

Jaarstukken 2021

Gemeente De Fryske Marren

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Jaarverslag	4
Actuele ontwikkelingen	4
Jaarverslag in één oogopslag	7
Programma's	12
Programma 1 Bestuur en organisatie	13
Programma 2 Ruimte	18
Programma 3 Economie	33
Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs	37
Programma 5 Sociaal domein	44
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	56
Paragrafen	61
Paragraaf Lokale Heffingen	62
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	63
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	69
Paragraaf Financiering	75
Paragraaf Bedrijfsvoering	79
Paragraaf Verbonden partijen	82
Paragraaf Grondbeleid	88
Paragraaf Subsidies	89
Paragraaf Coronakosten	92
Jaarrekening	97
Balans per 31 december 2021	97
Waarderingsgrondslagen	99
Toelichting op de balans	103
WNT-verantwoording 2021	116
Overzicht van baten en lasten	117
Incidentele baten en lasten	120
SiSa-bijlage	121
Overzicht van baten en lasten per taakveld	127
Overige gegevens	130
Vaststelling jaarstukken en resultaatbestemming	130
Controleverklaring	131
Bijlagen	132
Beleidsindicatoren	132
Kerngegevens	134
Overzicht afgesloten kredieten	136
EMU-saldo	137

Voorwoord

De coronapandemie heeft veel invloed gehad op de samenleving en de rol van de gemeente net als in 2020. De effecten daarvan zien we terug in de realisatie van onze beleidsvoornemens en in de financiën op de verschillende beleidsterreinen. Voor corona-gerelateerde kosten vormde de raad een reserve. Zo brachten we naast de gebruikelijke mutaties ook de mogelijke kosten van COVID-19 in beeld.

Een positief rekeningresultaat door de coronacrisis

De jaarrekening 2021 sluit met een positief saldo van circa € 5,1 miljoen. Dat komt vooral door de coronacrisis. Een deel van dit positieve saldo schuiven we via de resultaatbestemming door naar 2022. Hiermee kunnen we een aantal beleidsvoornemens alsnog uitvoeren. De langetermijnstrategie voor COVID-19 is in 2022 meer gericht op het werken aan herstel. In de resultaatbestemming stellen we daarom voor om de reserve 'coronakosten' op te heffen. En de resterende claims onder te brengen bij de reguliere mutaties in de reserve 'onderhanden werk'.

Met de jaarstukken 2021 leggen we verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid. De jaarstukken 2021 zijn de laatste verantwoording van het college van 2019-2022 met het collegeprogramma 'De toekomst temjitte'.

Het jaarrekeningresultaat bestaat vooral uit incidentele mee- en tegenvallers

De incidentele meevallers doen zich voor bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds, het sociaal domein, overheadkosten en meevallers met een kleine omvang. Daarnaast hadden we wat incidentele tegenvallers. De gemeente is in 2021 vennootschapsbelasting verschuldigd over de winsten in het grondbedrijf, de financiële gevolgen van het cao-akkoord voor ambtenaren en vertraging van overdracht van gemeentelijk vastgoed. Dankzij het positieve resultaat versterken we de financiële positie van de gemeente. De kwalificatie van het weerstandsvermogen kreeg in 2020 nog een ruim voldoende. In 2021 verbeterde die score naar een uitstekend. We hebben de resultaten, in de afgelopen 4 jaren, bereikt zonder de OZB structureel te verhogen anders dan inflatie correctie maar dit zal in de toekomst mogelijk niet houdbaar zijn.

Een structureel financieel meerjarenperspectief

De meicirculaire 2022 is een belangrijk document voor de ontwikkeling van ons structureel financieel meerjarenperspectief. Vanaf 2023 werken we met dit nieuwe verdeelstelsel. We zijn benieuwd hoe het Rijk omgaat met de hogere inflatie en rente en gewijzigde plannen na verschillende tegenvallers (defensie, opvang vluchtelingen, vermogenstaks). Welke weerslag heeft dit op het gemeentefonds? We maken ons ook zorgen om de ontwikkeling van het accres, de extra taakstelling op de jeugdzorg van € 500 miljoen (vanaf 2025 in het regeerakkoord) en het niet structureel schrappen van de opschalingskorting in 2026. Kortom, er is nog steeds onzekerheid over de financiële middelen vanuit het Rijk voor een aantal belangrijke dossiers.

Bedankt voor uw bijdrage

Tot slot, we hebben veel van onze doelen bereikt. Dit ondanks de vele beperkingen door de coronacrisis.

Het college van burgemeester en wethouders

14 juni 2022.

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken van gemeente De Fryske Marren over 2021, welke bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Deze worden vooraf gegaan door de Jaarrekening in “één oogopslag” waarin de financiële stand van zaken in grote lijnen wordt weergegeven.

Jaarverslag

In de programma's vindt u het beleidsmatige deel van de jaarstukken. Daarin wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid. Tevens is per programma een financieel overzicht opgenomen met een toelichting op de afwijkingen ten opzichte van de begroting. Ook is er per programma een overzicht van de grootste kredieten opgenomen.

De daarop volgende paragrafen geven een themagewijs overzicht van het gevoerde beleid en vormen een dwarsdoorsnede van de programma's.

Elk programma is volgens een vast stramien opgebouwd:

- Hoofddoelstelling programma (missie) en opbouw producten
- Actuele context en ontwikkelingen
- Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?
- Verbonden partijen
- Wat heeft het gekost?

Voortgang kredieten

Om de raad meer inzicht te verschaffen in de voortgang van de projecten waarvoor krediet is toegekend is als bijlage bij de jaarrekening een tabel opgenomen over de voortgang van de kredieten (besluitvorming raad 3 maart 2022). In de tabel worden de bron van toekenning krediet, de omschrijving van het krediet, het bedrag van het toegekende krediet, de huidige status qua uitvoering en de prognose van de afronding van het krediet opgenomen. Bij de huidige status van het krediet worden de kleuren blauw, groen, geel en rood gebruikt. Blauw betreft de kredieten die we afsluiten (zie ook pagina 136 overzicht afgesloten kredieten). Groen geeft aan dat het krediet volgens planning verloopt, geel betekent dat er vertraging dreigt en rood geeft aan dat het krediet vertraagd is. De toelichting op de kleuren geel en rood worden in de jaarstukken in de betreffende programma's bij het onderdeel kredieten opgenomen.

Presentatie wat heeft het gekost

In de programma's 1 t/m 5 van het jaarverslag presenteren we een cijfermatig overzicht van de baten en lasten per productgroep. De raad heeft besloten hier een nadere detaillering aan toe te voegen voor de programma's 1 Bestuur en organisatie en 5 Sociaal domein. In deze programma's zijn twee overzichten van baten en lasten opgenomen uitgesplitst in productgroepen (1) en een specificatie van een aantal productgroepen in producten (2). Zie hiervoor de pagina's 17 en 18 van het programma 1. Bestuur en organisatie en de pagina 52 van het programma 5. Sociaal domein.

Jaarrekening

De jaarrekening geeft de financiële stand van zaken weer door middel van de balans (waarin de bezittingen en schulden weergegeven) en de exploitatierekening (waarin de baten en kosten worden weergegeven) met op beiden een toelichting. De exploitatierekening wordt weergegeven door een overzicht van baten en lasten per programma en tevens door een overzicht van baten en lasten per taakveld.

Tot slot zijn onder overige gegevens de resultaatsbestemming en controleverklaring als opgenomen.

Jaarverslag

Actuele ontwikkelingen

Programma 1 Bestuur en organisatie

Vanwege corona hebben we niet al onze voornemens voor 2021 binnen de gestelde termijn gerealiseerd. En soms ontkwamen we niet aan het inschakelen van externe deskundigheid. Maar er waren ook positieve ontwikkelingen door corona.

Extra druk: veel energie ging naar openbare orde en veiligheid

De crisis kreeg een ander accent dan in 2020. Waar in dat jaar vaak nog sprake was van berusting en “er het beste van maken” kreeg de crisis in 2021 een wat grimmiger karakter. Openbare orde en veiligheid kreeg in 2021 een andere inhoud en werd soms zeer concreet. Toch toonde de ‘mensch’ als geheel ook haar veerkracht.

Inefficiënt: het kostte meer tijd om resultaten te boeken

Tijdens een groot deel van 2021 werkten we thuis. De nadelen waren zichtbaar: contacten moeten worden geregistreerd, processen verlopen stroperiger en bijeenkomsten met grotere groepen verlopen een stuk moeizamer. Iedereen miste de sociale contacten en het snelle schakelen.

Positief: we hebben ons steeds beter aangepast aan een andere manier van werken

We hebben een ongekennde digitaliseringsslag gemaakt. Thuiswerken is volop ingeburgerd en heeft gevolgen voor het kantoor van de toekomst. Nieuwe vormen van digitaal contact tussen inwoner en gemeente verdienen verdere uitwerking.

Programma 2 Ruimte

De Omgevingswet is opnieuw uitgesteld

De geplande inwerkingtreding is in principe op 1 januari 2023. Wij moeten hoe dan ook klaar zijn voor de inwerkingtreding. Daarom houden wij de lijst met minimale acties van de VNG goed op het netvlies.

Wij liggen op schema om per jaar 100 woningen aan de voorraad toe te voegen

Via het woningbouwdashboard dat wij recent hebben gelanceerd kan iedereen de voortgang volgen.

Voor de ontwikkeling van Polle/Zeedijk zijn belangrijke stappen gezet

De omgevingsvergunning voor de eerste fase is inmiddels aangevraagd. Voor de rest van het te ontwikkelen gebied is een voorontwerpbestemmingsplan beschikbaar.

Wij gaan aan de slag met de uitvoering van het duurzaamheidsprogramma

Het gaat om een veelvoud aan projecten, die deels al zijn gestart. Die doen wij langs de volgende vijf pijlers:

- energietransitie en duurzame mobiliteit
- warmte-uitvoeringsplannen
- toekomstbestendige omgeving
- circulaire economie
- sociale duurzaamheid

Duurzame landbouw krijgt de ruimte

We geven de agrarische sector ruimte voor verdere transformatie, verduurzaming en innovatie. In pilotgebieden ondersteunen wij de landbouwtransitie via gebiedsprocessen.

Participatie krijgt steeds meer aandacht in ons werk

Ook bij de uitvoering van de Omgevingswet ligt hier de nodige nadruk op.

Schaarste aan grondstoffen heeft gevolgen voor onze projecten

Bij een aantal projecten zijn we al geconfronteerd met een vertraging van werkzaamheden en overschrijding van de projectbudgetten (zie ook bijlage 2 overzicht kredieten). Ook hanteren de nutsbedrijven een voorbereidingstermijn van 64 weken. Eerder was dat 52 weken, en nog niet zo heel lang geleden nog 15 weken.

Programma 3 Economie

De economie in onze regio is bijna 2% gegroeid

De groei is gemeten ten opzichte van 2019 (bron: CBS). Dit is te danken aan de relatief sterke positie van de industrie, vermoedt het CBS. De bouwsector doet het ook heel goed in onze regio. Maar het effect van corona op onze economie is nog onduidelijk.

In De Fryske Marren ligt het werkloosheidspercentage beneden 4%

Volgens het UWV had de coronacrisis met name invloed op de arbeidsmarkt tijdens de eerste golf. De daling van de werkloosheid wordt vooral toegeschreven aan de steunpakketten van de overheid.

De belangstelling voor bedrijfsground is onverminderd groot.

Naast de nog lopende contacten hebben we in 2021 in totaal 55.706 m² verkocht. We maken samen met gemeente Súdwest-Fryslân en de provinsje Fryslân nieuwe regionale afspraken voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen voor de periodes 2022-2025 en 2026-2035.

Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs

Het gemis aan activiteiten en sociale contacten in 2021 vanwege de coronamaatregelen was groot. En het had ook grote financiële gevolgen. Vooral voor activiteiten die werden gefinancierd met eigen inkomsten naast toegekende subsidies. Daarom hebben wij gezorgd voor onder andere deze steun:

- *Met alle vervoerders voor bijzondere doelgroepen is de coulanceregeling voortgezet.*
Hierdoor kon het leerlingenvervoer en het gym- en zwemvervoer weer starten op het moment dat het onderwijs begon.
- *Er is noodopvang voor kinderen van ouders met cruciale beroepen geregeld.*
Tijdens de laatste lockdown is dit opnieuw opgepakt door de opvangorganisaties en onderwijsinstellingen, de gemeente was hierin faciliterend.
- *Er was een regeling voor compensatie van gemiste inkomsten voor dorps- en buurthuizen.*
De dorps- en buurthuizen zijn het grootste deel van het jaar gesloten geweest, waardoor ze vrijwel geen inkomsten hadden.
- *Verenigingen zijn ondersteund om laagdrempelige sportactiviteiten voor inwoners te organiseren.*
Sportbedrijf De Fryske Marren heeft dit samen uitgevoerd met De Kear.
- *Ondersteuning van culturele organisaties om hun activiteiten voort te zetten.*
We zijn in contact gebleven met zowel de culturele, maar ook de sport- en maatschappelijke organisaties.

Lopende ontwikkelingen en resultaten

- We zijn gestart met de voorbereiding van een aanbesteding van het doelgroepenvervoer waaronder het Leerlingenvervoer.
- De beleidsnotitie 'Sport en bewegen' is vastgesteld. Er is uitvoering gegeven aan het lokale sport- en beweegakkoord.
- De nieuwbouw van de scholen in Sint Nicolaasga is in een programma van eisen vastgelegd. Ook de plannen voor de nieuwbouw van het Zuyderzee Lyceum in Lemmer zijn verder ontwikkeld.
- Er is gewerkt aan het initiatief voor een Brusplak in Joure en een soortgelijk initiatief in Balk.

- Het nieuwe cultuurbeleid ‘Kunst stroomt’ is samen met belanghebbenden vorm gegeven en in december door het college vastgesteld.
- Het regionale programma ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen 12 en 23 jaar is uitgevoerd.
- Het plan van aanpak Laaggeletterdheid wordt uitgevoerd om taalachterstanden te voorkomen.
- Er is een nieuw convenant VVE afgesloten.

Programma 5 Sociaal domein

De coronacrisis had een grote impact op onze (kwetsbare) inwoners, maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders en de arbeidsmarkt. Daarom werden deze maatregelen om de gevolgen op te vangen gecontinueerd:

- *Voor de zorgaanbieders en het taxivervoer was er een coulanceregeling.*
Hierdoor konden zorgaanbieders de ondersteuning aan kwetsbare inwoners zo goed mogelijk blijven bieden. Een meerkostenregeling voor aanbieders is in het eerste kwartaal 2021 vastgesteld.
- *Provinciaal zijn maatregelen getroffen om de Jeugdhulp zo goed mogelijk door te laten gaan.*
Hierdoor konden zorgaanbieders de zorg en ondersteuning voortzetten.
- *Voor zelfstandige ondernemers en zzp'ers is de TOZO-regeling gecontinueerd.*
Deze regeling is uitgevoerd door het Bureau Zelfstandigen Fryslân.
- *Sociaal werk De Kear heeft met alternatieve vormen inwoners met elkaar verbonden.*
Zij boden (kwetsbare) inwoners, mantelzorgers en vrijwilligers informatie en advies, hadden actief contact met lokale hulpinitiatieven en werkten samen met allerlei organisaties. Ook hebben zij activiteiten georganiseerd voor jongeren.
- *Er is ingezet op goede informatie, ondersteuning en waardering voor mantelzorgers.*
De samenwerking met De Kear, de mantelzorgmakelaar en het sociaal wijkteam is voortgezet.

Lopende ontwikkelingen en resultaten

- Sociaal werk De Kear heeft in het jaarverslag verantwoording afgelegd over hun activiteiten. Op basis van de resultaten hebben we het contract verlengd.
- Er is nieuw mantelzorgbeleid ontwikkeld en uitgevoerd.
- De aanbesteding van individuele begeleiding en dagbesteding is verder voorbereid. Er is een nieuwe werkwijze ontwikkeld. We besloten om de aanbesteding uit te stellen naar medio 2022 en de nieuwe contracten in te laten gaan op 1 januari 2023.
- In 2021 is de reguliere aanbesteding voor Jeugdhulpvoorzieningen uitgevoerd (Sociaal Domein Fryslân). Deze is deels afgerond. Bij een aantal percelen kon de aanbesteding niet worden afgerond vanwege bezwaarprocedures. Er wordt, met inachtneming van de uitspraken, een nieuwe aanbesteding voorbereid met nieuwe contracten per 1 januari 2023.
- Er is gewerkt aan de voorbereiding op de nieuwe Wet inburgering. Samen met de deelnemende gemeenten aan de GR Fryslân-west hebben we een business-case voorbereid voor de omvorming van Empatec tot een werkleerbedrijf.
- Er is uitvoering gegeven aan het actieplan ‘Huiselijk geweld en kindermishandeling’.
- Er zijn nieuwe activiteiten opgestart als onderdeel van het gezondheidsbeleid waaronder het project ‘gezonde wijkaanpak’.
- We hebben onze deelname aan het landelijke koploperproject ‘onafhankelijke cliëntondersteuning van de VNG’ geëvalueerd en verwerken de aanbevelingen.

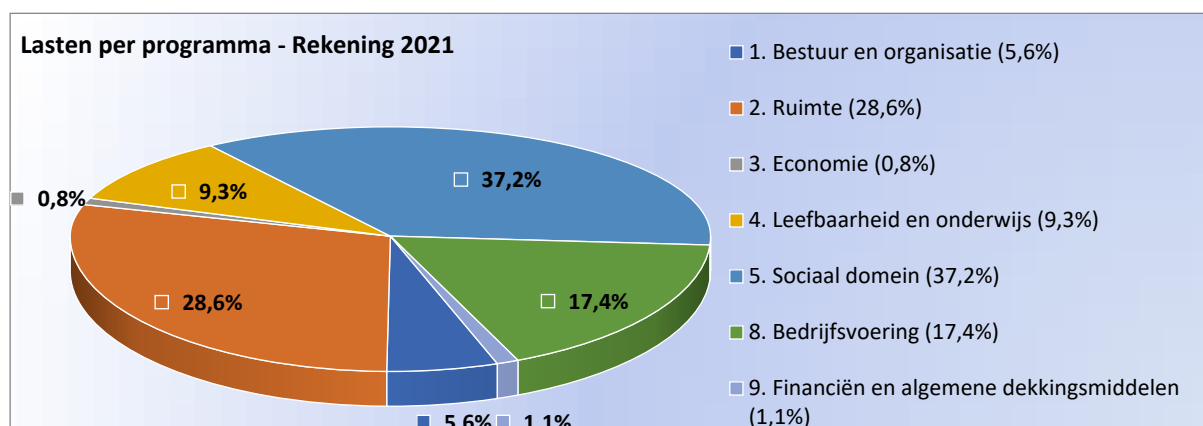
Jaarverslag in één oogopslag

Waar hebben we het geld in 2021 aan besteed?

De exploitatie-uitgaven van de gemeente zijn verdeeld naar 5 programma's. Daarnaast is er een post bedrijfsvoering, financiën en algemene dekkingsmiddelen. Onderstaande tabel geeft een verdeling van de totale uitgaven weer.

bedragen x € 1.000

Lasten per programma - Rekening 2021	Bedrag	Percentage
1. Bestuur en organisatie (5,6%)	8.130	5,6%
2. Ruimte (28,6%)	41.511	28,6%
3. Economie (0,8%)	1.184	0,8%
4. Leefbaarheid en onderwijs (9,2%)	13.415	9,2%
5. Sociaal domein (37,3%)	54.197	37,3%
8. Bedrijfsvoering (17,4%)	25.271	17,4%
9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen (1,1%)	1.594	1,1%
Totaal	145.302	100,0%

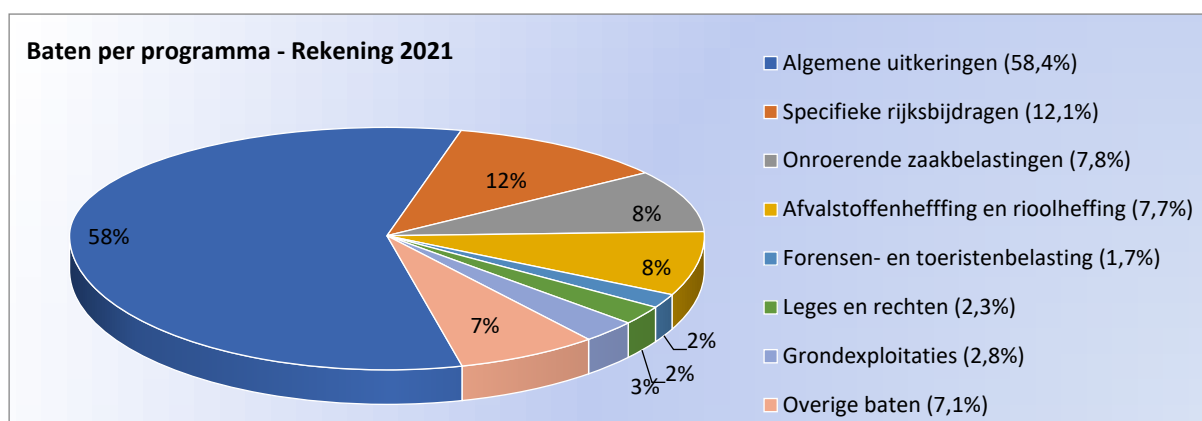
Waar komt het geld vandaan?

De baten van de gemeente kunnen we indelen op basis van een aantal categorieën. De baten zijn in de rest van deze jaarrekening onderverdeeld naar de verschillende programma's. Onderstaande tabel geeft een beeld van de baten per categorie.

bedragen x € 1.000

Baten per programma - Rekening 2021	Bedrag	Percentage
Algemene uitkeringen (58,3%)	84.344	58,3%
Specifieke rijksbijdragen (12,3%)	17.789	12,3%
Onroerende zaakbelastingen (7,8%)	11.295	7,8%
Afvalstoffenheffing en rioolheffing (7,7%)	11.165	7,7%
Forensen- en toeristenbelasting (1,7%)	2.462	1,7%
Leges en rechten (2,3%)	3.334	2,3%
Grondexploitaties (2,8%)	3.984	2,8%
Overige baten (7,1%)	10.226	7,1%
Totaal	144.599	100,0%

De overige baten bestaan onder andere uit opbrengsten precariobelasting, ontvangen renten inzake uitstaande geldleningen, ontvangen dividenden, verkopen roerende zaken, huur- en pacht opbrengsten, grondverkoop (niet zijnde grondexploitatie), eigen bijdragen CAK, etc.

Overzicht baten en lasten per programma

In onderstaande tabel is een overzicht van de totalen per programma opgenomen. De primitieve begroting betreft de begroting zoals deze oorspronkelijk door de raad is vastgesteld. De begroting na wijziging geeft de stand per 31 december 2021 aan. Daarna volgen de gerealiseerde cijfers over 2021.

In de laatste kolom staat het verschil tussen de gewijzigde begroting en de gerealiseerde cijfers, dit geeft het resultaat per programma aan. Een deel van de éénmalige budgetten schuift door naar 2022.

Van de begrote budgetten is een deel uitgegeven in 2021 en de restant bedragen schuiven door naar 2022.

Dit vanzelfsprekend na een analyse. Het financiële gevolg hiervan is tweeledig. Aan de ene kant vertaalt zich dit in een lagere begrote afschrijvingslast, aan de andere kant zijn er minder middelen

(inzet reserves) nodig ter dekking. Dit houdt elkaar in evenwicht. Met andere woorden: het overhevelen van de éénmalige budgetten verloopt budgetneutraal en heeft dus geen invloed op het rekeningssaldo.

Bij de programma's zijn de bedragen per productgroep inclusief éénmalige budgetten gepresenteerd.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
1. Bestuur en organisatie	- 7.080	- 7.475	- 6.997	478 V	- 7.305
2. Ruimte	- 18.200	- 22.663	- 18.201	4.462 V	- 15.974
3. Economie	- 880	- 1.527	- 1.150	376 V	- 1.005
4. Leefbaarheid en onderwijs	- 11.239	- 12.368	- 10.850	1.518 V	- 11.581
5. Sociaal domein	- 36.538	- 37.933	- 36.401	1.531 V	- 35.222
Programma's	- 73.937	- 81.965	- 73.599	8.366 V	- 71.087
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien					
Algemene dekkingsmiddelen volgens BBV	91.498	93.832	95.230	1.399 V	90.701
Overhead	- 23.676	- 24.748	- 24.018	730 V	- 22.001
Heffing Vpb	- 15	- 5	- 150	- 145 N	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.130	2.072	1.835	- 237 N	1.690
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	69.936	71.151	72.897	1.746 V	70.390
Saldo van baten en lasten	- 4.002	- 10.815	- 703	10.112 V	- 697
Mutatie reserves					
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N	9.647
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N	9.647
Resultaat	113	1.173	5.145	3.973 V	8.950

Belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting

De Fryske Marren sluit 2021 financieel af met een voordelig saldo van afgerond € 5.145.000. Dit is een voordeel van € 3.973.000 ten opzichte van de begroting na wijziging.

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Vershil
Algemene uitkering	1.500 V
Grondbedrijf	399 V
Overhead	730 V
Sociaal domein	1.358 V
Vrijval voorziening wethouderspensioenen	600 V
Vastgoed beheer	- 700 N
Nagekomen baten en lasten en vennootschapsbelasting	- 400 N
Overige verschillen	486 V
Totaal afwijkingen	3.973 V

Hieronder een beknopte toelichting op de belangrijkste afwijkingen en voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar de resultaten per programma.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk laat een voordelig verschil zien t.o.v. de begroting.

De steunpakketten, tezamen met de te oormerken middelen vanuit de decembercirculaire, een positieve afrekening vanuit het Rijk met gemeenten over gedeclareerde btw (BTW Compensatiefonds) onder het afgesproken plafond en taakmutaties omtrent diverse getroffen maatregelen op basis van het rapport 'Ongekend onrecht'. Een commissie heeft in dit rapport de onderzoeksresultaten van de toeslagenaffaire gepresenteerd. Per saldo een voordeel van circa € 1,5 miljoen.

Grondbedrijf

Het financiële resultaat van de grondexploitaties over het jaar 2021 is hoger dan bij de Najaarsrapportage was voorzien. Belangrijkste oorzaak is dat in de laatste periode van het jaar nog veel (bedrijfs)grond is verkocht. De grondexploitatie sluit in 2021 met een positief resultaat van circa € 1.698.000. In de najaarsrapportage is een positief resultaat begroot van € 1.299.000. Per saldo een voordeel van € 399.000.

Overhead

Onder deze post vallen alle bedrijfsvoering kosten die niet rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de producten en programma's. Er is een voordeel gerealiseerd op deze kosten door lagere organisatiekosten wegens een lagere bezettingsgraad in de gemeentelijke gebouwen door de coronamaatregelen. Hierdoor zijn er minder uitgaven op diverse posten verantwoord. Per saldo een voordeel van € 730.000.

Sociaal domein

Het aantal inwoners dat recht heeft op een uitkering blijft op een laag niveau. Er kwamen ook hogere uitkeringen van het Rijk in het kader van de participatiewet. Per saldo een voordeel van € 1.358.000.

Vrijval voorziening wethouderspensioenen

De renteontwikkeling is bepalend voor de hoogte van de bedragen die we storten in de voorziening wethouderspensioenen. Door een stijging van de rekenrente kan er nu bedrag vrijvallen uit de voorziening. Per saldo een voordeel van € 600.000.

Vastgoed beheer

De verkoop van twee verkochte gebouwen is verwerkt in de najaarsrapportage. Naar verwachting zullen de aktes pas in 2022 passeren bij de notaris. Per saldo een nadeel van 700.000.

Nagekomen baten en lasten

Op 27 januari 2022 is een principeakkoord CAO-gemeenten 2021-2022 gesloten. De lasten uit dit akkoord die betrekking hebben op 2021 zijn verwerkt in deze jaarrekening. Daarnaast is onze gemeente in 2021 vennootschapsbelasting verschuldigd over de winst uit het grondbedrijf. Per saldo een nadeel van € 400.000.

Overige

De overige mee- en tegenvallers van een geringere omvang betekent een voordeel van € 486.000.

Voorstel resultaatbestemming

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 5.145.000. Wij stellen voor het rekeningresultaat te bestemmen volgens het onderstaand overzicht:

bedragen x € 1.000	
Voorstel resultaatbestemming	Rekening 2021
Te verdelen resultaat	
Resultaat 2021	5.145
Te verdelen resultaat	5.145
Bestemming	
a) Storting in reserve onderhanden werk: invoeren Omgevingswet per 1-1-2023	- 700
b) Storting in Reserve Onderhandenwerk: te oormerken middelen decembercirculaire 2021	- 339
c) Storting in Reserve Onderhandenwerk: resultaat gerichte inkoop Wmo	- 100
d) Storting in Reserve Onderhandenwerk: reiskostenverg.	- 58
e) Storting in Reserve Onderhandenwerk: kerkenvisie	- 75
f) Storting in Reserve Onderhandenwerk: huisvesting	- 74
g) Storting in Reserve Onderhandenwerk: onderwijshuisvesting	- 55
h) Storting in Reserve Onderhandenwerk: claims reserve corona 2022	- 1.801
i) Opheffen Reserve Coronakosten	1.943
j) Onttrekking reserve weerstandsvermogen: benodigd weerstandsvermogen verlagen	- 300
j) Toevoeging algemene reserve: benodigd weerstandsvermogen verlagen	300
k) Storting Algemene Reserve	- 3.886
Bestemming	- 5.145
Saldo	-

a) Storting in reserve onderhanden werk: invoeren Omgevingswet per 1-1-2023

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting 2022 is de omgevingswet als een risico benoemd en voor uitstel van deze wet naar 1 januari 2023 een bedrag opgevoerd van € 700.000. Dit risico doet zich nu voor en is meegenomen in de resultaatbestemming. Het risico is financieel niet volledig in te schatten en er is nog sprake van veel onzekerheden.

b) Storting in reserve onderhanden werk: te oormerken middelen decembercirculaire 2021

Een deel van het resultaat heeft betrekking op de decembercirculaire 2021 en gelet op de verschijningsdatum (14 december 2021) van deze circulaire was het niet mogelijk uitgaven te doen in 2021. De raad is op 3 januari 2022 via een raadsmemo geïnformeerd over de financiële gevolgen van deze circulaire. Wij stellen voor een bedrag van € 339.000 van deze circulaire mee te nemen in de resultaatbestemming en over te hevelen naar 2022. Dit heeft betrekking op de uitvoering van de wet inburgering, versterking ondersteuning wijkteams, lokale en regionale cultuur en impuls integraal werken.

c) Storting in reserve onderhanden werk: resultaat gericht inkoop Wmo

Het budget Innovatief Wmo-beleid is in de afgelopen jaren gebruikt om de kosten van de inzet van een projectleider/inkoopadviseur te bekostigen. In 2021 is besloten om het project met een jaar te verlengen. Het budget is bij de voorjaarsrapportage en de perspectiefnota naar beneden bijgesteld. Op dat moment was nog niet bekend dat het project verlengd zou worden. In de loop van 2021 bleek bovendien dat het nodig was om een extra projectleider in te zetten om de nieuwe werkwijze vorm te geven. In 2022 is het nodig om die werkwijze verder te implementeren in het sociaal wijkteam en de backoffice én wordt er inzet gevraagd op het ontwikkelen van monitoring. Daarom wordt voorgesteld een bedrag van € 100.000 beschikbaar te stellen via de resultaatbestemming.

d) Storting in reserve onderhanden werk: reiskostenvergoeding

De brandstofprijzen zijn de afgelopen maanden fors gestegen (zie ook gebeurtenissen na balansdatum; onderaan deze pagina). Dit heeft als gevolg dat de dienstreizenvergoeding voor medewerkers, die hun eigen voertuig gebruiken voor hun werk binnen de gemeente, niet meer in verhouding staat tot de kosten (ook na het verlagen van de accijns op brandstof). Werkgevers worden opgeroepen om medewerkers tegemoet te komen. We stellen voor om de vergoeding voor de dienstreizen die gemaakt worden in 2022 te verhogen naar € 0,34. Het voorstel is € 58.000 via de resultaatbestemming beschikbaar te stellen.

e) Storting in reserve onderhanden werk: kerkenvisie

De gemeente heeft € 75.000 van het rijk ontvangen voor het opstellen van de kerkenvisie middels een decentrale uitkering. In 2021 zijn deze middelen niet aangesproken onder andere vanwege corona. Het college stelt de raad voor dit mee te nemen in de resultaatbestemming van de jaarrekening van 2021.

f) Storten in reserve onderhanden werk: centrale huisvesting

De opbrengst van het parkeerterrein tegenover het gebouw Woudstate aan de Marconiweg in Joure, zijnde € 74.040, is verwerkt in deze jaarrekening 2021. Het voorstel is dit bedrag te reserveren voor de nieuw te realiseren parkeervoorziening nabij Herema State 1 te Joure.

g) Storten in reserve onderhanden werk: onderwijshuisvesting

Er wordt voorgesteld om € 55.000 te reserveren uit de niet bestede middelen voor onderwijs, voor een beleidsadviseur onderwijs. In onze gemeente is de komende jaren sprake van een piek in nieuwbouw en verbouw projecten. Om deze projecten te begeleiden is extra inzet nodig van een beleidsadviseur die bekend is met Onderwijshuisvesting.

h) Storten in reserve onderhanden werk: claims reserve corona 2022

i) Opheffen reserve coronakosten

De omvang van de bestemmingsreserve coronakosten was aanvankelijk gebaseerd op een periode van maximaal 1 jaar. Deze is vorig jaar met 1 jaar verlengd en het voorstel is deze reserve op te heffen (afgerond € 1943.000) en de resterende claims 2022 (afgerond € 1.801.000) over te hevelen naar de reserve onderhanden werk. Een specificatie van deze claims is een onderdeel van de voorjaarsrapportage 2022.

j) Onttrekking reserve weerstandsvermogen: benodigd weerstandsvermogen verlagen

Uit een actuele inventarisatie van onze risico's blijkt dat we de reserve weerstandsvermogen kunnen verlagen met € 300.000 en het voorstel is dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve.

k) Verder stellen we voor om € 3.886.000 toe te voegen aan de Vrije Algemene Reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

De prijsontwikkeling is de afgelopen periode enorm toegenomen mede als gevolg van de oorlog in de Oekraïne. De Grond-, weg- en waterbouw (GWW) index stijgt fors en ook voorziet het Centraal Plan Bureau in het Centraal Economisch Plan 2022 onder meer een hogere inflatie door een verdere stijging van de energieprijzen. In de perspectiefnota 2023 nemen wij dit mee bij de loon- en prijscompensatie.

Programma's

In dit hoofdstuk vindt u de programmaverantwoording over 2021. Wij rapporteren op hoofdlijn en op afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting. Per productgroep zijn afwijkingen groter dan € 100.000 toegelicht. Verder zijn de projecten uit bijlage 1 toegelicht met de kleuren geel en rood. Zie ook de leeswijzer op pagina 3.

Programma 1 Bestuur en organisatie

Hoofddoelstelling programma (missie):

Een voor ieder zichtbaar bestuur in een eigentijdse gemeente die samen met inwoners, bezoekers en bedrijven ambitieus verder bouwt aan een omgeving waar je goed en veilig kunt wonen, werken en recreëren.

Wij zijn in 2021 blijven werken aan een moderne vorm van bestuur en organisatie waarin integraal denken en doen, participatie en heldere communicatie centraal staan. Helaas kostte corona veel tijd en energie, met name op de terreinen veiligheid, openbare orde en communicatie.

1.1 Bestuur

Doelstelling:

Naast de reguliere bestuurstaken en de correcte uitvoering van wet- en regelgeving gaat het college door met het proactief ontwikkelen van visies op de toekomst van de diverse beleidsterreinen.

Samen met onze inwoners, sociale partners, het bedrijfsleven en met andere instanties en overheden (buurgemeenten, provincie Fryslân, Rijksoverheid en Wetterskip Fryslân) werken wij samen aan de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2019-2022. Dit doen wij zo:

We werken aan bestuurlijke vernieuwing

- Zie de raadsagenda 2018-2022 voor een aantal acties.
- *Er is een nieuwe visie op De Fryske Marren*
In 2021 is een vernieuwde visie voor De Fryske Marren opgesteld. In de visie wordt beschreven hoe De Fryske Marren eruitziet en wat haar ambities zijn met betrekking tot beleid, bestuur en organisatie. Deze vernieuwde visie is al besproken door het college. De gemeenteraad neemt in 2022 een besluit.
- *We ontwikkelden beleid voor inwonersparticipatie & overheidsparticipatie*
In 2021 is een structureel beleid ontwikkeld voor inwonersparticipatie en overheidsparticipatie: Wikselwurk. Vanzelfsprekend is dit beleid als 'wikselwurkjend' tot stand gekomen: door inwoners en onze gemeente samen. Het college heeft het beleid vastgesteld. In 2022 wordt het voorgelegd aan de raad. Ondertussen werken we verder aan het implementatieplan, zodat we het beleid in 2022 - na vaststelling in de raad - verder invulling kunnen geven.
- *We betrekken jongeren bij gemeentelijke thema's*
Inzet op lokale democratie betekent ook dat we jongeren meer betrekken bij gemeentelijke thema's. De gemeenteraad is in gesprek om samen met welzijnsorganisatie Sociaal Werk De Kear projecten op scholen te starten die gaan over jeugdparticipatie. De pilot start naar verwachting schooljaar 2022-2023.
- *We werken aan een visie op internationale betrekkingen*
In september 2021 is aan de raad een visienotitie voorgelegd. Deze notitie ging in op de toekomst van internationale betrekkingen en de meerwaarde die dit voor De Fryske Marren oplevert. De raad heeft deze notitie niet vastgesteld.
- *Rekenkamer*
De rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar gemeentelijk beleid. De onderzoeken zijn bedoeld om de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en uitvoering van de gemeentelijke taken door het gemeentebestuur te beoordelen.

De resultaten van een onderzoek naar de exploitatie van- en de vergoedingen voor zwembad Ny Sudersé te Lemmer is op 16 december 2020 aangeboden aan de raad. Het onderzoek uitvoering Participatiewet is uitgesteld naar 1 februari 2022. Naar verwachting wordt het onderzoeksrapport halverwege dit jaar aan de raad aangeboden.

- *Relatie raad, college van B&W en organisatie*

De raad stelt de beleidskaders vast. Wij voeren het vastgestelde beleid in nauwe samenwerking met de organisatie uit. Wij nemen de raad door middel van informatiebijeenkomsten aan de voorkant mee bij de meer complexe beleidsonderwerpen. Wij informeren de raad proactief over relevante ontwikkelingen.

We professionaliseren onze werkprocessen

In het afgelopen jaar hebben we het professionaliseren van werkprocessen een extra impuls willen geven. Er is een aparte werkgroep ingericht die zich bezighoudt met procesmanagement en de beschrijving van werkprocessen. Deze werkgroep heeft 3 opdrachten meegekregen, wat betekent procesmanagement voor onze organisatie, schaf een applicatie aan die helpt bij het beschrijven, beheren en onderhouden van werkprocessen en beschrijf de meest significante werkprocessen in 2022. Bij procesmanagement gaat het om het de integrale kijk op de werking van processen in onze organisatie. Het beschrijven van werkprocessen is daar een onderdeel van. Goede procesbeschrijvingen zijn de basis voor een professionele Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO-IC). Werkprocessen leveren een belangrijke bijdrage in de totstandkoming voor de rechtmatigheids-verantwoording die het college vanaf 2022 dient af te leggen. Daarom richten we ons nu in eerste instantie op het vastleggen van de meest materiële processen van de jaarrekening. De werkprocessen hebben een nauwe relatie met de service formules.

We werkten aan een plan voor centrale huisvesting op Herema State

De werkgroep heeft onderzoek verricht naar het effect van thuiswerken op de huisvesting. Daarnaast heeft de werkgroep gewerkt aan een vernieuwde visie op 'werk' en een ruimtelijk en functioneel programma van eisen die in 2022 wordt afgerond en gepresenteerd.

We ontwikkelen de organisatie continu

De doorontwikkeling van de organisatie blijft een permanent proces en bestaat uit verschillende bouwstenen. Naast versterking van de organieke bedrijfsvoering en jaarlijks vastgestelde aandachtspunten, wordt ingezet op ondersteunende werkprocessen zoals implementatie van service formules, integraal werken, de nieuwe gemeentelijke visie en 'Wikselswurk'.

1.2 Dienstverlening en communicatie

Doelstelling:

Onze gemeente heeft een professionele, betrouwbare en voor ieder toegankelijke dienstverlening, die modern is en optimaal gebruik maakt van de mogelijkheden van verdergaande digitalisering.

Dienstverlening tijdens Covid-periode

Gedurende de Covid periode was de gemeente tijdens de openingstijden normaal telefonisch en via sociale media bereikbaar. Voor persoonlijke dienstverlening waren wij, ook tijdens de lockdown, normaal bereikbaar tijdens de openingstijden.

Digitalisering algemeen

e-Dienstverlening

In het kader van het project digitalisering zijn in 2021 in totaal 9 zogenaamde e-Diensten ingevoerd. Naast deze e-Diensten voor burgerzaken hebben we nog een 34-tal andere processen digitaal ingericht. Ook hebben we de elektronische handtekening in gebruik genomen.

Doelstelling:

Gemeente De Fryske Marren investeert in een communicatievere organisatie en bestuur, dat open, proactief, eerlijk en helder communiceert.

Motie communicatiebeleid

In het voorjaar nam de raad een motie aan over het communicatiebeleid. Gezien de verwevenheid tussen communicatie en dienstverlening is door de portefeuillehouder en een delegatie van de raad afgesproken dat het onderwerp prominent wordt meegenomen in de dienstverleningsvisie die wordt ontwikkeld. Communicatie (en participatie) zijn nauw verbonden met dienstverlening; een goede communicatie is cruciaal voor een dienstverlenende en participatieve organisatie. De dienstverleningsvisie is volop in ontwikkeling.

Participatie en interactie

Onder de noemer 'Wikselswurk' zoeken wij de verbinding met onze omgeving. In 2021 zijn vanuit de samenleving inzichten opgehaald om invulling te geven aan verbinding en samenwerking, zodat we op basis hiervan het participatiebeleid verder kunnen vormgeven.

Eind 2021 is gestart met het ontwikkelen van een participatietoolbox (kompas) voor medewerkers. Daarnaast hebben de communicatieadviseurs in 2021 een coachingstraject gevolgd om ook als participatieadviseur op te kunnen treden.

Een communicatieve(re) en participatieve organisatie

Op basis van de communicatiebeleidsnotitie 'Vitamine C' werkten we de afgelopen tijd aan communicatiebewuste vaardigheden van onze medewerkers, zoals omgevingsbewustzijn en verantwoordelijkheid nemen. In 2021 is hier door trainingen (o.a. schrijftrainingen en participatietrainingen) aandacht aan gegeven.

Digitale werkomgeving Dieuwke

Een organisatie van onze omvang vraagt om goede interne samenwerking en kennisdeling. Hiervoor is een digitale werkomgeving ontwikkeld. In april 2021 is dit platform met de naam 'Dieuwke' geïmplementeerd. Een moderne, digitale werkomgeving voor alle medewerkers van onze organisatie die invulling geeft aan verbinding, kennisdelen en informatievoorziening. Eind 2021 is gestart met een aantal pilots voor het samenwerken en kennisdelen met externen.

1.3 Openbare orde en veiligheid

Doelstelling:

De Fryske Marren is een gemeente waar je prettig en veilig kunt wonen, recreëren en werken.

Maatschappelijke spanningen en onrust nemen toe

Dit uit zich steeds vaker in de vorm van manifestaties, demonstraties of burgerlijke ongehoorzaamheid. Wij zetten in op een goede verbinding met onze inwoners, verenigingen, instellingen en bedrijven. Ons optreden is bij voorkeur gericht op communicatie, preventie, stimuleren, ondersteunen en waar nodig op het de-escaleren, kanaliseren en in goede banen leiden, met behulp van bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk optreden.

1. (Woon)overlast en geweld

Het aantal geëscaleerde huiselijk geweldsituaties is ten opzichte van voorgaande jaren gestegen. Het sociaal wijkteam speelt een belangrijke rol in een goede afstemming van de zorg en het borgen van de nazorg.

2. *Veilige evenementen*

We kijken terug op een extreem rustig evenementenseizoen vanwege corona. Wel zagen we veel creativiteit bij organisatoren om evenementen op een verantwoorde manier te organiseren. Binnen de regels hebben wij volop meegedacht om evenementen toch op een veilige manier door te laten gaan.

3. *Ondermijnende criminaliteit*

De aanpak van ondermijnende criminaliteit heeft in de tweede helft van 2021 een stevige impuls gekregen met het actualiseren van onze beleidsregels en werkafspraken rondom drugspanden; het evalueren van ons Bibob beleid; en met de uitvoering van een weerbaarheidsscan. Deze scan geeft ons inzicht in de weerbaarheid van onze organisatie tegen invloeden en misbruik door criminele organisaties en individuen.

4. *Een gedragen jeugdketenbeleid*

De ingeslagen route werkte niet. Daarom zijn we gestart met een intensievere aanpak. We brengen een bezoek aan de keeteigenaren. Zij weten wat er leeft in hun keet en kunnen aangeven hoe we het beste het gesprek over het jeugdketenbeleid op kunnen starten. Op basis van deze input bepalen we, in samenwerking met de externe partners die ons hierbij adviseren, de meest effectieve vervolgstappen om te komen tot een gedragen jeugdketenbeleid.

Informatieveiligheid en cybercriminaliteit zijn speerpunten

De focus van 2021 was toezicht op de beheersing van de (interne) risico's. Digitalisering en digitaal (thuis)werken hebben door corona een vlucht genomen. De dreigingen en risico's zijn hierdoor verschoven en toegenomen. Wij hebben onze werkwijze en maatregelen aangepast op deze ontwikkelingen. Als gemeente werken wij op drie manieren aan onze cyberweerbaarheid:

1. *Informatieveiligheid*

Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat de gemeente zorgvuldig en controleerbaar met informatie omgaat en deze goed beveiligt. Alle overheidsorganisaties zijn gehouden aan dit normenkader: de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Op basis van verschillende testen, analyses en onderzoeken is het BIO-informatiebeveiligingsbeleid en het bijhorende actieplan vastgesteld.

2. *Cyberincidenten en cybercrisis*

In 2021 zijn trainingen en oefeningen uitgevoerd.

3. *Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit*

Dankzij een digitale wijkagent in het basisteam van de politie in Sneek zijn wij beter in staat om vroegtijdig signalen van bijvoorbeeld illegale feesten of onaangekondigde demonstraties op te pikken. Hierdoor zijn wij beter in staat om escalaties en onrust te voorkomen.

Twee externe audits voor het gebruik van Suwinet en Digid

De auditresultaten gaven één bevinding, die ondertussen is opgelost. Het nieuwe verantwoordingsproces over 2021 ligt op schema en alle vragenlijsten en zelfevaluaties zijn tijdig ingestuurd aan de toezichthouders. De formele verantwoording over 2021 is afgerond.

1.4 APV en bijzondere wetten

Doelstelling:

Gemeente De Fryske Marren is een gemeente waarin de leefbaarheid, veiligheid en openbare orde in het openbare gebied gewaarborgd worden. Dit met de juiste verhouding tussen horeca/evenementen en omwonenden.

De APV is geactualiseerd in 2021

Deze actualisatie kwam onder andere door de (landelijke) problematiek rondom het gebruik van lachgas, overlast door vuurwerk en ook de verdere aanpak van ondermijning. Wij blijven de gevolgen van de Omgevingswet, de Alcoholwet en de Wet regulering prostitutie op de voet volgen en nemen deze in de APV op wanneer dat nodig is. Dit blijven wij samen met onze veiligheidspartners monitoren.

Er zijn geen financiële afwijkingen

Er zijn in 2021 geen veranderingen in evenementen geconstateerd ten opzichte van 2020. Het afgelopen jaar zijn door de coronabeperkingen geen, of beperkte mogelijkheden geweest, om evenementen te organiseren.

Verbonden partijen binnen het programma Bestuur en organisatie

Doelstelling:

De Veiligheidsregio Fryslân (VRF) draagt bij aan een veilig en gezond Fryslân door het voorkomen en beperken van incidenten, infectieziekten of crises.

- De reguliere taken van de VRF in de risicobeheersing, zoals adviseringsverzoeken over bouw aanvragen en ruimtelijke plannen, zijn conform de afspraken behandeld.
- De VRF heeft in 2021 gewerkt aan de speerpunten uit het beleidsplan Veiligheid 2019-2022:
 - Samen aantoonbaar vakbekwaam
 - Samen aantoonbaar paraat
 - Risicogericht en risicobewust samenwerken
- Het virus heeft ook in 2021 grote impact op de organisatie van de VRF gehad.
 - Een reguliere taak als evenementenadviesing lag volledig stil.
 - Opleiden en oefenen ging vaak niet in fysieke vorm.
 - Lagere organisatorische kosten en uitgekeerde vrijwilligersvergoedingen hebben geleid tot een financieel positief saldo.
 - De in 2020 opgelopen achterstand op het oefenprogramma is in 2021 nog niet weggewerkt.
 - Ook voor het opleiden moet een inhaalslag worden gemaakt.
 - In het uitvoeringsprogramma van Brandveilig Leven is een achterstand ontstaan, doordat voorlichting op locatie en aan specifieke doelgroepen (zoals zorgcentra) door de maatregelen niet kon doorgaan. Een aantal geplande investeringen zijn noodgedwongen opgeschoven, wegens schaarste van grondstoffen en daarmee gepaard gaande oplopende levertijden.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000					
1. Bestuur en organisatie	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1.1 Bestuur	- 2.239	- 2.340	- 2.060	280 V	- 2.518
1.2 Dienstverlening en communicatie	- 1.432	- 1.457	- 1.578	- 122 N	- 1.332
1.3 Openbare orde en veiligheid	- 4.117	- 4.386	- 4.492	- 106 N	- 4.000
Totaal Lasten	- 7.788	- 8.183	- 8.130	53 V	- 7.850
Baten					
1.1 Bestuur	-	-	377	377 V	6
1.2 Dienstverlening en communicatie	672	672	636	- 36 N	519
1.3 Openbare orde en veiligheid	36	36	121	85 V	21
Totaal Baten	708	708	1.133	425 V	545
Saldo van baten en lasten	- 7.080	- 7.475	- 6.997	478 V	- 7.305

Mutatie reserves					
Onttrekkingen	-	171	287	116 V	127
Mutatie reserves	-	171	287	116 V	127
Resultaat	- 7.080	- 7.304	- 6.711	594 V	- 7.177

bedragen x € 1.000

1. Bestuur en organisatie	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1.1 Bestuur	- 2.239	- 2.340	- 2.060	280 V	- 2.518
1.1.1 Gemeenteraad	- 1.041	- 1.068	- 1.075	- 7 N	- 1.013
1.1.2 Burgemeester en wethouders	- 1.165	- 1.214	- 965	249 V	- 1.492
1.1.3 Bestuurlijke samenwerking	- 10	- 40	- 10	30 V	- 3
1.1.4 Bezwaar en beroep	- 23	- 18	- 10	8 V	- 10
Totaal Lasten	- 2.239	- 2.340	- 2.060	280 V	- 2.518
Baten					
1.1 Bestuur	-	-	377	377 V	6
1.1.2 Burgemeester en wethouders	-	-	377	377 V	6
Totaal Baten	-	-	377	377 V	6
Saldo van baten en lasten	- 2.239	- 2.340	- 1.683	657 V	- 2.513
Resultaat	- 2.239	- 2.340	- 1.683	657 V	- 2.513

Programma Bestuur en organisatie sluit af met een voordelig saldo van € 657.000. Dit saldo wordt hieronder toegelicht.

Wethouderspensioenen

De berekening van de benodigde voorziening besteden wij uit aan een gespecialiseerd bureau.

In december 2021 ontvingen wij de nieuwe berekening. De afgelopen jaren moesten we grote bedragen bijstorten door een lager rentepercentage. Door de stijging van de rekenrente kan er nu een bedrag vrijvallen uit de voorziening wat leidt tot een voordeel van circa € 597.000. Het resterende voordeel van € 60.000 bestaat uit kleinere voor- en nadelen van een geringe omvang.

Eenmalige budgetten in reserve onderhanden werk

Voor een nadere toelichting op de onderstaande eenmalige budgetten zie bijlage 1 en de leeswijzer op pagina 3 paragraaf "voortgang kredieten".

bedragen x € 1.000

1-malige budgetten	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
1. Bestuur en organisatie			
1-M Evalueren visie De Fryske Marren	- 15	- 15	-
1-M Onderzoek toekomst internationale betrekkingen	- 15	- 9	6 V
1-M Opbouwen BGT	- 49	- 8	41 V
1-M Traject lokale democratie 2019 (KN18/2)	- 12	- 7	5 V
1-M Jub. 30 jr stedenband Medias Roemenië (KN19/51)	- 15	-	15 V
1-M Onderz nw vormen van dienstverlening (KN19/52)	- 25	-	25 V
1-M SISA Tijd controle coronatoegangsbewijzen ***	-	- 3	- 3 N
1-M SISA Tijd onderst toezicht/handhaving Corona ***	-	- 54	- 54 N
Totaal	- 131	- 97	34 V

*** 1-M SISA Tijd. Controle coronatoegangsbewijzen en 1-M SISA Tijd. Onderst. toezicht/handhaving corona geen kredieten.

Programma 2 Ruimte

Hoofddoelstelling programma (missie):

Een dynamische, duurzame, ontwikkelingsgerichte en veilige woon-, werk- en recreatiegemeente met behoud en versterking van bestaande (omgevings-)kwaliteiten, een gemeente die bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners en recreanten.

We hebben ingezet op het verder ontwikkelen van De Fryske Marren, waar het prettig wonen en recreëren is. We hebben gewerkt aan allerlei woningbouwprojecten, van Joure tot Lemmer, van Balk tot Oudehaske en van Oudega tot Bantega. Daarnaast hebben we volop aandacht besteed aan het beheren en verbeteren van het openbaar gebied in onze prachtige gemeente. Belangrijke thema's blijven woningbouw, duurzaamheid, landschappelijke waarden en biodiversiteit.

2.1 Wonen

Doelstelling:

We willen dat alle inwoners van De Fryske Marren binnen hun mogelijkheden zoveel mogelijk hun woonwensen kunnen realiseren.

Vitale dorpen versterken en behouden is belangrijk en dus ondersteunen we initiatieven uit de dorpen actief. Ook spelen we in op de toenemende druk op de woningmarkt.

- Met de corporaties en huurderverenigingen hebben we in december 2021 prestatieafspraken gemaakt voor een groter aantal sociale huurwoningen.
- We werkten we aan meer dan 50 woningbouwprojecten.
- Om de raad en inwoners nog beter te informeren over de voortgang van woningbouwprojecten hebben we afgelopen jaar een digitaal dashboard gelanceerd.
- Onze doelstelling is om over een periode van tien jaar minimaal 1.000 woningen toe te voegen. We voegden 104 woningen (netto) aan de voorraad toe.
- Aan het begin van het jaar had de gemeente zeven woningen in eigendom. Eén is er verkocht in 2021.

Doelstelling:

We implementeren de Omgevingswet met betrokkenheid van onze samenleving.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw uitgesteld. Ook zijn de minimale eisen aangescherpt. We werken voor de implementatie zowel intern als extern nauw samen:

- *Binnen onze organisatie*
In het afgelopen jaar zijn diverse beleidsterreinen herijkt en/of opgepakt om te komen tot nieuw beleid. Voorbeelden hiervan zijn de dienstverleningsvisie, het participatiebeleid Wikselwurk en het integrale VTH-beleid. Ook binnen de omgevingswet.
- *In regionaal verband*
Daar waar het kan pakken we vraagstukken voor de Omgevingswet gezamenlijk op met andere Friese overheden in 'de Friese Aanpak'.

Doelstelling:

We werken aan een duurzame gemeente in 2030 en nemen onze verantwoordelijkheid binnen de opgaven en taken van de energietransitie.

Eind 2021 heeft de raad het duurzaamheidsprogramma en de Warmtevisie vastgesteld. De komende jaren maken we steeds grotere stappen in het verduurzamen van de gemeente.

Wij geven zelf het goede voorbeeld

- We stellen een routekaart 'Verduurzaming gemeentelijk vastgoed' op. In 2021 is bijvoorbeeld gestart met de verduurzamingsoperatie van Swimfun.
- Wij verduurzamen ons wagenpark, de apparatuur voor de buitendienst en er zijn elektrische laadpalen bij Herema State.

We stimuleren onze samenwerkingspartners

- We werken aan trede 4 van de CO₂-Prestatieladder. Dit betekent dat we ons niet alleen meer richten op onze eigen organisatie, maar ook op de keten.
- Binnen de RES Fryslân werken we regionaal aan de opwekdoelstellingen binnen het klimaatakkoord. We brengen de verschillende energicoöperaties bij elkaar voor kennisuitwisseling en ondersteuning.

We ondersteunen dorpen en inwoners bij hun initiatieven

- In de vier dorpen Balk, Terherne, Elahuizen en Boornzwaag waren al bewonersinitiatieven om aardgasvrij te worden in 2030. Zij zijn daarom aangewezen als startdorp. Onlangs is er een vijfde initiatief bijgekomen dat zich richt op het opzetten van een biogas-hub in de Haskerveenpolder.
- Via Tûk Wenjen ondersteunen we huishoudens met een smalle beurs in het nemen van duurzame maatregelen en het krijgen van meer inzicht in het energieverbruik met hulp van de energicoach.
- Er zijn verder diverse andere maatregelen bedacht. Zo komt er in 2022 een subsidie waarmee inwoners een regenton kunnen aanschaffen en hun dak kunnen vergroenen. Ook is het portaal laadpaalnodig.nl gelanceerd.

Doelstelling:
Een toekomstbestendige agrarische sector.
Doelstelling:
Het behouden en versterken van de karakteristieken en kwaliteiten van het veenweidegebied.

Duurzame landbouw

In 2021 hebben we ons vanuit het project Greidhoeke+ beziggehouden met gebiedsprocessen in meerdere pilotgebieden. De focus ligt hierbij op een verdienmodel voor duurzame landbouw.

Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen

We zijn in samenwerking met lelietelers op zoek naar een meer milieuvriendelijke oplossing om de overlast voor omwonenden en invloeden op de omliggende natuur te beperken. Inmiddels hebben we een voorontwerp-bestemmingsplan opgesteld met regels over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. We bekijken ook de mogelijkheden voor het sluiten van een convenant met agrariërs over een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Het Friese veenweidegebied

In 2020 is een ontwerp-veenweideprogramma opgesteld, met als doelstellingen onder andere het vertragen van de bodemdaling en het reduceren van CO₂-uitstoot. De raad heeft dit programma in oktober 2021 vastgesteld. Begin 2022 stellen wij het Samenwerkingsplan Veenweide en het Werkplan 2022 vast. Extra aandacht gaat daarbij uit naar de funderingsproblematiek, die mogelijk ook onze inwoners treft. Het afgelopen jaar is een provincie-breed funderingsloket geopend. Daarnaast is een funderingstafel ingesteld, waarbij deskundigen, huisbezitters en agrariërs betrokken zijn.

Doelstelling:

We willen de gemeente ontwikkelen in samenhang en in evenwicht met de aanwezige (landschappelijke en cultuurhistorische) waarden.

In 2021 hebben we in de ontwerp-Omgevingsvisie de landschappelijke en cultuurhistorische waarden beschreven en ingezet als basis voor ontwikkelingen. We faciliteren toelaatbare ontwikkelingsplannen voor uit- en inbreiding met ruimtelijke procedures.

Doelstelling:

De bebouwde leefomgeving en ruimtelijke ordening is leefbaar, veilig en bevordert de gezondheid.

Aantal aanvragen

In het afgelopen jaar is - net als in 2020 - het aantal aanvragen om omgevingsvergunning 50% hoger dan in 2019.

De Wet Vergunningen, Toezicht en Handhaving (Wet VTH)

Dit is de opvolger van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Deze wet stelt andere eisen aan de kwaliteit van de medewerkers en het beleid. Daarom is de kwaliteit van onze medewerkers en ons beleid herijkt. Conclusie is dat De Fryske Marren op 4 van de 27 deskundigheidsgebieden na, voldoet aan de kwaliteitscriteria. Voor de laatste vier kwaliteitscriteria werken we aan een ontwikkelplan.

Wij hebben in 2021 gewerkt aan het opstellen van VTH-beleid voor De Fryske Marren. Dit beleid moeten we koppelen aan de implementatie van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging. Met het oog op de voorgenomen invoering van de Wet kwaliteitsborging hebben we alvast vijf pilots uitgevoerd. De planning is dat wij het VTH-beleid in het eerste kwartaal van 2022 vaststellen.

Het VTH-beleid voor de basistaken van de Fumo hebben we al in mei 2021 vastgesteld.

Doelstelling:

Behoud en herstel van gemeentelijke monumenten.

Wij hebben een begin gemaakt met de voorbereiding van de Kerkenvisie, waarvoor wij een subsidie toegekend hebben gekregen. En we hebben in 2021 verder gewerkt aan het herijken van de gemeentelijke monumentenlijst:

- De status van tien gemeentelijke monumenten is ingetrokken.
- In juni 2021 hebben wij het besluit genomen 'voornemens te zijn 56 objecten aan te wijzen als gemeentelijk monument'. Na indiening van zienswijzen verwachten we in 2022 uiteindelijk 43 panden aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Doelstelling:

We willen een doelmatig, veilig en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem realiseren.

- Hoe veilig zijn onze 60km-wegen? We maken een risicoanalyse en deze is naar verwachting in het voorjaar van 2022 klaar.
- De lobby voor een aquaduct onder de Skarster Rien is in 2021 onverminderd doorgegaan.
- We namen deel aan een door Rijkswaterstaat opgestarte 'Verkenning Friese bruggen', waarbij de vervanging van de brug bij Spannenburg prioriteit heeft gekregen.
- Voor de fietsveiligheid hebben we in 2021 een start gemaakt met het uitvoeren van diverse maatregelen:
 - De aanpassing van de driesprong Huisterheide-Langwarderdyk
 - De doorfietsroutes op het traject Joure - Heerenveen en Joure - Sneek.
 - Er zijn, in opdracht van de provincie, deelfietsen geplaatst op de busstations van Joure en Lemmer.
 - Daarnaast hebben we de fietsparkeerplaats bij busstation Lemmer, in opdracht van de provincie, uitgebreid.

- We hebben in 2021 minder aan verkeerseducatie kunnen doen dan we wilden, vanwege corona. Wat is er wel gebeurd? We hebben in het basisonderwijs theoretisch verkeersexamen afgenomen, op diverse scholen voorlichting gegeven en een aantal individuele scootmobieltrainingen verzorgd.
- We namen maatregelen om de hoge parkeerdruk in het centrum van Lemmer te verminderen, zoals de huur van een terrein aan de Vuurtorenweg. We werken ook aan een visie voor het centrum van Lemmer op de (uitbreidings)ruimte voor supermarkten en de parkeersituatie in het centrum.
- Vervoerder Arriva en de provincie hebben een transitieplan opgesteld. Met dit plan wordt een kostendekkend vervoersaanbod uitgerold in Fryslân. In december is de nieuwe subsidieregeling Openbaar vervoer van de provincie Fryslân van kracht geworden.

2.2 Openbare ruimte

Doelstelling:

De gemeente voldoet aan de wettelijke zorgplicht voor het handhaven van de veiligheid in de openbare ruimte. We willen de biodiversiteit in de gemeente vergroten om ziekten en plagen in het groen via natuurlijke vijanden te bestrijden. Daarnaast werken wij mee aan het vergroten van de natuurwaarden in onze gemeente. Wij geven ruimte aan mogelijkheden van participatie van inwoners in het beheer van de openbare ruimte. We willen een toegankelijke openbare ruimte.

Effecten beleid op biodiversiteit zichtbaar

In 2021 zien we de effecten van het bermenbeleid en het onderhoudsbeleid stedelijk water. Binnen de gemeente zijn er meerdere locaties ingezaaid met een bloemrijk mengsel, waaronder een grote bloemenweide bij het bedrijventerrein Woudfennen.

Bestrijding plagen en eikenprocessierups

De aanpak van de Reuzenbereklaauw heeft effect. De bestrijding van de Japanse duizendknoop helaas niet. Daarom kiezen we voor deze soort in 2022 voor een andere methode. In de strijd tegen de eikenprocessierups hebben wij als pilot natuurlijke bestrijdingsmethoden ingezet. En dat had effect: het aantal rupsen daalde met meer dan 90%.

Groenvisie: inwoners denken mee

In 2021 hebben we een inwonersenquête gehouden en vier avonden georganiseerd om input op te halen. Hierna is de Groenvisie geschreven. Deze gaat in op thema's als participatie, duurzaamheid, biodiversiteit, bewegen en gezondheid. We leggen de visie in het eerste half jaar van 2022 voor aan de raad.

Vaarwegen en baggeren

In 2021 hebben wij werkzaamheden voorbereid en uitgevoerd op basis van de meerjarenplannen 'baggeren en oeverconstructies vaarwegen' voor de periode 2019 tot en met 2022.

Riolering en stedelijk water

Het in 2019 vastgestelde vGRP voor de periode 2020 tot en met 2024 vormde ook in 2021 onze leidraad. De thema's duurzaamheid, klimaatadaptatie en de bijdrage aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving hebben in dit vGRP een grotere rol gekregen.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Om invulling te geven aan de klimaatadaptatie, hebben wij een 10-maatregelenpakket vastgesteld. In 2021 zijn de verschillende maatregelen, waaronder een afkoppel-, waterbergings- en vergroeningsplan, verder uitgewerkt. Ook hebben we gewerkt aan een stimuleringspakket voor inwoners om hun erven te ontharden en te vergroenen.

Balk Zuid

In de pilot klimaatadaptatie Balk-Zuid gingen we met inwoners opzoek naar een oplossing voor overlast door teveel en te weinig water. De oplossing bleek het graven van een watergang.

Areaalbeheer wegen, fiets- en voetpaden en straatmeubilair

Deze actualisatie van de kerngegevens verhardingen is in 2021 afgerond. Hierdoor kunnen we het beleidsplan Wegbeheer herijken. Wij verwachten het herijkte beleidsplan in de eerste helft van 2022 aan de raad voor te leggen. In 2021 is de technische staat van het wegenareaal geïnspecteerd en inmiddels is een integraal jaarplan Onderhoud Wegen 2022 in uitvoering.

Onderhoud en rehabilitatie wegen

De voorbereiding en uitvoering van de integrale projecten loopt op schema. Het betreft de wegen Vogelzangweg Rottum, Doraweg Lemmer en de Echterdijk Echterbrug. In de uitvoering is er een inhaalslag gaande in verband met de strenge winter van begin 2021. De projecten uit het jaarplan Wegen 2021 zijn bijna allemaal gerealiseerd. De rehabilitatie van de Grietenijdk is afgerond. Ook zijn we gestart met de uitvoering van onderhoud op de recreatieve, half verharde paden en herstellen we enkele recreatieve fietspaden met een betonverharding. In Lemmer is het elementenonderhoud uitgesteld vanwege de aanleg van glasvezel.

Areaalbeheer kunstwerken

De twee jaarlijkse instandhoudingsinspecties op de kunstwerken zijn uitgevoerd: de onderhoudswerkzaamheden zijn ingepland.

Onderhoud en vervanging kunstwerken en oeververbindingen

De vervanging van kunstwerken is verlopen volgens planning. De vervanging van de brug in Terkaple is gestart. De Riensluisbrug is in juni 2021 opengesteld voor het verkeer. De renovatie van de Lemstersluis is van start gegaan. Het vervanging van de kleine bruggen is gestart. Andere werkzaamheden voeren we tussen de vaarseizoenen uit.

In 2021 hebben we verder gewerkt aan het plan voor vervanging van de brug in Wyldehoarne binnen het kaderstellende budget dat de raad beschikbaar heeft gesteld. Met het oog op de planvorming hebben we verschillende inspraaksessies gehouden. In 2022 kan besluitvorming plaatsvinden.

Onderhoud vastgoed

Een derde van de gemeentelijke vastgoedportefeuille is geïnspecteerd voor de meerjaren-onderhoudsplanung. Ook is het planmatig onderhoud conform jaarplan uitgevoerd.

Openbare verlichting

De beschikbare middelen zijn voldoende om de openbare verlichting te onderhouden. Aan de duurzaamheidsambitie uit het beleidsplan Openbare Verlichting (LED armaturen) kon dit jaar niet worden gewerkt, omdat hiervoor geen middelen beschikbaar zijn gesteld in de perspectiefnota.

Toegankelijkheid openbare ruimte

Om de toegankelijkheid van de openbare ruimte te verbeteren is er in 2021 begonnen met het vervangen van bomen die een extreme wortelopdruk gaven.

Toegankelijkheid gebouwen

De inventarisatie van de toegankelijkheid van het gemeentelijk vastgoed is afgerond. In de eerste helft van 2022 doen we voorstellen aan de raad om de toegankelijkheid van de gebouwen te verbeteren.

Afval

In 2021 is het Grondstof Beleidsplan 2022-2025 vastgesteld. Hiermee realiseren we:

- minder verbranding van grondstoffen;
- meer service en ruimere openingstijden op onze milieuterreinen;
- meer communicatie en bewustwording bij inwoners;
- en een bijdrage aan een duurzame en circulaire economie.

Milieustraat in Balk

De milieustraat in Balk is inmiddels in gebruik genomen.

Doelstelling:

Wij willen gemeente De Fryske Marren ontwikkelen door een aantal projecten te realiseren.

We hebben in het afgelopen jaar hard gewerkt aan allerlei bouwprojecten. Een overzicht van afgeronde projecten, lopende projecten en uitleg waarom projecten soms vertraging opliepen.

Afgeronde projecten

- Aanleg rotonde Broek Zuid
- Bouwrijp maken uitbreiding woningbouw plan Boslust Noord-Oost in Balk
- Vervangen kademuur in Balk
- Herinrichting Van der Walplein Sloten
- Opwaarderen Zuiderzeestraat eerste fase
- Bouwrijp maken uitbreiding bedrijventerrein de Ekers 3 te Joure
- Aanleg hoofdwatgang Balk
- Herinrichting Zuiderzeestraat Fase 1
- Bouwrijp maken uitbreiding It Stalt Oudega
- Bouwrijp maken uitbreiding Ny Sân Rotten Rottum

Lopende projecten

- De herinrichting van de Middenweg en Bandsloot in Bantega is in samenwerking met Plaatselijk Belang voorbereid. De werkzaamheden voeren we voorjaar 2022 uit.
- Voor de herinrichting van Haskerhorne hebben we een uitgebreid participatietraject doorlopen.
- In het Havenkwartier in Balk is de verkoop bij inschrijving afgerond. De planvorming volgt in 2022.
- De voormalige garage in het centrum van Balk is gesloopt. De ontwikkelaar bereidt de bouw van het appartementencomplex op die locatie voor.
- In Lemmer vordert de nieuwbouw aan de Markt goed, oplevering is in de loop van 2022.
- De plannen voor de realisatie van woningen bij De Polle in Lemmer vorderen.
- De voorbereiding op de herinrichting van de Straatweg in Lemmer is afgerond. De uitvoering start in het voorjaar van 2022.
- We wachten met de uitvoering van de herinrichting van de Plattedijk totdat de werkzaamheden aan de Straatweg zijn afgerond om de verkeersoverlast in Lemmer te beperken.
- In het najaar van 2021 zijn de eerste planten de grond in gegaan in het Roazebosk in Joure.
- Het kunstwerk 'Skip mei lading' in Joure krijgt in het voorjaar van 2022 zijn nieuwe plek in het Roazebosk.

Niet alle projecten verlopen volgens planning.

Soms komt de vertraging door onszelf. Soms komt het door participatie. Bij nieuwe plannen houden we daarom in de kredietaanvraag en planning rekening met een langere doorlooptijd en hogere kosten. Daarnaast zijn er projecten van derden waar het gebrek aan voortgang bij de initiatiefnemer ligt. Het is aan de initiatiefnemer om de mogelijkheden te benutten. In de praktijk blijkt dat niet altijd eenvoudig. En tot slot zien we dat de wereldwijde schaarste aan grondstoffen naast vertraging ook leidt tot aanzienlijke stijging van de kosten van het bouw materiaal. Via de perspectiefnota 2023 gaan we beoordelen of we moeten anticiperen op deze prijsstijgingen.

2.3 Grondbedrijf

Doelstelling:

Wij zetten ons in voor een commerciële exploitatie van gronden en het juridisch borgen van grond gerelateerde contracten.

We hebben in 2021 boven verwachting veel woningbouw kavels en bedrijfsgrond verkocht. De hoge omzet (€ 16,5 miljoen) heeft gezorgd voor een substantiële daling van de boekwaarde van alle grondexploitaties samen. Hiermee zijn ook de risico's van het grondbedrijf verminderd. Wel constateren we dat de kosten voor het bouw- en woonrijp maken het afgelopen jaar fors gestegen zijn. Bij de hercalculaties van de exploitaties is hier rekening mee gehouden. Hierdoor laten de prognoses over het algemeen een lager te verwachten eindresultaat zien.

In de paragraaf grondbeleid wordt u meegenomen in de nadere detaillering van het grondbedrijf (pagina 91).

Verbonden partijen binnen het programma Ruimte

- Afvalsturing Friesland NV (Omrin), voor afvalverwerking.
- Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Frylân U.A (OVEF) voor openbare verlichting en energie.
- Hûs en Hiem voor welstandsadviesing en monumentenzorg. De wet en regelgeving voor welstand staat op dit moment ter discussie, waarbij de komst van de Omgevingswet nieuwe kansen biedt.
- FUMO voor de VTH-taken. De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor de VTH-taken die de FUMO voor ons uitvoert. Er vindt een verschuiving plaats van bevoegd gezag-taken van provincie naar gemeenten, op het gebied van bodem en ontgrondingen. Daarnaast zijn de wettelijke basistaken straks niet meer gebaseerd op inrichtingen, maar op milieubelastende activiteiten. Deze ontwikkelingen hebben we deels vertaald in de FUMO-begroting 2022 en programmering. Andere gevolgen van de Omgevingswet hangen deels nog af van de keuzes die we nog gaan maken bij de implementatie van de wet. Er is inmiddels provincie-breed een VTH-beleid voor de basistaken opgesteld en een nieuwe financieringssysteem voor de FUMO ontwikkeld. Daarnaast is er een nieuwe Governance voor de FUMO vastgesteld. De taken die de FUMO uitvoert, worden afgestemd met de overige deelnemers aan de FUMO. Wij bepalen de uitvoering dus niet alleen en lopen daardoor een beleidsrisico. Een ander beleidsrisico vormt het verplicht doorvoeren van de VTH-kwaliteitscriteria.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000

2. Ruimte	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
2.1 Wonen	- 7.953	- 12.061	- 10.429	1.632 V	- 10.116
2.2 Openbare ruimte	- 26.944	- 30.672	- 28.693	1.979 V	- 27.818
2.3 Grondbedrijf	- 1.060	- 981	- 2.388	- 1.407 N	- 1.972
2.9 Algemeen	- 759	-	-	-	-
Totaal Lasten	- 36.715	- 43.714	- 41.511	2.203 V	- 39.906
Baten					
2.1 Wonen	2.912	4.077	3.827	- 250 N	5.119
2.2 Openbare ruimte	14.289	14.112	14.689	577 V	14.726
2.3 Grondbedrijf	1.315	2.862	4.794	1.933 V	4.086
Totaal Baten	18.515	21.051	23.310	2.259 V	23.931
Saldo van baten en lasten	- 18.200	- 22.663	- 18.201	4.462 V	- 15.974

Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	-	-	-	- 271
Onttrekkingen	1.274	6.147	1.615	- 4.531 N	2.702
Mutatie reserves	1.274	6.147	1.615	- 4.531 N	2.431
Resultaat	- 16.926	- 16.516	- 16.585	- 69 N	- 13.544

Programma Ruimte sluit af met een nadelig saldo van € 69.000. Dit saldo wordt hieronder toegelicht.

Toelichting 2.1 Wonen

Vastgoed beheer algemeen

De aktes van twee verkochte gebouwen passeren tegen de verwachting in pas in 2022, waardoor de incidentele verkoopopbrengsten lager zijn dan waar tijdens de Najaarsrapportage rekening mee gehouden was. Dit verklaart grotendeels de overschrijding van de incidenteel gewijzigde begroting met € 918.000 (nadeel).

Wabo/omgevingsvergunningen

Door een toename van het aantal aanvragen hebben wij dit jaar circa € 700.000 meer legesopbrengsten uit aanvragen om omgevingsvergunningen. De coronapandemie, lage rente en krapte op de woningmarkt zorgen ervoor dat er meer gebouwd en verbouwd wordt. Deze hogere opbrengst is door genoemde ontwikkelingen nog altijd incidenteel te noemen. Om de grote hoeveelheid aanvragen te kunnen verwerken hebben we extra moeten inhuren. Dit is bekostigd uit de extra legesopbrengsten. Dit leidt per saldo tot een voordeel van € 250.000.

Subsidie gemeentelijke monumenten en monumenten en beeldbepalende objecten

Het voordeel op dit budget is € 210.000. Er zijn in 2021 minder subsidies voor gemeentelijke monumenten uitgekeerd dan verwacht. Dit jaar is er daardoor incidenteel € 119.000 overgebleven. Het resterende voordeel heeft grotendeels betrekking op de via de meicirculaire beschikbaar gestelde middelen voor de Kerkenvisie en deze zijn niet uitgegeven in 2021. Dit nemen we mee in de resultaatbestemming 2021.

Toelichting 2.2 Openbare ruimte

Wegen en bestrating dagelijks onderhoud

Door het groeizame seizoen zijn er meer werkzaamheden verricht in de bermen. Extra gras is afgevoerd richting derden en naar eigen compostering. De kosten van eigen compostering is door de hoeveelheid gras hoger dan begroot. De opbrengst van verkoop humusgrond is minder dan begroot. In 2022 evalueren we hoe de opbrengsten beter ingeschat kunnen worden. Er zijn minder graafwerkzaamheden uitgevoerd door nutspartijen dan begroot. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 149.000 nadelig. Een aantal investeringen, die later onder het kopje kredieten worden toegelicht, lopen achter op de planning. Dit betekent een voordeel op de afschrijvingslasten t.o.v. van de geactualiseerde begroting van circa € 304.000 voordelig. Per saldo is het voordeel € 155.000.

Camping Lemmer

In de begroting 2021 is in verband met de voorgenomen opheffing van de camping geen rekening gehouden met de inzet van personeel. Dit heeft geleid tot een overschrijding op de kosten van € 176.000.

Afval

Het resultaat van het product afvalstoffen is per saldo € 78.000 voordelig. Dit bestaat uit diverse mee- en tegenvallers. Tegenvallers waren bijvoorbeeld een hoger aanbod van grof afval, vervangen van ondergrondse glascontainers of de onverwachte sanering van De Steke in Lemmer. Meevallers waren bijvoorbeeld de hogere opbrengst van de afvalstoffenheffing, gunstige prijzen voor oud papier en metaal en uitgekeerd dividend door Omrin.

Toelichting 2.3 Grondbedrijf

Het positieve financiële resultaat van de grondexploitaties over het jaar 2021 is € 399.000 hoger dan bij de Najaarsrapportage (gewijzigde begroting) was voorzien. Dit verschil is vooral veroorzaakt door goede verkoopresultaten aan het eind van het jaar.

Resumerend sluit de grondexploitatie van 2021 met een positief resultaat van € 1.698.000.

Daarvan is € 440.000 toe te schrijven aan bedrijventerreinen, € 1.316.000 aan de woningbouwplannen en circa +/- € 58.000 nadelig aan agrarische gronden en overige. In het kader van het herstelplan voor de algemene reserve is in de Perspectiefnota 2021 een voorzien positief saldo van € 450.000 opgenomen in de begroting van 2021. Op basis van de Najaarsrapportage is hier € 875.000 aan toegevoegd. Daarnaast werd in de oorspronkelijke begroting gerekend met een verlies van € 26.000. Daarmee werd bij de Najaarsrapportage in totaal een positief resultaat begroot van € 1.299.000. Het uiteindelijke resultaat is derhalve een voordeel van € 399.000 ten opzichte van de bij de Najaarsrapportage gewijzigde begroting.

De afwijking van de realisatie t.o.v. de geactualiseerde begroting is verder te verklaren door kleinere mee- en tegenvallers van circa € 67.000 nadelig.

Kredieten binnen het programma Ruimte

bedragen x € 1.000				
Kredieten	Oorspr. krediet	Begroting 2021	Realisatie 2021	Restant krediet
2. Ruimte				
2017				
JP'17 Vervanging gemaal Joure en overige dorpen	200	-	4	- 4
Minicontainers oud papier (KN17/42)	649	328	302	26
2018				
Vervanging brugdek Riensluisbrug (KN17/38)	325	752	753	- 1
Vervanging geluidscherm Haskerveldweg(KN17/41)	165	42	6	36
JP'18 Riolerings Joure Omkromte	15	11	0	10
2019				
Vervanging en renovatie kade Balk (KN18/1)	1.200	1.083	807	276
Vervanging oeverconstructies vaarwegen 2019(KN18/1)	500	11	14	- 2
Vervanging wegen 2019 (KN18/1 nr. 19 en20)	1.475	336	327	9
Ford Transit (JP19/35)	45	-	- 1	1
Ford Transit (JP19/64)	45	-	- 1	1
Elektrische installatie Riensluisbrug	450	195	197	- 1
JP'19 Vervanging riolerings Gietersevaart	120	88	80	8
JP'19 Vervanging riolerings Geelgietersstraat	18	18	18	-
2020				
Havenkwartier Balk	1.128	- 549	42	- 591
Milieuterrein Balk (KN 16)	600	472	400	72
Straatweg Lemmer, noord en zuid	1.325	1.144	75	1.069
Aanpassing Plattedijk Lemmer (KN 16)	520	754	10	744
Gronddepots (KN17/27)	192	106	103	3
Fietspad Nijemirdum (KN17/32)	71	66	-	66
Entree Museum Joure (KN17/34)	154	- 109	8	- 117
Wandelstrook Tsjamkedykje Balk (KN17/79)	77	75	-	75
Aanleg minirotonde Broek-Zuid (KN18/1)	201	159	179	- 19
Herinr Haulsterweg/Jousterweg Haskerhorne (KN18/2)	238	204	26	178
Herinrichting Van der Walplein Sloten (KN18-1)	169	42	193	- 151
Ontsluiting De Burde Bakhuisen (KN18-2)	900	888	-	888
Oeverconstructies vaarwegen 2020 (KN19/23)	1.320	755	319	436
Vervanging bruggen 2020 (KN19/25)	140	18	18	0
Vervanging openbare verlichting 2020 (KN17/39)	178	69	59	10

Vervanging wegen 2020 (KN19/21)	1.500	1.479	988	490
Parkeersituatie 't Zand (K19/30)	80	59	70	- 11
Beweegbare palen Kortestreek Lemmer (KN19/15)	100	61	70	- 9
Veeg- / zuigmachine (KN19/29)	250	68	-	68
JP'20 Bantega vervanging riolering kern	755	44	46	- 2
JP'20 Echten vervanging riolering Middenweg	95	15	11	5
JP'20 Haskerhorne riolering Haulsterweg	235	235	-	235
JP'20 Joure omleggen persleiding Pasteurweg	37	9	7	2
JP'20 Joure vervanging riolering Omkromte	50	39	33	6
JP'20 Sleat rwa-riool van der Walplein	68	58	55	3
JP'20 Ombouw telemetrie randvoorzieningen	90	53	49	5
JP'20 Vervangen gemalen diverse locaties	120	42	40	2
JP'20 Verv. schakelkast/leidingwerk rioolgemalen	80	27	26	1
Uitwerken visie begraaftplaatsen (KN18-2/3)	180	37	37	- 0
Restauratie lantaarn Jouster Toer (KN19/16)	200	10	-	10
Omgeving gemeentekantoor Balk (SUBS)	1.339	688	-	688
2021				
Loop-/fietsbrug Skipsleat Wyldehoarne (KN17/28)	440	435	28	407
Driesprong Huisterheide Langwarderdyk (KN17/31)	200	196	3	193
Opwaarderen Hollewei Gaestwei Bakhuizen (KN17/78)	34	34	-	34
Herinrichting Middenweg-Bandsloot Bantega	900	310	36	275
Uitrol toeristische overstappunten (KN18-2)	67	68	-	68
Verlengen rondweg Spaans Babcock Balk (KN19/9)	904	885	8	877
Aanpassing Zeedijk-Sluisweg Lemmer (KN19/11)	380	380	0	380
Herinrichting Meerweg-Tsjamkedykje Balk (KN19/10)	194	193	0	193
Aanleg carpoolplaats Joure-West (KN18/2-8)	107	107	36	71
Opwaarderen Zuiderzeestraat Lemmer (KN19/12)	150	144	118	25
Vervangen kleine bruggen (PN21/6)	150	150	107	43
P Verv auto- / calamiteitensteiger Lemmer (PN21/9)	130	130	22	108
Renovatie Lemstersluis (PN21/7)	250	250	88	162
Vervanging wegen (KN21/11)	1.500	1.500	25	1.475
Opwaarderen ecol.hoofdstructuur Oudehaske(KN19/13)	57	57	34	23
Vervanging oeverconstructies (KN21/12)	317	317	-	317
Tijdelijke parkeervoorziening Lemmer	90	90	25	65
Wandelpad en pontje Woudagemaal (PN21/13)	198	198	-	198
P Verv steiger en palen Vuurtorenweg (PN21/10)	85	85	18	67
Vrachtauto beheer/transport (JP20/2)	96	96	-	96
Bestelauto garage/materieelbeheer (JP20/45)	45	45	-	45
Bestelbus wijkbeheer (JP20/55)	25	25	-	25
Bestelbus pick-up garage/materieelbeheer (JP20/57)	46	46	28	18
Bestelbus accommodatiebeheer (JP20/62)	45	45	47	- 2
Bestelbus wijkbeheer/gladheidsbestr (JP20/66)	45	45	28	17
Personenauto binnendienst (JP20/79)	22	22	23	- 1
Warmtepompen Swimfun (KN19/27)	210	210	212	- 2
Zonnepanelen Swimfun (PN21/14)	1.950	1.950	1.508	442
Autokraan beheer en transport (JP20/2A)	86	86	48	38
Tractor Infra (JP20/101)	100	100	100	-
Tractor Infra (JP20/104)	50	50	80	- 30
Heftruck Afvalinzameling (JP20/121)	45	45	-	45
Graafmachine Begraafplaatsen (JP20/126)	31	31	27	4
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/190)	40	40	-	40
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/191)	40	40	45	- 5
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/192)	40	40	-	40
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/194)	40	40	-	40
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/195)	32	32	-	32
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/196)	32	32	-	32
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/198)	32	32	-	32
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/199)	32	32	-	32
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/200)	32	32	-	32
Strooier gladheidsbestrijding (JP20/201)	32	32	34	- 2

Maaiarm Infra (JP20/304)	80	80	133	- 53
Tractor wijkbeheer (JP20/381)	63	63	-	63
JP'21 Vervanging riolering Echtenerbrug	415	415	364	51
JP'21 Verv riolering Schokland/Zuiderzeestr Lemmer	800	800	370	430
JP'21 Aanleg bilgewaterstations	15	15	9	6
JP'21 Vervanging besturingen en -kasten	130	130	127	3
JP'21 Vervanging persleiding en voedingskabels	80	80	54	26
JP'21 DFM uitstroombakken	15	15	12	3
JP'21 DFM reparaties etc.	58	58	32	26
JP'21 Oosterzee-Buren Molenweg aaneg riolering	45	45	7	38
JP'21 Sint Nicolaasga vervanging riolering	95	95	-	95
JP'21 Balk Tsjamkedykje aanleg persleiding	75	75	-	75
JP'21 Lemmer Ooievaarsnest RWA-riool	92	92	90	2
P JP'21 Balk Zuid-Oost aanbrengen watervoorziening	180	180	103	77
JP'21 Relining Joure, Sint Nicolaasga en Lemmer	287	287	360	- 73
JP'21 Rohel verwijderen gemaal	10	10	7	3
JP'21 Vervangen en renoveren gemalen	310	310	273	37
JP'21 Sint Nicolaasga vervangen inspectieputten	70	70	0	70
JP'21 Herstraatwerk vervanging riolering	25	25	19	6
P Verv brug Oenemawei Terkaple overig (PN21/4)	220	220	2	218
Uitbreiding fietsparkeren busstation Lemmer	-	-	16	- 16
Afwikkeling project Knooppunt Joure	-	-	182	- 182
Autolaadkraan Hiab duo (TP21/3A)	85	85	-	85
Vrachtauto MAN TGS 28 (TP21/3)	120	120	-	120
Bestelauto Mercedes Benz Afvalinzameling (TP21/41)	50	50	20	30
Vrachtauto Iveco Infra (TP21/1)	45	45	-	45
Bestelauto Iveco Wijkbeheer (TP21/36)	45	45	68	- 23
Bestelauto Iveco Infra (TP21/31)	50	50	-	50
Bestelauto Iveco Beheer en Transport (TP21/32)	42	42	-	42
Bestelauto Iveco Garage/Materieelbeheer (TP21/33)	42	42	46	- 4
Bestelauto Iveco Wijkbeheer (TP21/37)	50	50	-	50
Bestelauto Iveco Wijkbeheer (TP21/39)	45	45	24	21
Bestelauto Iveco Infra (TP21/30)	42	42	-	42
Bestelauto Iveco Wijkbeheer (TP21/40)	45	45	-	45
Bestelauto Iveco Afvalinzameling (TP21/42)	50	50	-	50
Bestelauto Iveco Afvalinzameling (TP21/43)	50	50	-	50
P Verv brug Oenemawei Terkaple installatie(PN21/4)	55	55	-	55
Veegzuigmachine (TP21/10)	186	186	179	8
Tractor Infra (TP21/100)	90	90	-	90
Afwerking Roazebosk/omg knooppnt Joure (SUBS)(KN17	160	104	-	104
Fietsveiligheidsmaatregelen RO	113	-	11	- 11
Totaal	31.328	22.818	10.606	12.213

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 onderdeel voortgang kredieten en bijlage 2):

2020

Havenkwartier Balk passantenhaven

Voor het westelijke, nog braakliggende, deel van het Havenkwartier in Balk hebben wij in 2021 opnieuw een uitvraag gepubliceerd. Na presentaties van de ingediende plannen, hebben wij in december 2021 besloten de grond te koop aan te bieden aan een van de indieners. De daadwerkelijke verkoop is gekoppeld aan het verkrijgen van een bouwvergunning.

Pas bij het verlenen daarvan neemt de ontwikkelaar de grond af.

Straatweg Lemmer, noord en zuid

Het project Straatweg Zuid is in juli 2021 aanbesteed. De huidige landelijke krapte in materialen heeft ertoe geleid dat de uitvoering is doorgeschoven naar het voorjaar van 2022. Voor het noordelijke deel is het bestek voor 95% gereed.

We moeten alleen nog overeenstemming bereiken met de nutspartijen over het beoogde betonnen fietspad in relatie tot de aanwezige kabels en leidingen. De realisatie van dit deel staat vooralsnog in het najaar van 2022 gepland. Door het intensieve participatietraject en de corona pandemie heeft de voorbereiding meer tijd gekost.

Fietspad Nijemirdum

We hebben overeenstemming bereikt met het waterschap over het ontwerp voor het fietspad. We zijn met grondeigenaren in onderhandeling over de aankoop van een strook grond, waar het fietspad gedeeltelijk over komt te lopen. We verwachten de werkzaamheden in 2022 te starten. Daarnaast bekijken we of we dit netwerk nog kunnen uitbreiden. Het project maakt onderdeel uit van de Verkenning Friese IJsselmeerkust.

Wandelstrook Tsjamkedykje Balk

Langs een gedeelte van het Tsjamkedykje leggen we een betonnen wandelstrook aan. Het project is nog niet uitgevoerd omdat de besluitvorming over het recreatieproject Lutsmond Noord is afgewacht. Bij realisatie van dat project zouden kabels en leidingen verlegd moeten worden. Nu de raad heeft besloten geen medewerking te verlenen aan dat project, zullen wij ons heroriënteren op het alsnog uitvoeren van het werk en de daarvoor beschikbare en benodigde middelen.

Herinr. Haulsterweg/Jousterweg Haskerhorne

Dit project heeft een uitgebreid participatieproces doorlopen. Het definitieve ontwerp is in 2021 vastgesteld. Als gevolg van de ontwerpaanpassingen is de planning vertraagd. Binnen het project voeren we ook grootschalig onderhoud uit. Ook brengen we groen aan. In het voorjaar van 2022 beginnen wij met het rooien van de bomen. Na de zomer van 2022 starten we met de daadwerkelijke herinrichting.

Ontsluiting De Burde Bakhuizen (KN18-2)

De opdracht voor het onderzoek loopt. Vanwege corona heeft de uitvoering ervan vertraging opgelopen. De resultaten en voorstellen worden in Q2 2022 verwacht. Kosten voor aanleg verwachten we niet eerder dan in 2023.

Haskerhorne riolering Haulsterweg

Project heeft na overleg met bewoners geleid tot aanpassingen in het ontwerp. Dit heeft geleid tot vertraging tijdens de voorbereidingsfase.

Omgeving gemeentekantoor Balk

De voorbereidingen zijn nagenoeg afgerond. We gaan uit van start bouw eind 2023/begin 2024. Zodra er meer duidelijkheid is over de huisvesting van de maatschappelijke voorzieningen in Balk, volgt de laatste fase van de herinrichting van het openbaar gebied.

2021

Loop-/fietsbrug Skipsleat Wyldehoarne

Door de corona-pandemie en het participatietraject neemt de voorbereiding meer tijd dan gepland. Binnenkort besluiten wij over een advies om binnen budget de brug te vervangen. Afhankelijk van vaststelling van het definitieve ontwerp streven we ernaar om de vervanging in 2023 te realiseren.

Herinrichting Middenweg-Bandsloot Bantega

Het ontwerp voor de herinrichting is inmiddels definitief. Wij streven er naar om de definitieve herinrichting voor de bouwvak van 2022 op te leveren. Dit is echter wel afhankelijk van de nutsbedrijven. De afstemming met de omgeving heeft meer tijd geleverd dan was voorzien.

Wandelpad en pontje Woudagemaal

Met dit project wordt de bereikbaarheid van het Woudagemaal aantrekkelijker. We maken een verbinding met een pontje over het stoomkanaal en een natuur-wandelpad aan de oostkant van het stoomgemaal. We starten de uitvoering na de zomer 2022 en ronden deze medio 2023 af. Dit project maakt onderdeel uit van de Versterking Friese IJsselmeerkust.

Eenmalige budgetten in reserve onderhanden werk

bedragen x € 1.000

1-malige budgetten	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
2. Ruimte			
1-M Aanpak maatschappelijke voorzieningen Balk	- 136	- 57	79 V
1-M Bijdrage biodiversiteitscampagne bewustzijn	- 10	- 5	5 V
1-M fossielvrij vastgoed 2030 (voorbereiding)	-	- 3	- 3 N
1-M Harmonisatie wegenlegger (KN17/62)	- 34	- 4	30 V
1-M Milieutaken	- 8	- 15	- 7 N
1-M Nieuwe omgevingswet 2018 (KN 15, KN 16)	- 550	- 856	- 306 N
1-M Opstellen gemeentelijk monumentenbel.(KN17/54)	- 41	-	41 V
1-M Subs voorkoming vervolgschade Westermartoren	- 50	-	50 V
1-M Tijdelijke maatr. brandveilig. camping Lemmer	- 130	-	130 V
1-M Toezicht permanente bewoning recreatiewoningen	- 1	-	1 V
1-M-P Aanleg fietspaden	- 233	-	233 V
1-M-P Aanleg tunnel Hollandiastraat	- 39	-	39 V
1-M-P Actualisatie BP Buitengebied Zuid-West	- 118	-	118 V
1-M-P Energietransitie De Fryske Marren (KN18/2)	- 346	- 1	345 V
1-M-P Herstructurering Kade 5-7	- 197	- 88	109 V
1-M-P Landschapsbiografie	- 5	-	5 V
1-M-P Landschapsonwikkelingsplan (KN17/56)	- 25	-	25 V
1-M-P Lemmer, locatie gemeentehuis	- 221	- 32	190 V
1-M-P Omgevingsvisie DFM	- 47	- 1	46 V
1-M-P Opruimen A7 Joure Zuid	- 92	26	118 V
1-M-P Stimulering woningmarkt DFM/startersleningen	- 229	- 3	226 V
1-M-P Verkeersk.aanpassingen knooppunt Joure(2008)	- 33	-	33 V
1-M-P Vervolgaanpak Tûk Wenjen 2019 (KN18/2)	- 437	- 67	370 V
1-M-P Cultuurhist raamwerk dorpen DFM (KN19/54)	- 75	-	75 V
1-M-P Planvorming herinr. Geert Knolweg Joure	- 125	-	125 V
1-M-P Afronden Delfstrahuizen-West	- 145	- 9	136 V
1-M Onderzoek landhoofden Teernstrabrug te Balk	- 22	-	22 V
1-M Plan van aanpak speelvoorzieningen (KN19/75)	- 8	-	8 V
1-M Verhoging budget Ziekten/plagen in het groen	- 270	- 230	40 V
1-M-P Werken van derden ruimtelijke ordening	-	-	-
1-M-P Duurzaamheidsvisie	- 271	-	271 V
1-M Voorber verv elektr install Flevobrug (PN21/5)	- 30	- 22	8 V
1-M Verwijderen rietpollen strand Lemmer (VJR21)	- 35	-	35 V
1-M-P Voorber brug Oenemawei Terkaple (PN21/4)	- 25	-	25 V
1-M-P SUBS Warmtetransitie (PN21)	- 212	- 42	169 V
1-M-P Energieloketten (PN21)	- 44	-	44 V
Jaarplan wegen	- 3.459	- 2.850	609 V
Totaal	- 7.704	- 4.258	3.446 V

Toelichting jaarplan wegen: bij de jaarrekening 2020 is de voorziening wegen opgeheven en geparkeerd in de reserve onderhanden werk. Naar verwachting zullen we deze eind 2022 weer laten instellen.

Hieronder een toelichting op de eenmalige budgetten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

1-M Nieuwe Omgevingswet

Omdat de Omgevingswet opnieuw is uitgesteld en er bovendien een toename is van de benodigde capaciteit in de werkgroepen, onder andere door aangescherpte minimale eisen, moeten we langer personeel inhuren dan verwacht. Ook zijn in het kader van de wet beleidsnota's opgesteld en/of herijkt, met meer inhuurkrachten tot gevolg. De door de raad voor 2020 en 2021 beschikbaar gestelde bedragen (resp. € 795.000 en € 522.000) blijken niet toereikend. De verwachte overschrijding is rond de € 300.000. In de meicirculaire van 2022 wordt duidelijk welke bijdrage we van het Rijk krijgen voor de implementatie van de Omgevingswet.

De Omgevingswet is weer uitgesteld. Op dit moment werken we hard aan de implementatie van deze wet zodat per 1 januari 2023 minimaal in de geest van de Omgevingswet kan worden gewerkt. Na 1 januari 2023 gaat het implementatietraject door. Dit traject loopt tot 1 januari 2030.

1-M Aanleg fietspaden

De resterende middelen op dit project zijn bestemd voor de beoogde aanleg van een fietspad vanaf de pont bij Rufus tot aan de Ballingbuer in Goïngarijp. Met Wetterskip, Marrekrite en de provincie is nagedacht over de eisen voor de kade, zodat deze een goede waterkerende functie heeft en tegelijkertijd kan dienen als goede ondergrond voor het fietspad. Door de verschillende beleidsuitgangspunten binnen de betrokken organisaties, hebben we ervoor gekozen om de Marrekrite als trekker van dit project te laten optreden. Wij hebben, onder voorwaarden, toegezegd bereid te zijn de door ons voor de aanleg gereserveerde middelen à € 230.000 beschikbaar te stellen. De Marrekrite is op zoek naar aanvullende middelen, vanwege hogere kosten voor materiaal. Er is een voorstel gedaan aan de huidige eigenaren om hun grond te kopen.

1-M Landschapsontwikkelingsplan

Voor het zelfstandig opstellen van een landschapsontwikkelingsplan is het budget onvoldoende. Het doel was om dit plan samen met de gemeente Súdwest-Fryslân en Mar en Klif te maken. Vanuit Súdwest-Fryslân zijn hier echter geen middelen voor beschikbaar, zodat van een gemeenschappelijk project geen sprake meer kan zijn. Het streven is onze gemeentelijke middelen voor het landschapsontwikkelingsplan te koppelen aan andere activiteiten in het kader van groenbeheer en de groenvisie. Vanuit het projectgeld dragen wij daarom bij aan de Impuls Nationaal Landschap, die via de Gebiedsagenda wordt gestart. Hiermee wordt ook een impuls aan het landschap gegeven. De externe bijdrage komend van Mar en Klif, geven we aan hen terug.

1-M Omgevingsvisie De Fryske Marren

De eerste ontwerp-omgevingsvisie heeft in het najaar van 2018 ter visie gelegen. Op verzoek van de raad hebben we sinds die tijd een aantal inhoudelijke bijeenkomsten gehouden als voorbereiding op de 2e ontwerp-omgevingsvisie. Het digitaal maken van de omgevingsvisie met interactief kaartmateriaal kostte veel tijd, evenals het gezamenlijk met collega's schrijven van de teksten. We streven ernaar om deze begin 2022 ter visie te leggen en in de loop van 2022 de definitieve versie vast te laten stellen.

1-M Duurzaamheidsvisie

Het duurzaamheidsprogramma is door de gemeenteraad vastgesteld op 17 november 2021. Voor de uitvoering van het programma zijn diverse projecten benoemd die we in 2022 voortzetten of starten. De resterende middelen verdelen we op basis van de gestelde prioriteiten over de projecten. Om de uitvoering van de werkzaamheden op het gebied van duurzaamheid te bemensen heeft de raad voor 2022 en 2023 middelen beschikbaar gesteld voor extra, tijdelijk personeel.

Programma 3 Economie

Hoofddoelstelling (missie):

De Fryske Marren streeft naar een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige economie, die een bijdrage levert aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat en een duurzame economie, waarbij sprake is van efficiënt gebruik van (hernieuwbare) grondstoffen.

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is de economie in onze regio in 2021 bijna 2 procent gegroeid ten opzichte van 2019. Dat is opmerkelijk, want de landelijke economie ligt nog 0,4 procent lager dan twee jaar geleden. De bovengemiddelde groei in onze regio is te danken aan de relatief sterke positie van de industrie, vermoedt het CBS. De bouwsector doet het ook heel goed in onze regio. Goed nieuws natuurlijk voor onze regio, maar het blijft een momentopname.

De mate waarin de coronapandemie effect heeft op onze economie blijft een ongewisse factor. We zien wel dat bedrijven last hebben van de (wereldwijde) schaarste aan grondstoffen en het tijdig leveren van materialen en onderdelen. Wat de effecten hiervan op de lange termijn zijn, is nu niet te voorspellen. Verder zien wij dat bedrijven moeite hebben om gekwalificeerd personeel aan te trekken.

3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme

Doelstelling:

Groei werkgelegenheid realiseren.

Evaluatie Sociaaleconomisch beleid uitgesteld

In overleg met de ondernemersverenigingen hebben wij de evaluatie van het huidige sociaaleconomische beleid opgeschort totdat we elkaar weer fysiek kunnen treffen in het eerste kwartaal van 2022. De ontwikkeling van nieuw beleid pakken wij aansluitend op. Het vraagt tijd om de effecten van de pandemie op langere termijn voor onze regio in beeld te hebben en dat is essentieel om nieuw beleid te kunnen ontwikkelen voor De Fryske Marren.

Werkgelegenheid is gestegen

In De Fryske Marren ligt het werkloosheidspercentage beneden de vier procent. Wij beschikken nog niet over de exacte cijfers over 2021, maar we zien wel dat het aantal WW-uitkeringen lager is dan in 2020. Al zitten we nog niet op het niveau van voor de pandemie. Volgens het UWV had de coronacrisis met name invloed op de arbeidsmarkt tijdens de eerste golf. De daling van de werkloosheid wordt vooral toegeschreven aan de steunpakketten van de overheid. De economie zit in onze regio weer in de lift. Dat zal ongetwijfeld ook positief uitwerken op onze werkgelegenheidscijfers.

Het aantal bedrijven is in 2021 met 1,6% toegenomen

In absolute zin is dit een toename van 95 bedrijven. We zitten daarmee net onder het Friese gemiddelde van 1,8%. De groei in onze gemeente is te zien in nagenoeg alle sectoren. Dat sluit goed aan bij de economische dynamiek in onze gemeente. De Fryske Marren wordt gekenmerkt door veel kleinschalige MKB-bedrijven, verspreid over de sectoren.

Horeca en detailhandel hebben redelijk tot goed jaar gehad, maar het blijft zorgelijk

Met name in het tweede en derde kwartaal van 2021 ging het redelijk tot goed. Maar door de lockdown aan het einde van het jaar en het begin van 2022, namen de zorgen toe. We kregen aan de ene kant signalen dat het niet goed zou gaan met de winkels en de natte horeca. Aan de andere kant krijgen we signalen dat het toch mee lijkt te vallen. We moeten afwachten hoe groot de klappen worden. Dat is niet alleen voor de ondernemers en hun werknemers zelf een hard gelag. De effecten zullen breed worden gevoeld. Levendige centra zijn immers van wezenlijk belang voor de economische dynamiek van de grote kernen. Wij blijven met de branches in gesprek met als doel, voor zover dat binnen onze mogelijkheden ligt, nadelige gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

Een goed seizoen voor recreatie & toerisme?

Het lijkt erop dat de sector een goed seizoen heeft gehad. Ook dit jaar zijn veel vakantiegangers in onze regio gebleven. Campings, recreatieparken, botenverhuurders, jachthavens en aanbieders van logiesaccommodaties hebben veel boekingen gehad.

Programma recreatie & toerisme

Op 17 november 2021 is het programma recreatie en toerisme De Fryske Marren inspraakrijp verklaard door de raad. Na het doorvoeren van een paar kleine wijzigingen is het programma op 3 januari 2022 voor een periode van zes weken ter inzage gelegd. Na de terinzagelegging worden de reacties verwerkt, om zo snel mogelijk te komen tot een definitief programma, dat in de eerste helft van 2022 aan de raad wordt aangeboden ter vaststelling.

3.2 Bedrijvencontacten

Doelstelling:
Versterken ondernemersklimaat.

Bedrijvencontacten lopen door op afstand

We legden in 2021 geen bedrijfsbezoeken af en organiseerden geen fysieke bijeenkomsten met onze ondernemers. Vanzelfsprekend stonden we de ondernemers zoveel mogelijk met raad en daad bij via de mail, telefoon, Teams, Zoom of Skype. Aan de horeca is, in goed overleg, weer ruimte geboden voor terrasverruiming.

We verkochten 55.706 m² bedrijventerreinen

De belangstelling voor bedrijfsgrond is onverminderd groot. Naast de nog lopende contacten hebben we in 2021 in totaal 55.706 m² verkocht. Een overzicht:

- De voorraad op Ekers 2 is op. Op Ekers 2 in Joure hebben we nog één perceel gereserveerd voor de uitbreiding van een bestaand bedrijf.
- Fase 3a (aansluitend aan Scania) is bouwrijp gemaakt en de beschikbare percelen zijn allemaal in optie.
- Op Bedrijvenpark Woudfennen in Joure is ook goed verkocht en er lopen tal van opties.
- Op Slotmolen in Sint Nicolaasga ziet het ernaar uit dat alle grond in de loop van 2022 verkocht is.
- Op het door een derde ontwikkelde bedrijventerrein Lemsterpark in Lemmer is het beeld hetzelfde.

Regionale afspraken bedrijventerreinenbeleid zijn herijkt

We zijn samen met de gemeente Súdwest-Fryslân en de provincie Fryslân gestart met het herijken van de bestaande regionale afspraken voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen. We streven ernaar om de afspraken in het tweede kwartaal van 2022 af te ronden en daarbij de vereiste instemming te krijgen van Gedeputeerde Staten van Fryslân.

Verbonden partijen binnen het programma Economie

Gemeenschappelijke regeling Ontwikkelingsmaatschappij bedrijvenpark A7 Heerenveen-Joure

Deze regeling heeft betrekking op de exploitatie van de bedrijventerreinen Businesspark Friesland-West en Haskerveen. Dit past bij onze ambities op het gebied van een aantrekkelijk en stevig ondernemersklimaat, economische ontwikkeling en de uitgifte van bedrijventerreinen. De huidige exploitatie laat een batig saldo zien.

Gemeenschappelijke regeling Marrekrite

Naast het beheer en onderhoud van zowel de aanlegplaatsen als het wandel- en fietsnetwerk zijn er in 2021 onder andere vorderingen gemaakt in de realisatie van de TOP's (Toeristische Overstap Punten) in Friesland, is er ingezet op het aanjagen van campertoerisme, en zijn er vorderingen gemaakt in het rondkrijgen van de dekking voor het rondje Snitser Mar.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000

3. Economie	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme	- 674	- 1.325	- 901	425 V	- 766
3.2 Bedrijvencontacten	- 297	- 292	- 284	8 V	- 276
Totaal Lasten	- 971	- 1.617	- 1.184	433 V	- 1.042
Baten					
3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme	91	91	34	- 57 N	37
Totaal Baten	91	91	34	- 57 N	37
Saldo van baten en lasten	- 880	- 1.527	- 1.150	376 V	- 1.005
Mutatie reserves					
Onttrekkingen	-	672	357	- 314 N	178
Mutatie reserves	-	672	357	- 314 N	178
Resultaat	- 880	- 855	- 793	62 V	- 827

Programma Economie sluit af met een voordelig saldo van € 62.000.

Kredieten binnen het programma Economie

bedragen x € 1.000

Kredieten	Oorspr. krediet	Begroting 2021	Realisatie 2021	Restant krediet
3. Economie				
2020				
Revitalisering Tolhuswei/Vegelinswei	736	259	-	259
2021				
Bewegwijzering bedrijventerreinen	181	38	2	36
Ontwikkeling Ulesprong	75	56	-	56
Totaal	992	353	2	350

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

Revitalisering Tolhuswei/Vegelinswei

Naar aanleiding van het eind 2019 afgeronde eerste deel van het onderzoek naar toekomstbestendige bedrijventerreinen, was ons voornemen een aanzet te maken voor aanpassingen in het openbaar gebied. Dit proces heeft vertraging opgelopen vanwege het coronavirus. Het onderzoek is in Q2 2021 weer opgestart. De resultaten hiervan zijn nog niet binnen.

Ontwikkeling Ulesprong

Een private initiatiefnemer ontwikkelt een plan voor een kabelwaterskibaan op het Tsjûkemar, met ontvangst en horecagelegenheid op de Ulesprong. De gemeente wil bij deze ontwikkeling aansluiten en ook het aanliggende recreatieterrein en strand flink opwaarderen. In 2018 heeft de raad dit voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld, om de plannen samen met o.a. de Club van Aanjagers vorm te geven. Het ontwerpbestemmingsplan voor de private ontwikkeling ligt voor. Wij hopen dat de kabelwaterskibaan in 2022 gerealiseerd wordt. Het ontwerp voor de inrichting van het recreatieterrein begint vorm te krijgen, maar verdere uitwerking wacht op de private ontwikkeling én meer zekerheid over cofinanciering door de provincie. Daarna kunnen we ook het ontwerp van het recreatieterrein afronden, waarna besluitvorming over realisatie plaatsvindt.

Eenmalige budgetten in reserve onderhanden werk

bedragen x € 1.000			
1-malige budgetten	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil
3. Economie			
1-M-P Economische Zaken	- 49	-	49 V
1-M-P Glasvezel	- 126	- 94	32 V
1-M-P Lemmer Poort van Zuidwest Friesland	- 38	-	38 V
1-M-P Ontwikkeling recreatie / toerisme Tsjûkemar	- 305	- 114	191 V
1-M-P Sociaal ec. beleid	- 17	-	17 V
1-M-P Versterking onderwijs-bedrijfsleven(KN17/64)	- 48	- 15	33 V
1-M-P SUBS Cultuurtoerisme Tsjûkemar	- 7	-	7 V
Totaal	- 589	- 223	365 V

1-M -P Ontwikkeling recreatie / toerisme Tsjûkemar

Begin 2019 is een intentieovereenkomst getekend met de Club van Aanjagers van het Tsjûkemar, gemeente, waterschap, Marrekrite en provincie, waarna de laatste € 400.000 beschikbaar heeft gesteld aan de CvA. Veel projecten zijn in voorbereiding, sommige al gerealiseerd. Het streven was medio 2021 de afspraken tussen de partijen vast te leggen, inclusief een voorstel voor de financiering van projecten en het proces in de komende 3 jaar. In het tweede kwartaal van 2021 is de Tsjûkemar bij de Provincie naar een andere gedeputeerde overgegaan. Op nadrukkelijk verzoek van de gedeputeerde wordt gewacht met het vervolg van het schrijven en afstemmen van de SOK en richten we ons eerst op de mogelijkheden voor realisatie van de projecten. Voor de komende periode betekent het dat we met de voorbereiding en uitvoering van lopende zaken door kunnen. In november staat een volgend bestuurlijke overleg gepland over het vervolg.

Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs

Hoofddoelstelling programma (missie):

Een sterke, dragende, levendige samenleving met goede en toegankelijke (basis)voorzieningen.

4.1 Sociale zaken en maatschappelijke ondersteuning

Leerlingenvervoer

Doelstelling:

Passend leerlingenvervoer

Er is minder uitgegeven dan begroot

Tijdens de lockdown in 2021 is de coulanceregeling toegepast. We verstrekten een voorschot van 80% van de normale omzet voor de niet-gereden ritten. Voor de zomer van 2022 wordt vastgesteld tot welk bedrag het voorschot wordt omgezet in een bedrag om niet. Dat gebeurt in overleg met de accountant van de vervoerder.

Leerlingenvervoer aanbesteding 2021-2022

In september 2021 zijn wij gestart met de aanbesteding voor doelgroepenvervoer. Hier valt ook het leerlingenvervoer onder. Het is nog afwachten hoeveel inschrijvingen wij hierop ontvangen en vooral welke prijzen worden geoffreerd. Vanwege de coronacrisis kan het zijn dat dit hoger gaat uitvallen. Het aanbestedingsproces wordt voor 1 augustus 2022 afgerond voor de start van het nieuwe schooljaar.

4.2 Voorzieningen

Bibliotheken

Doelstelling:

Alle inwoners beschikken over voldoende (digi-)taalvaardigheden.

Bibliotheken

De bibliotheken waren een deel van het jaar gesloten. Ze hebben toen veel alternatieven aangeboden: e-books, verwijzen naar leer- en leesmiddelen voor kinderen, afhaalservice en taalcursus op afstand. Hiervoor zijn geen extra kosten gemaakt en er zijn geen nadelige financiële gevolgen merkbaar.

Cultuur

Doelstelling:

- Wij zetten cultuur in om een aantrekkelijke gemeente te zijn en te blijven voor zowel inwoners als bezoekers;
- Wij willen de positie van het Fries versterken en wij voeren, zoals vastgelegd in de wet Gebruik Friese taal, Fries taalbeleid uit.

In 2021 is het nieuwe cultuurbeleid door het college vastgesteld en aangeboden aan de raad. De útfiering fan ús Frysk taalbelied hat foar in grut part normaal plakfine kinnen. Dit hat ek in plak krigen yn us nije kultuerbelied

De gevolgen van corona zijn voor de cultuursector groot geweest:

- Evenementen konden niet doorgaan.
- Musea konden minder bezoekers verwelkomen.
- Het Centrum voor Kunsten in Toanhus was beperkt open en heeft zoveel mogelijk de lessen door laten gaan en waar mogelijk digitale lesprogramma's aangeboden.
- Er is veel tijd besteed aan de ontwikkeling van initiatieven als Brúsplak in Joure en een soortgelijk initiatief in Balk.

Sport

Doelstelling:

- Het in stand houden van goede sport- en beweeg accommodaties;
- Het faciliteren van sport- en beweegaanbieders;
- Stimuleren van deelname van inwoners aan sport- en beweeg activiteiten.

- In oktober 2021 is de beleidsnotitie "Scoren door samenspel" vastgesteld door de raad. De raad besloot met een amendement de eerder vastgestelde bezuiniging op beheer en onderhoud van buitensportaccommodaties terug te draaien en de consequenties daarvan in de begroting te verwerken.
- We hebben uitvoering gegeven aan de afspraken die zijn gemaakt in het Lokaal Sport en Beweegakkoord in samenwerking met de Kear en ons Sportbedrijf.
- Ons Sportbedrijf is in beperkte mate open geweest. En geen bezoekers betekende ook geen inkomsten. Voor de financiële risico's van het sportbedrijf verwijzen wij naar de paragraaf coronakosten (pagina 92).

Dorpen

Doelstelling:

- Vitale dorpsgemeenschappen, waar inwoners naar elkaar omkijken en initiatieven nemen om de leefbaarheid in stand te houden dan wel te verbeteren;
- Ontmoetingsplaatsen als voorziening in een dorp, stad of wijk in stand houden en waar mogelijk en waar nodig verbeteren.

Er waren mooie Inwonersinitiatieven

- We hebben vijftien mooie projecten ondersteund. Het betrof vooral projecten op het gebied van duurzaamheid en biodiversiteit.
- Van de provincie krijgen we budget voor het uitvoeren van de subsidieregeling van het Iepen Mienskipsfûns.
- We zijn trots dat 'Proef de Kunst Terherne' door de provincie uitgeroepen is tot winnaar van de LF2028-prijs voor de regio Zuidwest-Friesland.

Dorps- en buurthuizen hadden het lastig

De dorps- en buurthuizen waren het grootste deel van het jaar gesloten. Daarmee vielen veel inkomsten weg terwijl de vaste lasten bleven. Twee dorpshuizen die in acute geldnood zaten, zijn geholpen. De raad heeft extra middelen ter beschikking gesteld om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen: een subsidieregeling coronafonds. Maar het bleek dat het binnen de regels vaak niet mogelijk was om de aanvragen toe te kennen. Eind 2021 is daarom een aangepaste regeling voorgelegd aan het college.

Samen met inwoners, verenigingen en stichtingen zijn we begonnen aan de het opstellen van nieuw accommodatiebeleid.

Azc blijft twee jaar langer open

Het azc in Balk zou per september 2021 sluiten. Vanwege een nieuwe stroom van vluchtelingen is besloten om de openstelling met twee jaar te verlengen. De azc-school bij CBS de Bolster is ook weer geopend. Het ISK-onderwijs voor de leerlingen in het voorgezet onderwijs is georganiseerd door Caleido in Lemmer.

4.3 Onderwijs

Doelstelling:

- Toekomstbestendige en duurzame huisvesting voor alle scholen in onze gemeente;
- Aanbod van onderwijsvoorzieningen dat minimaal voldoet aan de wettelijke eisen;
- Passend onderwijs voor elk leerplichtig kind;
- Elk kind verlaat de school met een startkwalificatie of een arbeidsplek;
- Het voorkomen van achterstanden met opgroeien en ontwikkelen.

Basisonderwijs

In 2021 is een convenant resultaatafspraken Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) opgesteld, waarin gemeente, kinderopvang en primair onderwijs afspraken hebben gemaakt over ouderbetrokkenheid, bereik doelgroepkinderen, doorlopende leerlijn en kwaliteit.

Onderwijsachterstanden

- Een deel van het geormerkte budget dat de gemeente ontvangt van het Rijk voor onderwijsachterstanden is gereserveerd voor de scholen.
- Er is gewerkt aan het opzetten van Taalnetwerken en het versterken van de opvang van peuters op het azc in Balk.
- De monitor van de GGD Fryslân is afgelopen jaar toegepast. Hierdoor hebben we inzicht in welke geïndiceerde kinderen daadwerkelijk gebruikmaken van VVE.

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft een grote opgave voor de komende jaren. Veel schoolgebouwen zijn 40 jaar of ouder en toe aan renovatie of nieuwbouw. Samen met de schoolbesturen is daarom een Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2016-2024 opgesteld. Vanaf 2020 is in de begroting een structureel budget beschikbaar voor onderwijshuisvesting. De begroting wordt jaarlijks bijgesteld op basis van ontwikkelingen en prijsbijstellingen via de perspectiefnota. In 2021 was de indexatie 4,97% (VNG-normbedragen).

- Dit jaar heeft het Zuyderzee Lyceum de bouwvoorbereiding voor de vervangende nieuwbouw grotendeels afgerond.
- De bouwvoorbereiding voor renovatie van basisschool de Toekomst in Bakhuizen is opgestart.
- De renovatie van de Wumkesskoalle in Joure is in september afgerond.
- De uitbreiding van de Westermarskoalle in Joure is in 2021 gerealiseerd.
- De scholen in Sint Nicolaasga zijn bezig met de ontwikkeling van één nieuw schoolgebouw.

Leerplicht

De schooluitval was in onze regio erg laag. De definitieve cijfers over het schooljaar 20-21 zijn nog niet bekend. Naar verwachting heeft de coronacrisis voor hogere uitval gezorgd.

- Gemeenten en scholen hebben de wettelijke taak elke vier jaar een regionaal programma op te stellen en uit te voeren ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen 12 en 23 jaar. Deze regionale programma's worden structureel vanuit de rijksoverheid gefinancierd. De kaders voor het regionaal programma worden via een ministeriële regeling elke vier jaar herzien.
- In elke RMC-regio is in het schooljaar 2020-2021 een nieuw regionaal programma gestart. In dit programma zijn het voorkomen van schooluitval en de begeleiding van kwetsbare jongeren opnieuw de speerpunten.

Verbonden partijen binnen het programma Leefbaarheid en onderwijs

Sportbedrijf De Fryske Marren B.V. (omzetting 22 juli 2019)

Doelstelling: het Sportief Knooppunt Joure (Sportfun en Swimfun) exploiteren en beheren

Ontwikkelingen: Vanaf december 2019 is een nieuwe directeur bestuurder aangesteld.

Twee wethouders maken deel uit van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000

4. Leefbaarheid en onderwijs	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
4.1 Sociale zaken en maatschappelijke ondersteuning	- 1.317	- 1.297	- 1.244	53 V	- 1.198
4.2 Voorzieningen	- 7.315	- 7.542	- 8.485	- 943 N	- 7.628
4.3 Onderwijs	- 4.254	- 5.178	- 3.687	1.492 V	- 3.960
4.9 Algemeen	- 3	-	-	-	-
Totaal Lasten	- 12.888	- 14.017	- 13.415	602 V	- 12.786
Baten					
4.1 Sociale zaken en maatschappelijke ondersteuning	44	44	51	7 V	41
4.2 Voorzieningen	458	458	1.804	1.346 V	542
4.3 Onderwijs	1.147	1.147	710	- 437 N	622
Totaal Baten	1.649	1.649	2.566	916 V	1.205
Saldo van baten en lasten	- 11.239	- 12.368	- 10.850	1.518 V	- 11.581
Mutatie reserves					
Onttrekkingen	358	2.076	947	- 1.129 N	1.121
Mutatie reserves	358	2.076	947	- 1.129 N	1.121
Resultaat	- 10.882	- 10.292	- 9.903	389 V	- 10.460

Het Programma Leefbaarheid en onderwijs sluit af met een voordelig saldo van € 389.000. Dit saldo wordt hieronder toegelicht.

Toelichting 4.2 Voorzieningen (voordeel € 263.000)

Asielzoekerscentrum Balk

Er zijn in 2021 minder kosten geweest doordat het asielzoekerscentrum ging sluiten. Hierdoor is een deel van het budget niet besteed. Dit betekent een voordeel van € 43.000.

Zwembaden

Er zijn in 2021 eenmalig meer kosten geweest dan begroot. Wij zijn geconfronteerd met juridische procedures. Dat maakte het voor ons noodzakelijk om ons te laten ondersteunen door een advocatenbureau gespecialiseerd in mededingingsrecht. Dit betekent een nadeel van € 86.000.

Kleine kernen

Het grootste deel van het budget is ingezet voor de ondersteuning van inwonersinitiatieven. Doordat één groot project nog niet rijp genoeg was voor een subsidieaanvraag is het resterende budget hoger dan we eerder dit jaar verwachtten. De betreffende subsidieaanvraag wordt nu in 2022 ingediend. Dit maakt dat de afwijking van dit jaar een incidenteel karakter heeft. Dit betekent een voordeel van € 64.000.

SPUK uitkering

Op 18 september 2018 is het Belastingplan 2019 aangeboden aan de Tweede Kamer met daarin o.a. opgenomen de verruiming van de Nederlandse Sportvrijstelling. Door deze wetwijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Gemeenten kunnen ter compensatie in de periode 2019-2023 een specifieke uitkering aanvragen voor alle gerealiseerde bestedingen i.v.m. activiteiten in het kader van sport.

De SPUK uitkering in 2020 is verantwoord op nagekomen baten en lasten onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen en over alle programma's is dit resultaatneutraal. Dit betekent voor dit programma een voordeel van € 161.000.

Daarnaast is er sprake van geringere mee- en tegenvallers van € 81.000 voordelig.

Toelichting 4.3 Onderwijs (voordeel € 126.000)

Basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting

Dit budget bestaat uit twee grote delen: huur van externe ruimte voor bewegingsonderwijs en kosten voor het leerlingenvervoer voor bewegingsonderwijs en zwemmen. Het afgelopen jaar zijn er minder uitgaven geweest voor vervoer. Er zijn door de coronacrisis minder lessen bewegingsonderwijs geweest. Ons vervoersbedrijf ITS heeft voor een deel wel 80% doorbetaald gekregen in verband met de Coulanceregeling voor het leerlingenvervoer. Verder is er een school gefuseerd waardoor er minder groepen naar de gymzaal werden vervoerd. Ook de samenvoeging van de scholen in Terherne en Terkaple heeft ertoe geleid dat er minder uitgaven waren voor de huur van externe ruimte.

Basisonderwijs, onderwijshuisvesting

In dit budget zit ruimte voor onvoorziene uitgaven voor onderwijshuisvesting. Denk aan calamiteiten, extra onderzoeken voor het beoordelen van onderwijshuisvestingsvragen en het opstellen van leerlingenprognoses. Daarnaast is er een deel ad € 8.000 gereserveerd voor huren, er wordt op dit moment geen onderwijsruimte gehuurd, daarom kan dit deel van het budget structureel vervallen.

Kredieten binnen het programma Leefbaarheid en onderwijs

bedragen x € 1.000				
Kredieten	Oorspr. krediet	Begroting 2021	Realisatie 2021	Restant krediet
4. Leefbaarheid en onderwijs				
2020				
Renovatie Paedwizer Sint Nicolaasga (KN19/33)	1.985	1.985	-	1.985
Verduurzamen sportzaal Woudfennen (KN19/28)	250	250	-	250
Veilige sport- en spelmaterialen (KN19/36)	30	30	-	30
2021				
Zuyderzee Lyceum Lemmer bouwrijpm. grond (PN21/27)	750	750	6	744
Scholen Sint Nicolaasga bouwrijpm. grond (PN21/27)	500	500	-	500
Westermarskoalle Joure uitbreiding (PN21/27)	600	600	512	88
Toekomst Bakhuizen renovatie/nieuwbouw (PN21/27)	2.000	2.000	-	2.000
Herinrichting museum Sloten (PN21/32)	60	60	60	-
Bestelauto Iveco Sportvelden (TP21/38)	50	50	-	50
Wumkesskoalle Joure renovatie (SISA) (PN21/27)	2.000	2.000	1.690	310
Totaal	8.225	8.225	2.268	5.956

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

2020

Renovatie Paedwizer Sint Nicolaasga

Bouwvoorbereiding loopt nog (nieuwbouw samen met het Klimmerbled i.p.v. renovatie). De locatiekeuze heeft vertraging opgelopen. Dit komt doordat in Sint Nicolaasga ook plannen zijn voor een nieuw sportcomplex. De locatie van de scholen is hieraan gekoppeld. Het proces om te komen tot wel/niet een gezamenlijk nieuw sportpark duurt langer dan verwacht. Hierdoor duurt het ook langer voordat besloten kan worden over een definitieve locatie voor de scholen. Pas als de definitieve locatie bekend is, kan de school verder ontwikkeld worden. Hier wachten de schoolbesturen nu op. De verwachting is dat de bouw van de scholen in 2023 start.

Verduurzamen sporthal Woudfennen (KN19/28)

I.v.m. bezuinigingen is dit werk voorlopig uitgesteld, omdat het nog niet in uitvoering was. Inmiddels is dit bedrag "geclaimd" voor de realisatie van het Brûsplak, waar overigens nog besluitvorming in de raad over plaats moet vinden.

2021

Zuyderzee Lyceum Lemmer bouwrijpmaken grond (PN21/27)

Vorbereidingen voor de nieuwbouw van het Zuyderzee Lyceum lopen nog. Er is een definitief ontwerp van het nieuwe schoolgebouw. De begroting moet nog verder afgestemd worden. Ook is de beoogde nieuwbouwlocatie nog niet gereed. De verwachting is dat in 2022 gestart wordt met het bouwrijp maken van de grond en dat in 2023 de bouw van de school gaat plaatsvinden.

Scholen Sint Nicolaasga bouwrijpmaken grond

Bouwvoorbereiding loopt nog (nieuwbouw van de Paedwizer en het Klimmerbled). De locatiekeuze heeft vertraging opgelopen. Dit komt doordat in Sint Nicolaasga ook plannen zijn voor een nieuw sportcomplex. De locatie van de scholen is hieraan gekoppeld. Het proces om te komen tot wel/niet een gezamenlijk nieuw sportpark duurt langer dan verwacht. Hierdoor duurt het ook langer voordat besloten kan worden over een definitieve locatie voor de scholen. Pas als de definitieve locatie bekend is, wordt het schoolgebouw verder ontwikkeld en de locatie bouwrijp gemaakt. De verwachting is dat de bouw van de scholen in 2023 start.

Eenmalige budgetten in reserve onderhanden werk programma 4 Leefbaarheid en onderwijs

bedragen x € 1.000			
1-malige budgetten	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
4. Leefbaarheid en onderwijs			
1-M Bouwvoorbereiding Zuyderzee Lyceum (KN18/2)	- 376	- 147	229 V
1-M Huur lokalen De Arke 2019 (KN18/1)	- 60	- 47	13 V
1-M Materiaal zelfwerkzaamheid(sport) (KN17/65)	- 105	-	105 V
1-M Onderwijshuisvesting azc	- 114	- 61	53 V
1-M Procesbegeleiding/bouwkundig advies Brûsplak	- 39	- 79	- 40 N
1-M Uitbr It Klimmerblêd St Nicolaasga (KN19/69)	- 215	- 22	193 V
1-M Voorber kred nieuwbouw school Echten (KN19/70)	-	- 4	- 4 N
1-M Voorber renovatie Wumkesskoalle Joure(KN19/67)	- 126	- 75	51 V
1-M Voorber RKPC De Toekomst Bakhuizen (KN19/66)	- 155	- 45	110 V
1-M Constructiefout de Arke Lemmer	- 72	-	72 V
1-M Constrfout ventilatie/verw De Bolster(KN19/71)	- 27	-	27 V
1-M Coronafonds subsidieregeling	-	- 14	- 14 N
1-M Uitvoering culutuurnota (PN21/30)	- 25	-	25 V
1-M Beheer/onderhoud buitensportaccomm. (PN21/29)	- 160	- 163	- 3 N
1-M Voorber sportpark VV Renado/ Idskenh (PN21/33)	- 35	- 20	15 V
1-M Tarissing Oudehaske eerste inrichting (PN21/27)	- 22	- 22	1 V
1-M SISA Rijksbijdr ivm lokaal sport/beweegakkoord ***	- 60	- 60	-
Totaal	- 1.591	- 761	830 V

*** 1-M SISA Rijksbijdr. ivm lokaal sport/beweegakkoord is niet een krediet

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

1-M Bouwvoorbereiding Zuyderzee Lyceum (KN18/2)

Voorbereidingen voor de nieuwbouw van het Zuyderzee Lyceum lopen nog. Er is een definitief ontwerp van het nieuwe schoolgebouw. De begroting moet nog verder afgestemd worden. Ook is de beoogde nieuwbouwlocatie nog niet gereed. De verwachting is dat in 2022 gestart wordt met het bouwrijp maken van de grond en dat in 2023 de bouw van de school gaat plaatsvinden. Er resteert nog een krediet van afgerond € 229.000.

1-M Uitbreiding It Klimmerblêd St Nicolaasga

Niet afsluiten. Bouwvoorbereiding loopt nog (nieuwbouw samen met de Paedwizer i.p.v. uitbreiding). De locatiekeuze heeft vertraging opgelopen. Dit komt doordat in Sint Nicolaasga ook plannen zijn voor een nieuw sportcomplex. De locatie van de scholen is hieraan gekoppeld. Het proces om te komen tot wel/niet een gezamenlijk nieuw sportpark duurt langer dan verwacht. Hierdoor duurt het ook langer voordat besloten kan worden over een definitieve locatie voor de scholen. Pas als de definitieve locatie bekend is, kan de school verder ontwikkeld worden. Hier wachten de schoolbesturen nu op. De verwachting is dat de bouw van de scholen in 2023 start. Er resteert nog een krediet van afgerond € 193.000.

Programma 5 Sociaal domein

Hoofddoelstelling (missie):

Alle inwoners van De Fryske Marren doen mee en kunnen zich maximaal ontplooiën.

5.1 Samenleving en sociaal wijkteam

Doelstelling:

De opdracht aan welzijnsaanbieder De Kear:

- Stimuleer, versterk en verbindt inwoners(initiatieven), verenigingen, (vrijwilligers)organisaties die zich inzetten voor kwetsbare inwoners: die beperkingen ervaren in de mate waarin ze kunnen deelnemen aan de samenleving, die onvoldoende betekenisvolle contacten hebben, die geen werk hebben en/of die belemmeringen ervaren door het geven van zorg aan een hulpbehoevende naaste.
- Zorg voor een beweging van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Dus: verklein jaarlijks de rechtstreekse inzet van medewerkers, middelen en activiteiten op kwetsbare inwoners (zorgen voor) en vergroot jaarlijks de inzet van medewerkers, middelen en activiteiten op inwoners(initiatieven), verenigingen en (vrijwilligers)organisaties die zich richten op kwetsbare inwoners.

Preventief jeugdbeleid

In 2021 is invulling gegeven aan de verdere ontwikkeling en implementatie van de pedagogische visie 'Tink om ûs Bern'. De coronacrisis heeft het vervolgproces lastig gemaakt omdat het hier vooral gaat om interactie en samenwerking met verschillende organisaties.

Mede door de gevolgen van de coronacrisis spelen er veel vraagstukken rondom jongeren. Door De Kear, de wijkagenten, de BOA's en andere samenwerkingspartners worden steeds meer jongeren op straat aangetroffen. Het afgelopen jaar hebben we daarom samen plannen gemaakt om te komen tot een integrale aanpak 'Jongeren veilig op straat'.

Welzijnswerk

- We verlengen de samenwerking met De Kear voor de komende twee jaar.
- In hun jaarverslag staat wat hun bijdrage aan de gestelde doelen was. Dit jaarverslag is ook naar de raad gegaan.
- De impact van de coronacrisis op het werk van De Kear was groot. Vraaggericht werken is het uitgangspunt van De Kear, maar de coronacrisis maakte dat aanbodgericht werken in 2021 vaak meer op zijn plaats was. Er zijn oplossingen gevonden om in beeld te krijgen welke inwoners, ondanks alle initiatieven die er zijn ontstaan, toch buiten de boot vallen. Zoals eenzame ouderen die niet vaardig zijn met sociale media. Of jongeren die meer dan andere leeftijdsgroepen, mentale gezondheidsproblemen zoals eenzaamheid, somberheid en angst ervaren en ondersteuning nodig hebben.

Inclusiebeleid

Met het inclusiebeleid 'Iedereen doet mee: de inclusieve samenleving' willen wij bevorderen dat alle inwoners kunnen deelnemen aan de samenleving, ongeacht herkomst, huidskleur, religie en levensbeschouwing, gender, seksuele oriëntatie, levensfase, beperking of armoede. In 2020 en 2021 waren er gesprekken met bijna honderd inwoners, organisaties en ambtenaren. Daaruit bleek dat inclusie begint met bewustwording; luisteren naar inwoners, sociale activiteiten en ontmoeting zijn belangrijk voor wederzijds begrip. Ook zijn fysieke en digitale toegankelijkheid nodig. In november is de aandachtsfunctionaris Inclusie aan de slag gegaan met de resultaten van de gevoerde gesprekken.

Mantelzorg

Hoe voorkomen we overbelasting van mantelzorgers en hoe komen we tot een aanbod waaraan zij behoefte hebben? Hiervoor is het beleidsplan Mantelzorg in juni vastgesteld. In een uitvoeringsplan voor de jaren 2022 en 2023 presenteren we drie actielijnen:

1. Ondersteuningsaanbod afstemmen en inzichtelijk maken
2. Vinden, bewust worden en informeren
3. Deskundigheidsbevordering.

Aan 683 mantelzorgers is de jaarlijkse mantelzorgwaardering van € 150 toegekend. Dat is een forse stijging ten opzichte van 2020 (488). Er is meer publiciteit aan gegeven. Daarnaast kan door de coronacrisis het aantal mantelzorgers ook gestegen zijn.

Vrijwilligerswerk

In onze gemeente zijn veel vrijwilligers actief: zo'n 60% van onze inwoners verricht vrijwilligerswerk. Onderdeel van onze opdracht aan De Kear is het ondersteunen van inwonersinitiatieven, verenigingen en vrijwilligersorganisaties. Deze ondersteuning is altijd zo kort mogelijk en zo licht mogelijk: De Kear sluit zoveel mogelijk aan bij wat mensen zelf kunnen.

Daarnaast willen wij de inzet van vrijwilligers waarderen:

1. We reiken jaarlijks vrijwilligersprijzen uit. Helaas lukte dit vanwege corona in 2021 niet.
2. We laten De Kear periodiek een vrijwilligersfestival organiseren.
3. We bedanken alle vrijwilligers jaarlijks voor hun inzet op 7 december tijdens de internationale dag van het vrijwilligerswerk via onze sociale media kanalen.

5.2 Maatwerkvoorzieningen

Wmo

Doelstelling:

Voldoende en kwalitatief goede maatwerkvoorzieningen voor inwoners die dat nodig hebben.

Wmo - Maatwerkvoorzieningen

- Het aantal inwoners dat gebruikmaakte van de Wmo is licht gestegen.
- Het totaal aan voorzieningen is licht gegroeid.
- Het aantal inwoners dat gebruikmaakt van Hulp bij het huishouden gestegen met 6%: van 1539 naar 1640 inwoners.
- De kosten van het abonnementstarief zijn verder toegenomen. Het nieuwe kabinet wil voor specifiek de huishoudelijke hulp maatregelen treffen. Daarnaast zullen het ministerie van VWS en de VNG een gezamenlijke analyse uitvoeren naar de lange termijn ontwikkelingen Wmo (5-20 jaar).
- Het aantal inwoners met een psychische beperking dat gebruikmaakt van dagbesteding stijgt de afgelopen twee jaren. De kosten per cliënt stijgen licht. Dit komt met name door indexering van de tarieven (in 2021 was dit 4%) en een hoger gemiddeld aantal geïndiceerde uren per cliënt. Deze hogere indicaties lijken het gevolg van de dubbele vergrijzing (meer 65-plussers en 80-plussers), het langer zelfstandig wonen en toename van psychische problematiek.
- Alle andere Wmo-voorzieningen blijven redelijk stabiel of stijgen licht.
- Het aantal taxiritten bij het collectief vervoer is door de coronacrisis nog steeds laag. De verwachting is dat inwoners in 2022 langzaam weer meer gebruik gaan maken van het collectief vervoer.
- Het aantal PGB-voorzieningen loopt iets terug. Deze worden vaker verstrekt als een voorziening in natura.
- We willen dat inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt perspectief richting werk blijven houden. De Wmo voorziening Arbeidsmatige Dagbesteding kan ook op basis van de Participatiewet worden aangeboden. Dit is één van de actiepunten die in het nieuwe beleidsplan Participatiewet is opgenomen.

Wmo - Resultaatgericht werken

In 2021 hebben we ons voorbereid op het resultaatgericht werken. We hebben besloten om de aanbesteding met een jaar uit te stellen. Doelstellingen voor de aanbesteding Wmo 2022 zijn het optimaal vormgeven van de eigen kracht van de inwoner, aansluiting van professionele inzet op vrijwillige ondersteuning en uitgaan van de professionaliteit van de aanbieder. De nieuwe werkwijze wordt vanaf 1 januari 2022 gefaseerd ingevoerd. De tarieven zijn opnieuw vastgesteld, waarbij rekening is gehouden met de reële kostprijzen.

Wmo – Beschermd wonen

De Friese gemeenten hebben gezamenlijk de inkoop voor beschermd wonen afgerond. In dit traject is rekening gehouden met een mogelijke doordecentralisatie vanaf 2023. Op basis van de ervaringen zijn er verbeteringen doorgevoerd. Voor jongeren is een nieuw product toegevoegd dat beter aansluit bij de behoefte van deze doelgroep. Een nazorgtraject is mogelijk wanneer de inwoner weer zelfstandig in de wijk gaat wonen. Van aanbieders wordt een actievare rol gevraagd bij het monitoren van de resultaten. Door het scherper formuleren van de criteria kan beter worden gestuurd op de kwaliteit.

Wmo - Uitstroomconvenant Fryslân 2022

Hoe realiseer je een 'zachte landing', het bevorderen van doorstroom uit de locaties en spreiding over de provincie voor cliënten die uitstromen uit Beschermd Wonen en de Maatschappelijke Opvang? De Friese gemeenten hebben hiervoor samen met zorgaanbieders en woningcorporaties een convenant ondertekend.

Jeugd

Doelstelling:

Voldoende en kwalitatief goede maatwerkvoorzieningen voor wie dat nodig hebben, kinderen, jongeren én hun ouders.

In 2021 was er een nieuwe aanbesteding voor de percelen Pleegzorg, Dyslexie, Specialistische jeugdhulp en Wonen, met als startdatum 1 januari 2022. Een belangrijk uitgangspunt was dat de kwaliteitscriteria omhoog gaan voor de zorgaanbieders en de effectiviteit van de geleverde zorg belangrijker wordt.

Stand van zaken aanbestedingen:

- De percelen Pleegzorg en Dyslexie zijn afgerond en gegund.
- Het perceel Wonen is afgerond en gegund. Vanwege de sterke inhoudelijke samenhang met Specialistische Jeugdhulp A en B vindt invoering per 1 januari 2023 plaats. De bestaande contracten zijn daarom met nog één jaar verlengd.
- De aanbesteding Specialistische jeugdhulp is ingetrokken, vanwege een uitspraak van de rechtbank Leeuwarden. De inkoop wordt opnieuw opgestart om per 1 januari 2023 nieuwe contracten te hebben.

5.3 Inkomstenregelingen en participatie

Doelstelling:

Inwoners die de mogelijkheid hebben om te werken, kunnen onafhankelijk in het bestaan voorzien.

Financiële hulp en ondersteuning bieden aan inwoners voor wie dit noodzakelijk is.

Nieuwe inwoners kennen de Nederlandse taal en burgeren succesvol in.

Inwoners met problematische schulden of financiële problemen ontvangen schuldhelpverlening of ondersteuning.

Inwoners met een minimuminkomen kunnen meedoen in de maatschappij.

Participatiewet (inclusief IOAZ, IOAW en BBZ en loonkostensubsidies)

Het bestand reguliere bijstand en IOAW (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) daalde in 2021: van 692 naar 679 uitkeringen. De daling komt door een combinatie van factoren: de uitstroom naar kansrijke sectoren, verhuizingen, het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, overlijden.

Daarnaast wordt uit dit budget de loonkostensubsidie betaald vanuit de regeling Banenafsprakenbanen (BAB) en vanuit de regeling Beschut Werk. Per 31 december 2021 waren 62 inwoners met een loonkostensubsidie BAB aan de slag en 11 inwoners met een loonkostensubsidie Beschut Werk.

Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz)

Het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz) wordt uitgevoerd door het Bureau Zelfstandigen Fryslân (BZF).

- De aanvragen voor levensonderhoud door startende ondernemers is op hetzelfde peil gebleven als vorige jaren namelijk 31 aanvragen.
- De aanvragen door gevestigde ondernemers voor levensonderhoud is lager dan voorgaande jaren doordat zij in 2021 aanspraak konden maken op de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo).
- Vanaf 1 oktober 2021 is een aangepaste versie van de regeling Bbz 2004 van toepassing. Deze aangepaste Bbz is verlengd tot in ieder geval 1 april 2022. De belangrijkste wijziging van de aangepaste Bbz ten opzichte van de reguliere Bbz is dat de uitkering niet als leenbijstand maar als uitkering direct 'om niet' wordt verstrekt en dat er geen vermogenstoets van toepassing is. De belangrijkste wijziging ten opzicht van de Tozo is dat er in deze aangepaste Bbz een levensvatbaarheidstoets wordt uitgevoerd en dat de kostendelersnorm van toepassing is op de uitkering.

Tozo

De Tozo is per 1 oktober 2021 beëindigd. Deze regeling werd ook uitgevoerd door het BZF. In 2021 zijn 394 uitkeringen Levensonderhoud en 16 kredieten verstrekt.

Nieuw beleidsplan Participatie en Re-integratie

Binnen de Participatiewet ontstonden nieuwe doelgroepen: inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, leerlingen uit het Praktijkonderwijs, Voortgezet Speciaal Onderwijs en statushouders. Door deze nieuwe doelgroepen was het nodig om de uitvoering van de vormen van re-integratie te vernieuwen. En daarom kwam er een nieuw beleidsplan Participatie en Re-integratie 2021-2025. Deze is door de gemeenteraad vastgesteld op 30 juni 2021.

Begeleiding van inwoners naar duurzaam, betaald werk (Pastiel)

In 2021 heeft Pastiel 108 uitkeringsgerechtigden op een betaalde baan kunnen plaatsen. Dit is gelet op de omstandigheden in het afgelopen jaar een goed resultaat van 90% plaatsingen ten opzichte van de taakstelling die 120 plaatsingen bedroeg.

Het sociaal activeren van inwoners (De Werkjower)

In 2021 hebben 204 deelnemers deelgenomen aan een traject van De Werkjower, waarvan 49 deelnemers nieuw zijn ingestroomd in 2021. De instroom vanuit het Sociaal Wijkteam en Pastiel liep achter op de taakstelling (80 deelnemers). Dit werd vooral veroorzaakt door de coronacrisis, daardoor konden minder trajecten worden opgestart.

Wet sociale werkvoorziening (Wsw)

De uitvoering van de (oude) Wsw binnen de NV Empatec wordt meegenomen in de doorontwikkeling richting Werkleerbedrijf inclusief de re-integratie onderdelen Pastiel en De Werkjower.

Inburgering

Per 1 januari 2022 treedt de Wet inburgering 2021 in werking. Voor de voorbereidingen is het beschikbare budget volledig ingezet. De voorbereiding op deze nieuwe wet is op verschillende manieren opgepakt:

- Wij hebben deelgenomen aan het landelijk pilotprogramma 'brede intake en PIP' (Plan Inburgering en Participatie). Aan de pilot in De Fryske Marren deden 36 inburgeraars mee.
- Wij geven aandacht aan statushouders die aan het eind van de inburgering zitten om zich verder te ontwikkelen. Deze aanpak is ook voor inburgeraars die al langer in de gemeente verblijven en niet (meer) actief meedoen in de (lokale) samenleving. We willen daarmee participatie bevorderen.

- In het eerste kwartaal 2021 is een start gemaakt met het project Zelf aan zet, een samenwerking met de gemeenten Harlingen, Waadhoeke, Súdwest-Fryslân en Heerenveen. In totaal doen 55 statushouders mee aan Zelf aan zet, waaronder tien uit De Fryske Marren.
- Op 8 juli 2021 is de aanbesteding van de drie leerroutes gepubliceerd. Dit zijn de onderwijsroute, de B1-route en de Zelfredzaamheidsroute. De gemeente Leeuwarden voert deze aanbesteding uit.

Door de sluiting van de bibliotheken, ROC's en kinderopvang in verband met de coronamaatregelen is tot de zomervakantie vooral digitaal lesgegeven. Participatietrajecten hebben deels stilgestaan. Gedeeltelijk is wel een activiteit buitenshuis gevonden. De effectiviteit van de taallessen en trajecten is door de lockdown nog steeds minder.

Taakstelling huisvesting statushouders

De taakstelling is in 2021 niet gehaald. De taakstelling huisvesting statushouders voor 2021 is ten opzichte van vorig jaar voor alle gemeenten verdubbeld. Dit komt door het wegwerken van achterstanden bij de IND. De Fryske Marren had een taakstelling voor de eerste helft van 2021 van 40 plaatsingen. Voor de tweede helft van dit jaar is de taakstelling 33. Per 31 december 2021 zijn er nog twaalf woningen nodig voor 27 statushouders die aan De Fryske Marren gekoppeld zijn, op termijn volgen nog 13 na-reizigers. De oorzaak is dat er onvoldoende woningen beschikbaar zijn. Er wordt met onze maatschappelijke partners gezocht naar oplossingen.

Hulpvragen toeslagenaffaire

We hebben met 54 ouders contact gehad en gevraagd of zij hulp nodig hebben. Deze ouders geven aan het contact vanuit de gemeente prettig te vinden en voelen zich gehoord. In twee gevallen hebben we concreet ondersteuning kunnen bieden vanuit het sociaal wijkteam. De overige ouders hadden geen directe hulpvraag, deze kunnen zij wel altijd nog stellen als later toch blijkt dat dit nodig is.

Armoedebestrijding en bijzondere bijstand

- De doelstelling om 600 kinderen te bereiken zodat ze kunnen meedoen met sport, cultuur en onderwijs is in 2021 is dat niet gelukt. Dat komt voornamelijk door corona.
- Halverwege 2021 zijn er ongeveer 300 huishoudens opnieuw aangeschreven die nog géén aanvraag hadden ingediend voor een minimabijdrage of andere vorm van inkomensondersteuning. Het effect daarvan was dat uiteindelijk 618 huishoudens een aanvraag hebben ingediend.
- 1070 inwoners (volwassenen en kinderen) waren verzekerd via de collectieve ziektekostenverzekering de AV Frieso.
- In 2021 hebben ruim 740 huishoudens één of meerdere vormen van inkomensondersteuning ontvangen.
- De grootste uitgavepost voor bijzondere bijstand is € 211.000. Er waren 164 huishoudens die de kosten voor bewindvoering vergoed kregen.
- Hierna volgt de individuele inkomenstoelage aan ruim 428 huishoudens die minimaal drie jaar lang een inkomen hebben van maximaal 105% van de geldende bijstandnorm zonder zicht op verbetering op korte termijn. De uitgaven waren € 200.000 in totaal.
- De overige kosten voor de toekenningen bijzondere bijstand (onder andere ziektekosten, kosten voor vervoer en woonkosten) waren tezamen € 128.000 en dit is verstrekt aan 152 unieke huishoudens.
- De nadelige effecten van de stijgende energieprijzen en koopkrachtverlies worden door de Rijksoverheid met bijzondere regelingen gecompenseerd. Wij zorgen voor uitvoering van deze regelingen.

Schuldhelpverlening

In 2021 is de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhelpverlening in werking getreden. We zijn gestart met het verwerken van meldingen vroegsignalering: meldingen van betalingsachterstanden worden aan ons doorgegeven. Hierdoor worden veel problemen voorkomen.

5.4 Conflictzorg

Doelstelling:

Zorgen voor voldoende aanbod van voorzieningen voor Jeugdbescherming en Jeugdreclassering, waarmee specialistische ondersteuning kan worden gegeven aan kwetsbare kinderen en jongeren.
Voorkomen van Huiselijk geweld en kindermishandeling.

We werken in de provincie Fryslân vanuit dezelfde visie

De provinciale regiovisie 'Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties' is in 2021 voor de hele provincie Fryslân vastgesteld. Dit document vormt mede de basis voor het gemeentelijk actieplan dat in 2022 wordt vastgesteld en waarover de raad wordt geïnformeerd.

Het sociaal wijkteam en Veilig Thuis werken samen

Samen verbeteren we de kwaliteit van de werkafspraken tussen Veilig Thuis en het sociaal wijkteam. Doel is om de ondersteuning aan de inwoners die te maken krijgen met huiselijk geweld en kindermishandeling verder te verbeteren. In 2021 heeft de nadruk gelegen op een goede onderlinge afstemming op casuïstiek niveau. Dit heeft geleid tot betere dienstverlening en een sluitende aanpak.

5.5 Gezondheidszorg

Doelstelling:

Alle inwoners van De Fryske Marren hebben gelijke kansen op een goede gezondheid.

Gezondheidsbeleid om gezondheidsachterstanden terug te dringen

Het beleid richt zich op de vraagstukken waar de grootste ziektelast wordt verwacht en waar de grootste gezondheidswinst voor kwetsbare inwoners kan worden bereikt. Het gezondheidsbeleid heeft concreet vorm gekregen in een uitvoeringsplan voor 2021 en 2022. Dit uitvoeringsplan is in maart 2021 door het college vastgesteld en ter informatie aan de raad aangeboden. Op basis van vijf uitgewerkte ambities werken we aan deze doelstellingen:

Ambitie 1. Een gezonde fysieke en sociale leefomgeving: omgevingsvisie, omgevingsplan

Het onderwerp gezondheid is in de omgevingsvisie vastgelegd.

Ambitie 2. Levensverwachting van kwetsbare inwoners verhogen: Kansrijke Start, Gezonde Wijkaanpak

- Kansrijke Start richt zich op de eerste duizend dagen van kinderen. Het streven is om zoveel mogelijk kinderen in een kansrijke situatie geboren te laten worden.
- In de Gezonde Wijkaanpak werken het Sociaal wijkteam, de GGD en De Kear intensief samen aan een preventieve aanpak in de wijken.

Ambitie 3. De druk op het dagelijkse leven: mentale weerbaarheid, preventie- en handhavingsplan, Jeugdketenbeleid.

In 2021 is gestart met de aanpak voor het vergroten van de mentale weerbaarheid van jongeren. Deze aanpak is verbonden aan het Preventie- en handhavingsplan middelengebruik 2022 - 2026 waarin aandacht is voor de leefstijlthema's roken, alcohol en drugs. Doel voor het eerste jaar is om het middelengebruik bij jongeren te verminderen. Voor het jeugdketenbeleid is ingezet op een inventarisatie van de huidige jeugdketen én het organiseren van een bijeenkomst voor betrokken inwoners en partners.

Ambitie 4. Vitaal ouder worden: Preventief netwerk ouderen, valpreventie

In 2021 zijn wij in samenwerking met het RIVM, VeiligheidNL en de GGD een pilot gestart voor Valpreventie in Lemmer en Balk. Eind 2021 hebben wij met de GGD en De Kear een plan gemaakt voor het in kaart brengen van een preventief netwerk voor ouderen aan de hand van de pijlers bewegen, voeding en sociaal actief. Hier worden ook 'Huisbezoeken 75+' aan toegevoegd ter preventie van eenzaamheid.

Ambitie 5. Gezonde leefstijl stimuleren en behouden: Rookvrije generatie, Kind naar Gezonder gewicht

- Belangrijke partners maakten hun omgeving rookvrij: zoals alle scholen, kinderopvanglocaties, speeltuinen, sportverenigingen en De Kear.
- In 2021 hebben wij onze vijfjarige periode Jongeren Op Gezond Gewicht(JOGG) en de inzet van de JOGG-regisseur afgerond. De JOGG-methodiek is geborgd in het Beleidsplan Gezondheid.
- Daarnaast hebben we in kaart gebracht op welke manier we de interventie Kind naar Gezonder Gewicht in kunnen zetten.

Wet verplichte GGZ (Wvvgz) en aanpak mensen met verward gedrag (Openbare geestelijke gezondheidszorg)

De Veiligheidsregio Fryslân voert onderdelen van de Wvvgz uit, zoals het horen van iemand die een maatregel opgelegd krijgt en het doen van een verkennend onderzoek. In Fryslân werken gemeenten en organisaties samen in de aanpak mensen met verward gedrag. Bijvoorbeeld door een gezamenlijke crisisbeoordelingslocatie en de organisatie van het vervoer hiernaartoe.

5.6 Sociaal domein algemeen

Koploperproject om cliëntondersteuning een impuls te geven

Onze gemeente is, samen met gemeenten Ooststellingwerf en Opsterland, geselecteerd voor het landelijke koploperproject 'onafhankelijke cliëntondersteuning' van de VNG, Ieder(in) en de Koepel Adviesraden Sociaal Domein.

- We kregen hiervoor een subsidie van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) van € 193.800 voor de periode 2020/2021. De rijkssubsidie is met de decembercirculaire 2020 uitgekeerd en geormerkt voor dit project (krediet 800112 koploperproject cliëntondersteuning. Het project is nog niet afgerond. Het restant van het krediet wordt in 2022 verder gebruikt.
- We realiseren hiermee twee ambities:
 - het evalueren van de huidige inrichting en onafhankelijke cliëntondersteuning doorontwikkelen
 - het versterken van de lokale en regionale samenwerking

Centrumregeling Sociaal domein Fryslân (SDF) is geëvalueerd

Op basis van de aanbevelingen is in 2021 gewerkt aan het aanpassen van de regeling. In december heeft de raad het college toestemming gegeven om de nieuwe regeling aan te gaan. De nieuwe regeling is op 1 januari 2022 in werking getreden.

Adviesraad Sociaal Domein bracht advies uit

- Ze brachten 'gevraagd advies' uit op verschillende beleidsplannen en beleidsregels, zoals op het beleidsplan Wmo 2021-2025, het beleidsplan Participatie en Re-integratie 2021-2025, het Beleidsplan nieuwe Wet Inburgering 2022-2025 en de beleidsregels Kredithypotheek en de beleidsregels Participatiewet, IOAW en OIAZ.
- Er is een 'ongevraagd advies' uitgebracht over het project Zorgwoningen Bakhuisen.
- Verder is de adviesraad betrokken geweest bij de evaluatie Onafhankelijke Cliënt Ondersteuning (OCO), het verbeterplan Koploperproject OCO en de Kunst- en Cultuurnota.

Verbonden partijen binnen het programma Sociaal domein

- *Werkvoorzieningsschap Fryslân-West*

Werkvoorzieningsschap Fryslân-West biedt via de bedrijfsonderdelen Empatec en Pastiel de juiste werkplek voor en begeleiding aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door als gemeenten de krachten te bundelen geven we invulling aan een krachtige werkgeversbenadering en werken we samen met werkgevers aan het realiseren van passende werkplekken. De afbouw van de WSW-regeling, die is ondergebracht bij Werkvoorzieningsschap Fryslân-West, brengt risico met zich mee. Dit risico is opgenomen bij de risicoprofielen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

- *Veiligheidsregio Fryslân (gezondheid)*

De JGZ volgt via het consultatiebureau en de aanwezigheid op school de ontwikkeling van kinderen. Ze hebben daarin een belangrijke signalerende functie en zijn een vraagbaak voor ouders. Samen met ouders kunnen ze hetzij via het sociale wijkteam, via de eigen jeugdarts of huisarts indien nodig aanvullende ondersteuning initiëren.

Sociaal domein Fryslân

De gemeenschappelijke regeling sociaal domein Fryslân voert een aantal taken uit die wettelijk op regionaal niveau georganiseerd moeten worden. Voor een aantal zaken is gekozen voor samenwerking op regionaal (provinciaal) niveau. Het gaat hierbij om de volgende activiteiten:

- Jeugdhulp: inkoop en contractmanagement
- Wet maatschappelijke ondersteuning: inkoop beschermd wonen en maatschappelijke opvang en contractmanagement
- Participatiewet: arbeidsmarktregio, werkbedrijf.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000

5. Sociaal domein	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
5.1 Samenleving en sociaal wijkteam	- 3.422	- 3.295	- 3.113	182 V	- 3.051
5.2 Maatwerkvoorzieningen	- 20.837	- 21.728	- 22.100	- 371 N	- 20.375
5.3 Inkomensregelingen en participatie	- 23.659	- 24.869	- 24.651	217 V	- 31.015
5.4 Conflictzorg	- 1.225	- 1.205	- 1.144	61 V	- 1.177
5.5 Gezondheidszorg	- 2.255	- 2.453	- 2.352	101 V	- 2.054
5.6 Sociaal domein algemeen	- 778	- 722	- 837	- 115 N	- 550
5.9 Algemeen	- 67	-	-	-	-
Totaal Lasten	- 52.243	- 54.272	- 54.197	75 V	- 58.222
Baten					
5.1 Samenleving en sociaal wijkteam	7	7	4	- 2 N	4
5.2 Maatwerkvoorzieningen	320	320	381	60 V	317
5.3 Inkomensregelingen en participatie	15.378	16.012	17.311	1.299 V	22.679
5.5 Gezondheidszorg	-	-	- 59	- 59 N	-
5.6 Sociaal domein algemeen	-	-	158	158 V	-
Totaal Baten	15.705	16.339	17.795	1.456 V	23.000
Saldo van baten en lasten	- 36.538	- 37.933	- 36.401	1.531 V	- 35.222
Mutatie reserves					
Onttrekkingen	284	695	522	- 173 N	1.015
Mutatie reserves	284	695	522	- 173 N	1.015
Resultaat	- 36.254	- 37.238	- 35.880	1.358 V	- 34.207

bedragen x € 1.000

5. Sociaal domein	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
<u>5.1 Samenleving en sociaal wijkteam</u>	- 3.422	- 3.295	- 3.113	182 V	- 3.051
5.1.1 Inwonersinitiatieven	- 447	- 300	- 273	27 V	- 264
5.1.2 Basisvoorziening	- 2.974	- 2.995	- 2.839	155 V	- 2.787
<u>5.2 Maatwerkvoorzieningen</u>	- 20.837	- 21.728	- 22.100	- 371 N	- 20.375
5.2.1 Wmo Maatwerkvoorzieningen	- 9.644	- 10.595	- 10.026	569 V	- 9.784
5.2.2 Jeugd maatwerkvoorzieningen	- 11.193	- 11.133	- 12.074	- 940 N	- 10.591
<u>5.3 Inkomensregelingen en participatie</u>	- 23.659	- 24.869	- 24.651	217 V	- 31.015
5.3.1 Inkomensregelingen	- 14.610	- 15.245	- 13.114	2.131 V	- 13.221
5.3.2 Inkomensvoorzieningen zelfstandigen	- 434	- 504	- 2.450	- 1.946 N	- 8.128
5.3.3 Re-integratie	- 2.510	- 2.310	- 2.435	- 125 N	- 2.333
5.3.4 Inburgering	- 139	- 444	- 314	130 V	- 468
5.3.5 Sociale werkvoorziening	- 3.315	- 3.563	- 3.656	- 93 N	- 4.398
5.3.6 Bijzondere bijstand	- 2.419	- 2.525	- 2.447	78 V	- 2.268
5.3.7 Schuldhulpverlening	- 231	- 278	- 236	41 V	- 200
<u>5.4 Conflictzorg</u>	- 1.225	- 1.205	- 1.144	61 V	- 1.177
5.4.1 Veilig thuis	- 636	- 464	- 414	50 V	- 527
5.4.2 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 589	- 741	- 730	11 V	- 651
<u>5.5 Gezondheidszorg</u>	- 2.255	- 2.453	- 2.352	101 V	- 2.054
5.5.1 Gezondheidsbeleid	- 2.255	- 2.453	- 2.352	101 V	- 2.054
<u>5.6 Sociaal domein algemeen</u>	- 778	- 722	- 837	- 115 N	- 550
5.6.1 Adviesraad	- 42	- 37	- 32	5 V	- 32
5.6.2 Sociaal domein algemeen	- 735	- 684	- 805	- 120 N	- 517
<u>5.9 Algemeen</u>	- 67	-	-	-	-
5.9.1 Algemeen	- 67	-	-	-	-
Totaal Lasten	- 52.243	- 54.272	- 54.197	75 V	- 58.222
Baten					
<u>5.1 Samenleving en sociaal wijkteam</u>	7	7	4	- 2 N	4
5.1.2 Basisvoorziening	7	7	4	- 2 N	4
<u>5.2 Maatwerkvoorzieningen</u>	320	320	381	60 V	317
5.2.1 WMO Maatwerkvoorzieningen	320	320	381	60 V	317
<u>5.3 Inkomensregelingen en participatie</u>	15.378	16.012	17.311	1.299 V	22.679
5.3.1 Inkomensregelingen	14.948	15.582	15.128	- 454 N	15.009
5.3.2 Inkomensvoorzieningen zelfstandigen	389	389	2.123	1.735 V	7.583
5.3.3 Re-integratie	2	2	1	- 1 N	56
5.3.6 Bijzondere bijstand	40	40	59	20 V	31
<u>5.5 Gezondheidszorg</u>	-	-	- 59	- 59 N	-
5.5.1 Gezondheidsbeleid	-	-	- 59	- 59 N	-
<u>5.6 Sociaal domein algemeen</u>	-	-	158	158 V	-
5.6.2 Sociaal domein algemeen	-	-	158	158 V	-
Totaal Baten	15.705	16.339	17.795	1.456 V	23.000
Saldo van baten en lasten	- 36.538	- 37.933	- 36.401	1.531 V	- 35.222
Mutatie reserves					
Onttrekkingen	284	695	522	- 173 N	1.015
Mutatie reserves	284	695	522	- 173 N	1.015
Resultaat	- 36.254	- 37.238	- 35.880	1.358 V	- 34.207

Programma Sociaal domein sluit af met een voordelig saldo (saldo van baten en lasten en het effect uit de reserves) van € 1.358.000. Dit saldo wordt hieronder toegelicht.

Toelichting 5.1 Samenleving en sociaal wijkteam (saldo voordeel € 111.000)

Het saldo in deze productgroep is opgebouwd uit geringe voor- en nadelen van afgerond € 111.000 voordelig.

Toelichting 5.2 Maatwerkvoorzieningen (Saldo nadeel € 312.000)

5.2.1 Wmo Maatwerkvoorzieningen

Voorzieningen Wmo

Het leveren van hulpmiddelen is in 2021 opnieuw aanbesteed. Medipoint zal ook de komende jaren de hulpmiddelen leveren. De huurprijzen zijn aanmerkelijk gestegen ten gevolge van de hoge grondstof- en transportkosten. Het gebruik van het collectief vraagafhankelijk Wmo-vervoer is laag vanwege de coronacrisis. De coulanceregeling gold nog voor geheel 2021, zodat de uitgaven op gelijk niveau van de vorige jaren zijn gebleven. De uitgaven voor woningaanpassingen zijn gestegen, omdat de vraag is toegenomen. Deels is dit te verklaren door demografische ontwikkelingen en rijksbeleid ten aanzien van langer zelfstandig wonen. Ook merken we dat het abonnementstarief effect heeft op het aantal aanvragen voor woningaanpassingen. Per saldo een voordeel van € 170.000.

Ondersteuning Wmo

De uitgaven gaan trendmatig omhoog, binnen de grenzen van de begroting. Uitzondering daarop vormt opnieuw de uitgavenpost voor Hulp bij het Huishouden. Ook in 2021 steeg het aantal aanvragen als gevolg van de invoering van het abonnementstarief. Er is een meevaller bij Beschermd Wonen. Dit komt door de inzet van een provinciaal expertiseteam, verschuiving naar ambulante (lokale) ondersteuning, meer middelen vanuit het Rijk en een gunstige uitkomst in verband met verrekening overgangscienten Wlz. Totaal levert dit voor onze gemeente een voordeel op van € 597.000. Deze post draagt daarmee sterk bij aan het gerealiseerde, incidentele, voordeel op deze budgetpost. Per saldo een voordeel van afgerond € 403.000.

Bijdrage Wmo

Door de toename van het aantal cliënten hebben we het afgelopen jaar € 25.000 meer aan eigen bijdragen ontvangen dan begroot. Dit is structureel. Daarnaast ontvingen wij over 2020 nog extra € 30.000 aan eigen bijdragen van het CAK. Dit was niet voorzienbaar en is incidenteel. Per saldo afgerond een voordeel van € 55.000.

5.2.2 Jeugd Maatwerkvoorzieningen

Net als voorgaande jaren zien we het aantal kinderen en gezinnen die jeugdhulp ontvangen dalen. Het gaat in 2021 om een daling van 2,2% ten opzichte van 2020. Daarmee zien we voor het derde jaar op rij een daling. Dit zien we niet terug in de gemiddelde kosten per kind of jongere. Dat wordt met name veroorzaakt door een stijging van het aantal kinderen dat intensieve, en daarmee dure, vormen van hulp nodig heeft. In 2021 is een extra nabetaling over het boekjaar 2020 gedaan van € 402.000. Deze nabetaling was niet voorzien en houdt verband met een hoger aantal kinderen met een hoog specialistische zorgvraag dan waarmee in de bevoorschotting rekening was gehouden in 2020. Deze nabetaling is daarmee de grootste oorzaak van een behoorlijk incidenteel nadeel op deze gezamenlijke posten. Ter vergelijking; in 2020 was er sprake van een incidenteel voordeel van € 550.000. Per saldo is sprake van een nadeel van € 940.000.

Toelichting 5.3 Inkomstenregelingen en participatie (totaal voordeel € 1.338.000)

5.3.1 Inkomensregelingen

Participatiewet

Het aantal inwoners dat recht heeft op een uitkering blijft op een laag niveau. Dekking vindt plaats op basis van het BUIG-budget. Dat is een gebundelde uitkering van het rijk voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de Participatiewet, de IOAW, de IOAZ en Bbz. Het Rijk houdt bij het vaststellen van het BUIG-budget rekening met veel verschillende parameters. Een belangrijke parameter is het aantal bijstandsuitkeringen in historisch perspectief. Naast de bijstandsuitkeringen is ook deel van het budget beschikbaar voor de loonkostensubsidies. Ook dit wordt toegekend op basis van historisch perspectief en dit is gunstig voor onze gemeente, aangezien wij in verhouding meer inwoners met loonkostensubsidie aan het werk hebben. Per saldo een voordeel van € 1.677.000.

5.3.2 Inkomensvoorzieningen zelfstandigen

Bijstand besluit zelfstandigen (Bbz)

De regeling Bbz wordt gedekt uit het Buig budget dat op het Participatiewet is geraamd. De overschrijdingen op de Bbz waren de afgelopen jaren, jaarlijks afgerond € 400.000. In 2021 waren er Tozo uitkeringen beschikbaar, waardoor minder aanspraak op de Bbz werd gedaan. In 2021 is een nadeel van € 211.000 ontstaan. Dit wordt veroorzaakt door het niet realiseren van begrote inkomsten van € 130.000. Deze inkomsten zijn ook in de afgelopen jaren niet gerealiseerd, daarom geeft dit een vertekend beeld. Bij de Perspectiefnota wordt een aanpassing voorgesteld.

5.3.3 Re-integratie

Re-integratie

Het re-integratiebudget zetten we in voor de re-integratie en activering naar werk van onze inwoners en alle kosten die daarmee samenhangen, zoals vervoerspassen, kinderopvang, belastbaarheidsonderzoeken etc. De begeleidingskosten/jobcoaching van inwoners met loonkostensubsidie (Banen afspraakbanen of Beschut Werk) die aan het werk zijn, worden ook uit dit budget betaald.

Voor de 'ondertussengroep' statushouders is dit jaar een project opgestart. Het betreft statushouders die onder de oude wetgeving Inburgering vallen. We zetten extra in om deze groep statushouders voor te bereiden op en te begeleiden naar duurzame arbeid.

Dit jaar hebben we ook een pilot gedraaid met vijf inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze inwoners is intensieve begeleiding nodig om hen te begeleiden naar werk. Bijvoorbeeld door middel van langdurige jobcoaching, leerwerkplekken, aan de slag met loonkostensubsidie banen afspraakbanen of Beschut Werk. Het gaat om inwoners met autisme, een licht verstandelijke beperking, psychische problemen, lichamelijke beperkingen. Per saldo een nadeel van € 126.000.

5.3.4 Inburgering

Inburgering en statushouders

De gemeente neemt vanaf 2021 deel aan de benchmark statushouders. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt door gemeente Leeuwarden voor de Veranderopgave Inburgering Fryslân. De kosten hiervan worden naar rato verdeeld onder de gemeenten. Per saldo een nadeel van € 55.000.

5.3.5 Sociale werkvoorziening

Sociale werkvoorziening

De rijksbijdrage Wsw naar aanleiding van de decembercirculaire 2021 is overgemaakt naar het SW-bedrijf, maar nog niet verwerkt in de begroting. Daarnaast zijn er kosten van de werkzaamheden Businesscase door Iroko. Deze kosten zijn naar rato verdeeld onder de vier gemeenten. Per saldo een nadeel van € 93.000.

5.3.6 Bijzondere bijstand

Armoedebestrijding en bijzondere bijstand (SISA)

Het aantal inwoners dat een beroep doet op inkomensondersteuning is constant. Het aantal huishoudens dat gebruik maakte in 2021 is vergelijkbaar met 2020. Tegen de verwachting in blijft een stijging (vooralsnog) uit.

Per saldo een voordeel van € 98.000.

5.3.7 Schuldhelpverlening

Schuldhelpverlening

Het voordeel op de inkoop van maatwerkvoorziening schulddienstverlening is het gevolg van onze preventieve aanpak bij schulddienstverlening. Wij voorzien echter een toename van het aantal inwoners dat gebruik gaat maken van schulddienstverlening ten gevolge van de coronacrisis en de hoge energiekosten. Daarom is er sprake van een incidenteel voordeel van afgerond € 48.000.

Toelichting 5.4 Conflictzorg (totaal voordeel € 61.000)

Het saldo in deze productgroep is opgebouwd uit geringe voor- en nadelen van afgerond € 61.000 voordelig.

Toelichting 5.5 Gezondheidszorg (totaal voordeel € 42.000)

Het saldo in deze productgroep is opgebouwd uit geringe voor- en nadelen van afgerond € 42.000 voordelig.

Toelichting 5.6 Sociaal domein Algemeen (totaal voordeel € 118.000)

5.6.2 Sociaal domein algemeen

Innovatief Wmo-beleid

Er is een overschrijding van het (op basis van de voorjaarsrapportage gecorrigeerde) budget. Bij de voorjaarsrapportage was nog niet te voorzien welke inzet er nodig was om te komen tot de nieuwe werkwijze. Het kostte meer tijd om te komen tot reële tarieven, het coördineren van de pilots en het tot stand brengen van een aangepaste overeenkomst. Per saldo sprake van een nadeel van € 30.000.

Gebiedsgerichte aanpak, multi-problematiek, adviespool en overige voordelen

Het budget gebiedsgerichte aanpak betreft een budget dat het mogelijk maakt om snel en gebiedsgerichte interventies te kunnen uitvoeren. In 2021 is de inzet voor multi-problematiek niet nodig gebleken. Ook is de medische advisering adviespool vorig jaar opnieuw aanbesteed. JPH Consult verzorgt de komende jaren de medische adviezen voor het sociaal domein. In 2021 zijn er weinig adviezen opgevraagd. Per saldo is er afgerond sprake van een voordeel van € 95.000.

Verder laten de andere producten per saldo een voordelig saldo zien van € 53.000.

Eenmalige budgetten in reserve onderhanden werk programma 5 Sociaal domein

bedragen x € 1.000			
1-malige budgetten	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil
5. Sociaal domein			
1-M Schuldhelpverlening 2019 (KN18/2)	- 97	- 103	- 6 N
1-M Sociale veiligheid (KN16, nr 80)	- 142	- 74	69 V
1-M-P Huisvestingsoplossingen statushouders	- 77	-	77 V
1-M-P Vluchtelingendossier	- 93	- 0	93 V
1-M Voorbereiding nieuwe wet inburgering	- 135	- 120	16 V
Totaal	- 544	- 296	248 V

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

1-M Sociale veiligheid

Het restantbedrag van het krediet Sociale Veiligheid gebruiken we voor de kosten van de Vangnetvoorziening in Balk. Deze voorziening is per 1 september 2021 open. Er worden vanaf die datum kosten ten laste van dit krediet gebracht. De verwachting is dat het krediet in het eerste halfjaar van 2022 opgesoupeerd is.

Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Algemene dekkingsmiddelen

In de programma's worden de baten en lasten zichtbaar gemaakt van de activiteiten die de gemeente ten behoeve van haar inwoners uitvoert. Het overzicht laat zien op welke manier de baten en lasten van die programma's worden gedekt. Daarnaast is een specificatie van de overheadkosten opgenomen.

bedragen x € 1.000

Financiën, algemene dekkingsmiddelen en overhead	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Algemene dekkingsmiddelen volgens BBV					
Uitkeringen Gemeentefonds	79.683	82.836	84.344	1.508 V	79.143
OZB woningen	9.659	9.688	9.706	18 V	9.348
OZB niet-woningen	1.604	1.544	1.484	- 59 N	1.474
Belastingen overig	158	158	66	- 92 N	67
Treasury	394	- 394	- 371	23 V	668
Totaal Algemene dekkingsmiddelen volgens BBV	91.498	93.832	95.230	1.399 V	90.701
Heffing Vpb					
Heffing Vpb	- 15	- 5	- 150	- 145 N	-
Totaal Heffing Vpb	- 15	- 5	- 150	- 145 N	-
Overhead					
Overhead	- 23.676	- 24.748	- 24.018	730 V	- 22.001
Totaal Overhead	- 23.676	- 24.748	- 24.018	730 V	- 22.001
Overige algemene dekkingsmiddelen					
Forensenbelasting	1.450	1.498	1.472	- 26 N	1.434
Toeristenbelasting	800	960	990	30 V	780
Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Uitvoering gemeentelijke belastingen	- 105	- 134	- 119	15 V	- 103
Algemene baten en lasten FAD	260	108	- 193	- 301 N	- 104
Totaal Overige algemene dekkingsmiddelen	2.130	2.072	1.835	- 237 N	1.690
Mutatie reserves					
Mutatie reserves	2.199	2.227	2.120	- 108 N	4.775
Toevoegingen	-	- 16.107	- 17.153	- 1.046 N	- 14.665
Onttrekkingen	2.199	18.334	19.273	938 V	19.440
Totaal Mutatie reserves	2.199	2.227	2.120	- 108 N	4.775
Totaal	72.135	73.378	75.016	1.638 V	75.164

De Algemene dekkingsmiddelen en overhead sluiten af met een voordelig saldo van € 1.638.000. Dit saldo is opgebouwd uit een aantal geringe mee- en tegenvallers van € 141.000 nadelig. Hieronder lichten we de grootste afwijkingen toe van in totaal € 1.779.000 voordelig.

Algemene dekkingsmiddelen

Uitkering Gemeentefonds

De algemene uitkering laat een voordeel zien van circa € 1,5 miljoen. De raad is op 1 oktober 2021 geïnformeerd over de uitkomsten van de septembercircularis 2021, het effect op het meerjarenperspectief en de belangrijkste ontwikkelingen en risico's binnen het gemeentefonds. De afronding van het jaar 2021 is vervolgens verwerkt in de decembercircularis 2021 en op 3 januari 2022 aangeboden aan de raad.

Het voordeel in de septembercircularis 2021 voor het jaar 2021 bedroeg circa € 1 miljoen en betrof op hoofdlijnen een afdracht aan onze gemeente uit het BTW compensatiefonds ten gunste van de algemene uitkering van circa € 0,5 miljoen, een coronasteunpakket van circa € 0,5 miljoen voordelig en overige mee- en tegenvallers van een geringere omvang. Ook de decembercircularis 2021 pakte positief uit voor gemeenten met een voordeel van circa € 0,5 miljoen. Het Rijk heeft diverse maatregelen getroffen op basis van het rapport 'Ongekend onrecht' waarin een commissie de onderzoeksresultaten van de toeslagenaffaire heeft gepresenteerd. Voor het uitvoeren van deze maatregelen compenseerde het Rijk de gemeenten in de decembercircularis (circa € 0,3 miljoen). Dit betroffen de maatregelen robuust recht-beschermingssysteem, systeemleren, versterking ondersteuning wijkteams en impuls integraal werken.

Heffing VPB

Tot 2020 waren we nog geen vennootschapsbelasting verschuldigd. Over het boekjaar 2021 kunnen we een deel van de winst 2021 nog verrekenen met de fiscale verliezen in de jaren voor 2021. We verwachten een vennootschapsbelastingaanslag van circa € 150.000 (nadeel) over 2021.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Algemene baten en lasten

Nadeel circa € 301.000

Op 27 januari 2022 is een akkoord CAO-gemeenten 2021-2022 gesloten. Een deel van dit akkoord heeft betrekking op het jaar 2021, namelijk een salarisstijging per 1 december 2021 en een eenmalige uitkering over 2021. De accountant heeft ons verzocht de extra lasten die betrekking hebben op 2021 nog te verwerken in jaarrekening 2021.

Het nadeel van € 301.000 is opgebouwd uit extra salarislaster 2021 als gevolg van het principeakkoord CAO-gemeenten 2021-2022 van € 600.000 nadelig, het corona deel van de eenmalige uitkering uit het CAO akkoord dekken we uit de reserve corona en betekent € 140.000 voordelig voor de exploitatie en het restant van € 159.000 voordelig betreft diverse voor- en nadelen verantwoord onder algemene baten en lasten.

bedragen x € 1.000			
Taakveld overhead	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
Overhead personeel			
Salarissen	- 16.227	- 16.329	- 103 N
Personeel van derden	- 872	- 1.715	- 844 N
Overige personeelskosten	1.607	2.932	1.326 V
Totaal Overhead personeel	- 15.491	- 15.112	379 V
Overhead organisatiekosten			
Huisvesting	- 544	- 654	- 110 N
Facilitaire zaken	- 1.534	- 1.443	91 V
Financiën	- 99	- 150	- 51 N
Informatie & Automatisering	- 2.744	- 2.670	74 V
Juridische Zaken	- 556	- 700	- 144 N
Personeel & Organisatie	- 641	- 579	61 V
Externe communicatie	- 174	- 169	5 V
Tractiemiddelen	- 2.126	- 2.244	- 118 N
Overig	- 840	- 296	543 V
Totaal Overhead organisatiekosten	- 9.257	- 8.906	351 V
Totaal	- 24.748	- 24.018	730 V

De uitgaven voor de ondersteuning van de primaire taken laat een voordeel zien van € 730.000.

Overhead personeel

Het voordeel op overhead personeel bedraagt € 379.000. De financiële gevolgen van het CAO gemeenten 2021-2022 zijn hier niet in meegenomen en presenteren we onder algemene baten en lasten (zie pagina 58).

Huisvesting

De facilitaire budgetten delen we op in twee soorten: Gebouwen en facilitaire producten/diensten. Per 2022 zijn de budgetten ook op deze wijze ingedeeld. Dit geeft een realistischer beeld van de daadwerkelijke resultaten.

1. Gebouwen (Herema State 1, Herema State 5, Woudstate, Raadhuis Balk, Servicepunt Balk en Servicepunt Lemmer).

Op de huisvesting is een overschrijding van € 15.000. Dit is o.a. gerealiseerd door een ontoereikend budget wat is begroot voor de huur van Woudstate. Door Corona is de nieuwe huisvesting uitgesteld. De projectgroep Huisvesting is bezig met de nieuwe huisvesting.

2. Facilitaire producten en diensten (repro, catering, telefonie etc.).

Door de coronacrisis hebben we een lagere bezetting op de gemeentekantoren, hierdoor is een incidenteel voordeel behaald op de catering en de repro. Door de pandemie loopt de planvorming voor definitieve huisvesting vertraging op. Om desinvesteringen te voorkomen blijven grote aanschaffen uitgesteld. Er is daarmee op de facilitaire producten en diensten dit jaar een positief incidenteel voordeel van circa € 125.000 behaald.

Per saldo een voordeel op het budget huisvesting van circa € 110.000 (€ 15.000 nadeel en € 125.000 voordeel).

Juridische zaken/verzekeringen

Het budget voor verzekeringen is niet toereikend, met name door de toegenomen premiekosten voor de verzekeringen. Daarnaast is in 2021 een noodzakelijke taxatieronde uitgevoerd op de gemeentelijke opstellen en inventaris. Door de toegenomen complexiteit van verzekeringen wordt sinds 2021 gebruik gemaakt van externe expertise d.m.v. een dienstverleningsovereenkomst. Dit alles heeft geleid tot een overschrijding van circa € 144.000.

Materieel

Door een forse stijging van de brandstofprijzen is er een nadeel ontstaan van € 118.000 op het materieel. Deze ontwikkeling blijven wij volgen in 2022 en afwijkingen presenteren we in de voorjaarsrapportage 2022.

Overig

Het voordelige saldo van € 543.000 betreft grotendeels mutaties in de reserve onderhanden werk en per saldo heeft dit geen effect op het resultaat na inzet van de reserves. Zie ook de toelichting van de eenmalige budgetten hieronder.

Daarnaast is er sprake van geringe mee- en tegenvallers in het taakveld overhead van circa € 40.000 nadelig.

Projecten en investeringen binnen Overhead

bedragen x € 1.000

Kredieten	Oorspr. krediet	Begroting 2021	Realisatie 2021	Restant krediet
9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen 2017				
Gezamenlijke aanleg glasvezel (KN17/50)	550	35	29	6
2019				
Storage en servers	800	566	17	549
2020				
Definitieve huisvesting Heremastate (KN19/44)	6.100	6.100	-	6.100
Totaal	7.450	6.701	46	6.655

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

Storage en servers

We zijn momenteel druk bezig met het opstellen van een gewijzigde opzet van de financiering voor I&A, de huidige systematiek voor het budget I&A is niet langer houdbaar. Hierin wordt dit krediet ook meegenomen. Het krediet kan nog niet worden afgesloten.

Definitieve huisvesting Herema State

Op 17 september 2021 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken over de centrale huisvesting. Op 3 juli 2019 heeft de raad een kadernota voorstel gehonoreerd om alle medewerkers te huisvesten in Herema State 1. Door de corona heeft de werkgroep nieuwe ideeën opgedaan m.b.t. de huisvesting. Nu zijn we bezig met de voorbereiding. In 2022 worden de plannen concreet gemaakt en in 2023 zou de verbouw gereed moeten zijn.

Eenmalige budgetten binnen reserve onderhanden werk

bedragen x € 1.000

1-malige budgetten	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
8. Bedrijfsvoering			
1-M Digitale dienstverlening (KN 16, nr 55)	- 148	- 72	77 V
1-M DIV in beweging	- 97	- 14	83 V
1-M Formatie beleid/bedrijfsv Samenleving (KN18/2)	- 368	- 324	44 V
1-M I-bewustzijn	- 66	- 1	65 V
1-M Ontwikkeling flexibilisering organisatie	- 248	- 76	172 V
1-M Project garantiebanen (rek 16)	- 21	-	21 V
1-M Verhogen ARBO-budget (KN17/72)	- 14	- 9	5 V
1-M Voorbereiding aanpassing huisvesting ambt org	- 91	- 22	69 V
1-M Digitalisering werkprocessen	- 180	- 103	77 V
9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen			
1-M-P Verkoopopbrengst Bantegaplein (KN 14)	- 140	-	140 V
Totaal	- 1.373	- 620	753 V

Hieronder een toelichting op de kredieten die zijn vertraagd en er een vertraging dreigt (zie ook leeswijzer op pagina 3 en bijlage 2):

1-M DIV in beweging

Budget wordt ingezet om herstelactie zaakinrichting voorgaande jaren extern te laten realiseren. Daardoor kan het team zelf werken aan optimalisering en doorontwikkeling zaakgericht werken en beheer van informatie. Aanbesteding is afgerond, leverancier is begonnen. De contractwaarde is ongeveer € 65.000. Krediet kan niet worden afgesloten.

1-M I-bewustzijn

Het budget bestaat uit twee onderdelen, die qua administratie bij team Informatie zijn gebleven, maar met de organisatiewijziging in 2020 niet meer volledig onder verantwoordelijkheid van het team vallen. Inzet heeft door corona en organisatiewijziging vertraging opgelopen. Digitale vaardigheden wordt in 2022 als onderdeel van het project digitalisering van processen ingezet. Vanuit team Informatie verwachten we ongeveer € 25.000 te besteden aan digitale vaardigheden m.b.t. kantoorautomatisering (denk aan training zaaksysteem, Excel, Teams, etc.). En vanuit CISO verwachten we € 40.000 voor bewustzijn Informatieveiligheid en privacy (denk aan sprekers, escaperooms, campagnemateriaal, etc.) uit te gaan geven. Budgetten zijn beschikbaar gesteld voor een periode van 3 jaar, lopende tot en met 2022.

1-M Ontwikkeling flexibilisering organisatie

De ontwikkeling van de organisatie is een permanent proces. Op diverse punten is de gemeenteraad (mede) partij zoals bij de ontwikkeling van de gemeentelijke visie, het dienstverleningsconcept en Wikkelswurk. Diverse werkzaamheden raken en beïnvloeden elkaar. Het krediet blijft ook de komende tijd noodzakelijk ter ondersteuning van de doorontwikkeling.

1-M Verkoopopbrengst Bantegaplein

In november 2020 is gestart met de bouw van de supermarkt met parkeerkelder. Naar verwachting is de bouw in het voorjaar van 2022 gereed, waarna wij werkzaamheden aan de openbare ruimte kunnen uitvoeren. Hiervoor hebben wij ca. € 50.000 gereserveerd. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in combinatie met rioolherstel.

Paragrafen

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is voorgeschreven dat in de begroting en het jaarverslag een aantal paragrafen moet worden opgenomen. Gemeente Fryske Marren heeft de volgende paragrafen opgenomen, conform begroting.

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Subsidies

Daarnaast is aanvullend de volgende paragraaf opgenomen:

- Coronakosten

In deze paragrafen vindt u een financiële toelichting op ons beleid. Het gaat het vooral om beleid met grote financiële gevolgen en/of beleid dat van belang is voor het realiseren van de programma's. Deze financiële informatie komt in het jaarverslag versnipperd voor en is daardoor minder inzichtelijk voor de gemeenteraad. De paragrafen bieden dat inzicht wel.

Paragraaf Lokale Heffingen

De paragraaf lokale heffingen gaat over de verantwoording van de gerealiseerde opbrengsten van de gemeentelijke belastingen, heffingen en retributies.

Algemeen

In onderstaande tabel wordt inzicht verschaft in de gerealiseerde opbrengsten in verhouding tot de raming lokale belastingen, heffingen en retributies. De geraamde inkomsten zijn voorafgaand aan het heffingsjaar bij raadsbesluit vastgesteld bij de behandeling van de begroting 2021.

De belastingopbrengsten zijn verdeeld over inkomsten die betrekking op het belastingjaar 2021 en inkomsten (correcties) over voorgaande ten gunst van het boekjaar.

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil	Rekening 2020
Belastingen					
Onroerende zaakbelasting gebruikers	1.712	1.652	1.589	- 63 N	1.590
Onroerende zaakbelasting eigenaren	9.688	9.688	9.706	18 V	9.348
Forensenbelasting	1.450	1.498	1.472	- 26 N	1.434
Toeristenbelasting	800	960	990	30 V	780
Precariobelasting	158	158	66	- 92 N	67
Totaal Belastingen	13.808	13.956	13.824	- 132 N	13.218
Heffingen					
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	6.021	6.034	6.077	43 V	5.681
Rioolheffing	5.076	5.076	5.088	12 V	5.011
Marktgeden	51	51	15	- 36 N	14
Totaal Heffingen	11.148	11.161	11.179	18 V	10.706
Leges en rechten					
Leges burgerzaken	437	437	405	- 33 N	327
Begraafplaatsrechten	497	347	433	86 V	369
Havengelden	233	233	281	47 V	271
Brug- en sluisgelden	75	75	39	- 36 N	60
Veergelden	69	69	64	- 5 N	66
Liggelden	-	-	34	34 V	104
Overige leges en rechten	1.682	2.057	2.214	157 V	1.683
Totaal Leges en rechten	2.994	3.219	3.469	250 V	2.881
Kwijtscheldingen					
Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Totaal Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Totaal lokale heffingen	27.675	27.977	28.157	181 V	26.488

Overige leges en rechten

Door een toename van het aantal aanvragen hebben wij meer legesopbrengsten uit aanvragen om omgevingsvergunningen. De coronapandemie, lage rente en krapte op de woningmarkt zorgen ervoor dat er meer gebouwd en verbouwd wordt. Dit is een grotendeels de verklaring van het voordeel van € 157.000 ten opzichte van de geactualiseerde begroting.

Paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing

Risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering maken we inzichtelijk en beheersbaar. Hierdoor kunnen we op verantwoorde wijze besluiten nemen. De risico's die we nemen, moeten namelijk in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

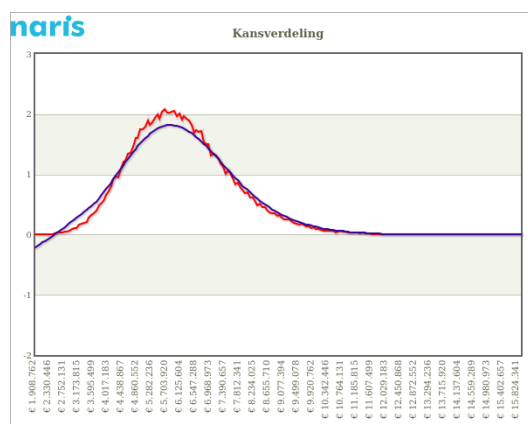
Onze weerstandcapaciteit is € 8 miljoen

Uit onderstaande grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat het 90% zeker is dat we alle risico's kunnen afdekken met een bedrag van afgerond € 8.000.000.

Tabel 1: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 3.943.434
10%	€ 4.342.353
15%	€ 4.627.237
20%	€ 4.855.035
25%	€ 5.057.684
30%	€ 5.244.768
35%	€ 5.424.000
40%	€ 5.592.794
45%	€ 5.764.403
50%	€ 5.938.695
55%	€ 6.117.168
60%	€ 6.300.349
65%	€ 6.495.802
70%	€ 6.710.309
75%	€ 6.947.686
80%	€ 7.221.259
85%	€ 7.552.788
90%	€ 7.996.489
95%	€ 8.698.490

Het reserveren van het maximale bedrag is ongewenst

De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Daarom hebben we op basis van twintig ingevoerde risico's een risicosimulatie uitgevoerd: zie onderstaande figuur.

Een risico-inventarisatie op twintig onderwerpen

De risico-inventarisatie is uitgevoerd op twintig onderwerpen uit de perspectiefnota 2022-2025. Deze inventarisatie is op 7 juli 2021 vastgesteld door de raad.

De top twintig risico's

De teams binnen onze gemeente hebben in totaal 122 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht worden echter alleen de twintig risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en de daarbij behorende beheersmaatregelen. De totale maximale financiële omvang van de top twintig aan risico's is ongeveer € 20,5 miljoen en bepaalt voor ongeveer 45% het totale benodigde weerstandsvermogen.

Tabel 3: Belangrijkste financiële risico's						
Risico-nummer	Nieuw	Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed	Beheersmaatregel
R114	1.	Omgevingswet ***	90%	max.€ 700.000	5.46%	Voorstel via resultaatbestemming 2022 en in perspectiefnota 2023 voor 2023 en verder ondersteuning. Onderzoeken beroep doen op rijksmiddelen/subsidies/compensatie.
R76		Onvoldoende budget om bestaande ondersteuningsvragen te realiseren. Ambitieniveau sluit niet aan bij financiële mogelijkheden.	50%	max.€ 1.000.000	4.35%	Advies maken hoe gelden bestemd worden voor deze uitvoering. Bij de begroting gelden aanvragen
R112	2.	Integrale Veiligheid	50%	max.€ 1.000.000	4.35%	Beroep op tijdelijke handhavers en compensatieregelingen vanuit het rijk. Bij pieken specifiek extra inhuren
R98		Geen stroomlevering	50%	max.€ 1.000.000	4.33%	Kopers op voorhand informeren. Politiek bestuurlijke lobby.
R118	3.	Abonnementstarief	90%	max.€ 500.000	3.92%	Lobby in het nieuwe kabinet voor inkomensafhankelijk toetsing (eigen bijdrage aanvrager)
R128	4.	Stijgende grondstofprijzen onderwijshuisvesting	90%	max.€ 500.000	3.91%	
R72		AB-besluiten met grote financiële gevolgen (openeinde regeling) vooraf (Veiligheidsregio)	100%	max.€ 400.000	3.48%	
R122	5.	Uitstellen investeringen onderwijshuisvesting	50%	max.€ 750.000	3.26%	
R127	6.	BTW compensatiefonds	70%	max.€ 500.000	3.04%	Ondersteuning van Fiscaliade bij BTW-kwesties
R104		Rampen en crisis (GRIP 4). We zitten nu uitzonderlijk lang in een Grip 4 crisis (corona). Kans op een nieuwe pandemie is komende jaren verhoogd.	10%	max.€ 3.500.000	3.03%	Actualiseren van het crisisplan. Dit is nu onderhanden. Opleiden en trainen van betrokken crisismedewerkers.
R117	7.	Empatec	50%	max.€ 600.000	2.62%	De GR levert kwartaal-rapportages op. In deze rapportages is de realisatie en een prognose van het gehele jaar opgenomen, van zowel GR als NV.

						Daarnaast zijn we in gesprek met deelnemende gemeenten om risico zoveel mogelijk te beperken. Nadere uitwerking van de businesscase volgt zodra de raden overeenstemming hebben bereikt
R96		Onvoldoende kavels verkopen (behoefte bedrijventerreinen)	30%	max.€ 1.000.000	2.60%	Bestaande aanbod nadrukkelijk onder de aandacht brengen van ondernemers waardoor locatie aantrekkelijk blijft voor verkoop kavels. De "etalage" aantrekkelijker maken.
R88		Onvoldoende kavels verkopen (prijsstelling marktconform)	30%	max.€ 1.000.000	2.59%	Kritisch blijven op vestiging bedrijven.
R75		toename en toekennen van dure maatwerkvoorzieningen	50%	max.€ 500.000	2.18%	Lobby in het nieuwe kabinet voor inkomensafhankelijk toetsing (eigen bijdrage aanvrager)
R120	8.	Woonplaatsbeginsel Jeugd	50%	max.€ 500.000	2.17%	Herstel jeugd bekostigen, prognoses actueel houden.
R74		Transformatie (nieuwe inkoop 2018) loopt, onzekerheid met betrekking tot de budgetten blijven. Invoering van resultaatsfinanciering (Jeugd)	50%	max.€ 500.000	2.16%	Herstel jeugd bekostigen, prognoses actueel houden.
R82		Onvoldoende afzet van kavels (behoefte Broek Zuid)	10%	max.€ 2.000.000	1.75%	Er is marktconsultatie gedaan en daaruit is gebleken dat er vraag is.
R79		Onvoldoende afzet van kavels (prijsstelling marktconform)	10%	max.€ 2.000.000	1.75%	Er is recent marktconsultatie gedaan en daaruit is gebleken dat de verwachte opbrengst reëel lijkt.
R105		Rampen en crisis (GRIP 3) (gemeentegrens overschrijdend)	10%	max.€ 2.000.000	1.72%	Actualiseren van het crisisplan. Dit is nu onderhanden. Opleiden en trainen van betrokken crisisedwerkers.
R40	9.	Dataverlies, dataconsistentie & gebrek vertrouwen	70%	max.€ 250.000	1.52%	Periodiek actualiseren van Actieplan Informatie-veiligheid. Hierbij een volledig beeld vormen van de bestaande beheersmaatregelen. Daarnaast de BIO-lijst met beheersmaatregelen actueel houden. Hierbij is onderscheid in de volgende vier fases: preventie, detectie, respons en herstel.

*** We gaan dit muteren zodra de raad hier een besluit over heeft genomen (zie ook resultaatbestemming)

Risico's (deels) toegevoegd t.o.v. berekening weerstandsvermogen in jaarrekening 2020

Omgevingswet

Onzekerheid invoeringsdatum

Er worden substantieel meer aanvragen ingediend. En veel collega's van VTH draaien mee in diverse projecten van de Omgevingswet. Hierdoor is budget nodig om de extra aanvragen binnen de wettelijk gestelde termijnen te behandelen en om de uren in te vullen die collega's inzetten in projecten. Vanuit vorige jaren is te zien dat € 700.000 nodig is om in te huren. Onduidelijk is nog hoeveel compensatie we hiervoor krijgen vanuit het Rijk.

Wet kwaliteitsborging

De invoering van deze wet zal zorgen voor een inkomstenderving van de leges. In de leges voor omgevingsvergunningen zit 10% verdisconteerd dat toegeschreven kan worden aan het bouwbesluit. De rest van de leges is toe te schrijven aan ruimtelijke toets en procedures en administratie.

Omgevingswet: meer vooroverleggen

We ramen een verhoging van de legesopbrengsten van 10%. Er zullen namelijk meer vooroverleggen komen.

Integrale veiligheid

Het vertrouwen in de overheid staat onder druk door corona, vluchtelingen, discriminatie en klimaat. We zien aan de ene kant escalatie en toenemend geweld en aan de andere kant een sterke roep om tijdig en krachtig overheidsingrijpen. De sterke polarisatie in de samenleving vergroot ook de kans op excessen: demonstraties die uit de hand lopen, vandalisme, bedreiging van overheidsmedewerkers en zelfs het gebruik van geweld. Er is dus een toenemende behoefte aan handhaving, toezicht, communicatie en inzet van juridische instrumenten.

Wmo-abonnementstarief

We verwachten een toename aan kosten. Sinds de invoering van het abonnementstarief zien de meeste gemeenten namelijk een sterke toename in Wmo-aanvragen, vooral onder hun rijke inwoners. En de compensatie vanuit het Rijk is bij lange na niet voldoende.

Weinig financiële ruimte huisvesting onderwijs

Er wordt de komende jaren miljoenen geïnvesteerd in schoolgebouwen. De stijgende grondstofprijzen hebben echter effect op het totale investeringsbedrag en leggen een enorm beslag op de gemeentebegroting. Maar als we projecten uitstellen, wordt de totale investering alleen maar groter. En staat uiteindelijk de wettelijke taak om te voorzien in voldoende en adequate onderwijshuisvesting onder druk.

BTW-compensatiefonds

Dit is een financieel risico. Want wij verwachten dat de komende jaren de declaraties van gemeenten op het BTW-compensatiefonds structureel lager uitvallen en dat het restant wordt overgemaakt aan het gemeentefonds.

Empatec

In lijn met de gemeente Súdwest Fryslân is de herstructurering van de sociale werkvoorziening als een risico opgenomen. De herstructurering kan tot gevolg hebben dat de huidige taken die belegd zijn bij de GR/NV meer gaan kosten. Afgelopen jaar was er een extra bijdrage van € 617.000 (raadsbesluit 16 december 2020) nodig.

Woonplaatsbeginsel jeugd

Wij schatten de kans op extra kosten als hoog in. De kosten voor jeugdzorg worden namelijk ten laste gebracht bij de gemeente waar het kind of de jongere oorspronkelijk woonde. Dit gaat vooral over kinderen/jongeren die uit huis geplaatst zijn en in een instelling verblijven. Op basis van actuele informatie verwachten wij dat het om een behoorlijk groot aantal kinderen/jongeren gaat.

Dataveiligheid

- Bij team Informatie, en dan specifiek I&A, is capaciteitsuitbreiding geweest voor de portefeuille continuïteit en veiligheid. Daarmee zijn risicobeperkende maatregelen genomen voor beschikbaarheid van systemen.
 - Daarnaast is een risico dat *devices* niet (tijdig) worden geleverd. Dit komt met name door corona.
 - Verder zijn datalekken, ongewenste toegang tot systemen en storingsen niet te onderschatten risico's.

Weerstandcapaciteit en weerstandsvermogen

Deze weerstandsparagraaf biedt een overzicht van die risico's waarvoor geen dekking is gegeven, bijvoorbeeld via een verzekering of in de begroting. Van deze risico's wordt via kansberekening en de ingeschatte schade de benodigde weerstandcapaciteit berekend. Het weerstandsvermogen bestaat uit de vrije financiële middelen van de gemeente. De verhouding tussen beide waarden geeft de weerstandsratio weer.

Onze gemeente heeft een uitstekend weerstandsvermogen

De ratio van onze organisatie valt in klasse A. Zie de berekening en tabel 4 hieronder.

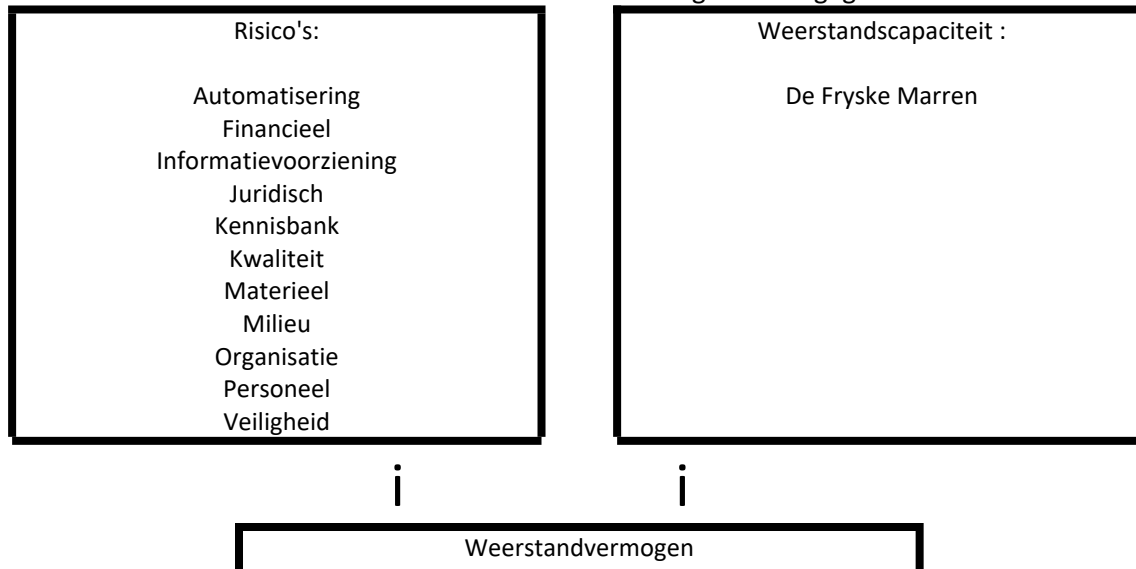
$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandsvermogen}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{€ 16.717.000}{€ 8.000.000} = \text{circa 2,1}$$

Beschikbare weerstandsvermogen = Algemene reserve ultimo 2021 € 12.831.000 en storting in de algemene reserve uit resultaatbestemming 2021 van € 3.886.000.

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De relatie tussen beide waarden wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Kengetallen volgens artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording

Deze vijf financiële kengetallen geven inzicht aan raadsleden over de financiële positie van de gemeente:

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Hierbij is categorie A het minst risicovol en categorie C het meest. Verder is aan deze categorieën geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaatsvindt.

Het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt, is belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeenten. Er is door de toezichthouders (de 12 provincies en het ministerie van BZK) besloten om voor het verkrijgen van een goed beeld, aan te sluiten bij de zogeheten 'signaleringswaarden'. Die zijn afkomstig van de stresstest voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden zijn bij de begroting 2017 voor het eerst gebruikt. Mocht er aanleiding toe zijn dan kunnen de signaleringswaarden in het vervolgtraject worden aangepast.

In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren:

Kengetallen	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
1a. Netto schuldquote	48,90%	65,35%	48,08%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	44,68%	58,69%	43,85%
2. Solvabiliteitsratio	25,41%	22,14%	26,98%
3. Grondexploitatie	12,70%	19,19%	4,75%
4. Structurele exploitatieruimte	-0,66%	-1,51%	2,32%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	93,37%	93,18%	94,89%

Structurele exploitatieruimte: in 2020 en 2021 een negatief structureel saldo.

Hieronder volgt een toelichting op de vijf kengetallen.

1. Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto schuldquote van onze gemeente bedraagt op 31 december 2021 48,08%. Dat is een lichte verbetering ten opzichte van de stand op 1 januari. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de langlopende schulden. Er is in 2021 wel afgelost maar er zijn geen nieuwe langlopende geldleningen afgesloten. De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenten ten opzichte van de eigen middelen. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen aan bijvoorbeeld woningcorporaties wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsquote van onze gemeente bedraagt 26,98%. Dit is een verbetering ten opzichte van vorig jaar. De solvabiliteitsquote valt in de categorie B. Dit betekent dat, zeker in samenhang met een lage schuldquote, de gemeente geen problemen zal hebben om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie bedraagt per ultimo 2021 slechts 4,75%. Dit is een forse daling ten opzichte van vorig jaar. Dit betekent dat de voorraad gronden die 'terugverdiend' moet worden, kleiner is geworden. Het risico is dus gedaald.

4. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte in de jaarrekening 2021 bedraagt 2,32%. Dit is op basis van het rekeningresultaat dat is geschoond van de incidentele baten en lasten zoals opgenomen elders in deze jaarrekening. Vorig jaar wast dit percentage nog negatief. Vorig jaar waren de structurele lasten nog hoger dan de structurele baten. Dit jaar is dat andersom. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De woonlasten voor een meerpersoonshuishouden bedragen in 2021 in De Fryske Marren 94,89% van het landelijke gemiddelde van het jaar ervoor. We zitten dus onder het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Wij hebben dus meer ruimte om de belastingen te verhogen dan het landelijk gemiddelde.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Gemeente De Fryske Marren heeft een aanzienlijk vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, openbare verlichting, riolering, openbaar groen, oevers en kaden, vaarwegen, kunstwerken en gebouwen. Deze paragraaf geeft inzicht in het onderhoudsprogramma van deze kapitaalgoederen.

Per soort kapitaalgoed is een opzet gemaakt waarin de volgende onderwerpen aan de orde komen:

- Financiële structuur
- Wat hebben we bereikt?
- Context en achtergrond
- Trends en ontwikkelingen

Openbaar groen

Financiële structuur

Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen wordt gedekt vanuit de exploitatiebudgetten.

Wat hebben we bereikt?

- De biodiversiteit in de gemeente is verbeterd door bermbeheer en het inzaaien van bloemenmengels. Ook in de vijvers verbeterde de biodiversiteit. We krijgen positieve reacties van inwoners hierop.
- De beeldkwaliteit van het groen zakte in de zomer naar C-kwaliteit, maar brachten we in de herfst weer naar een lage B-kwaliteit. Er zijn onvoldoende middelen om de pieken op te vangen.
- We hebben de overlast van de ziekten en plagen in het groen (o.a. de eikenprocessierups, Japanse duizendknoop en de Reuzenbereklaauw) zo veel mogelijk kunnen beperken. Ook merken we dat de exoten op het land langzaam minderen. De exoten in het water nemen toe: er waren onvoldoende middelen om die te bestrijden. Bij de perspectiefnota dienen we hiervoor een aanvraag in.

Context en achtergrond

Het totale areaal is als volgt samengesteld:

Omschrijving	Eenheden
Totaal openbaar groen	Circa 8 miljoen m ²
Landschappelijk groen (berm, bosplantsoen, riet)	Circa 5,3 miljoen m ²
Stedelijk groen (gazon, heesters, sier)	Circa 2,7 miljoen m ²
Bomen	53.282 stuks
Sportvelden	51 stuks
Begraafplaatsen	15 stuks

Trends en ontwikkelingen

Landelijk is de trend om preventieve maatregelen te nemen tegen ziekten en plagen in het groen. Het gaat vooral om het vergroten van de biodiversiteit, het terugdringen van de uitstoot van CO₂, het verminderen gebruik fossiele brandstoffen en klimaat adaptieve maatregelen.

Gebouwen

Financiële structuur

Bij het vastgoed is sprake van:

- dagelijks onderhoud en calamiteitenonderhoud: de kosten zijn opgenomen in de begroting;
- meerjarig planmatig onderhoud: de kosten worden vanwege de jaarlijkse schommelingen gefinancierd vanuit een voorziening. Op 31 december 2021 was dit € 2.364.429,74.

In 2021 is een herziene onderbouwing van het MJOP (Meerjarig onderhoudsplan) aan het college en de raad aangeboden. De voorziening is daarop met terugwerkende kracht vanaf 1-1-2021 geaccordeerd door de raad. De jaarlijkse onttrekking vanuit de voorziening vindt plaats conform de vooraf opgestelde en door het college geaccordeerde jaarplannen.

Wat hebben we bereikt?

- In 2021 hebben we het meer 'zakelijke vastgoed denken' verder gepromoot in de organisatie. Dit heeft geleid tot het werken met heldere rolverdelingen in projectteams.
- Alle gemeentelijke panden zijn in 2021 geïnspecteerd conform de NEN3140 normering.
- In 2021 is aan een derde deel van de vastgoedportefeuille planmatig onderhoud verricht. Deze panden kunnen weer 3 jaar vooruit.
- Naast de mutaties benoemd onder 'context en achtergrond' zijn diverse huurmutaties doorgevoerd. Ook zijn een aantal panden in leegstandsbeheer gegeven. De totale leegstand komt daarmee op ongeveer 7500 m² BVO. Op jaarbasis bedragen de kosten hiervan circa € 113.000.
- Swimfun is verduurzaamd door het plaatsen van ruim 2500 zonnepanelen en twee warmtepompen.

Context en achtergrond

De vastgoedportefeuille van De Fryske Marren is per 31 december 2021 als volgt samengesteld:

	Deelportefeuilles	Aantal objecten	T.o.v. 1-1-2021
1.	Kernportefeuille		
	1a. Beleidsondersteunend (maatschappelijk) vastgoed:	98	0
	1b. Vastgoed gemeentelijke diensten:	55	+2*
	1c. Monumentaal erfgoed:	11	0
2.	Strategische portefeuille	14	-0
3.	Overig vastgoed (op termijn) afstoten	20	-3
	Totaal	198	-1

- Door een herdefiniëring van het begrip *vastgoedobject* is het totaal aantal met 1 stuks gewijzigd, zonder dat er sprake was van verwerven van een object.
- In 2020 is op de begraafplaats in Bantega een urnenmuur in gebruik genomen. Dit object is per abuis pas in 2021 aan de vastgoedlijst toegevoegd.
- Naast de vastgoedobjecten in de tabel bezit en beheert ruimtelijk beheer ook ruim 70 beeldende kunstwerken en cultuurhistorische objecten die in de openbare ruimte staan.
- De volgende objecten zijn in 2021 verkocht:
 - Gemeentewerf Lemmer, KCA gebouw
 - Douche- en toiletgebouw Oan 'e Tsjûkemar, Delfstrahuizen
 - Woning Albert Koopmanstraat 6, Lemmer
- In 2021 zijn er geen gebouwen via het economisch claimrecht in eigendom van de gemeente gekomen.

- Huuropzegging:
 - Noodlokaal Rode Kruis, Vegelinsweg 6b, Joure (collegeadvies tot verkoop van gebouw in voorbereiding)
 - Voorm. CBS Op 'e Terp, Jacobus Boomsmastraat 23, Sondel (Betrof kortlopende verhuur .t.b.v. leegstandbeheer. Inmiddels verhuurd aan GGD Fryslân als testlocatie)

Trends en ontwikkelingen

De coronacrisis heeft een grote impact op het gebruik van ons vastgoed, maar veel minder op het technisch onderhoud. Bepaalde onderhoudswerkzaamheden zijn zelfs naar voren gehaald doordat accommodaties voor langere tijd gesloten waren.

De verduurzaming van het vastgoed is de komende tien jaar de grootste opgave voor ons als vastgoedbeheerder. De eisen en verplichtingen die voortkomen uit de nieuwe Klimaatwet zijn ingrijpend, zowel technisch als financieel. Daarnaast is er nieuwe Europese regelgeving op komst voor wat betreft het binnenklimaat in gebouwen. Ook dit kan grote impact hebben op onze gebouwen.

Onze gemeente heeft te maken met vergrijzing en ontgroening van de bevolking. Dit heeft gevolgen voor het gebruik en rendement van de sportaccommodaties. Ook zullen er de komende jaren wederom scholen sluiten en mogelijk nieuwe fusiescholen worden gerealiseerd.

Wegen

Financiële structuur

De dekking van het dagelijks onderhoud van wegen vindt plaats vanuit de begroting. In 2021 is de voorziening wegen vrijgevallen. De beschikbare middelen zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'onderhanden werk' vanuit daar vindt de dekking plaats van het jaarplan 'Groot onderhoud wegen'. Er is door de raad een bedrag van € 1.500.000 toegekend voor de rehabilitatie van diverse wegen in 2021. Het aanvragen van de rehabilitaties wordt jaarlijks bijgesteld.

Wat hebben we bereikt?

- Wij hebben een inhaalslag gemaakt in het voldoen aan het vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau. Het hierbij passende beeld van de weg is in voorkomende gevallen minder esthetisch, maar technisch op voldoende niveau.
- Het niveau (B) van onkruidbestrijding is conform het besluit van de raad gehaald.
- Rehabilitatie Grietenijdkijk is door allerlei maatregelen weer veilig voor lange tijd.
- In 2021 is aan een groot aantal wegen, fietspaden en recreatieve paden planmatig onderhoud verricht. Deze wegen en aanliggende bermen kunnen weer 3 tot 10 jaar vooruit.
- Ook hebben we voorbereidingen getroffen voor het projectmatig aanpakken van integrale projecten. Hierbij is onder meer de koppeling gelegd met rioleringswerk en fietsveiligheid.

Context en achtergrond

Het totale areaal is per 31-12-2021 als volgt samengesteld:

Omschrijving	Eenheden
Asfalt en betonverharding	2.684.248 m ²
Klinkerverharding	2.148.417 m ²
Onverhard en halfverharding	220.641 m ²
Bermen	447 ha.
Wegen	739 km.
Fietspaden	110 km.

Trends en ontwikkelingen

We moeten adaptieve en mitigerende maatregelen toepassen op meerdere terreinen. Te noemen zijn:

- Verduurzaming, circulariteit en CO₂-reductie in de grond-, weg- en waterbouw
- Omvorming van fietspaden met tegelverharding naar een gesloten verharding.
- Maatregelen ten opzichte van het veranderende klimaat.
- Het steeds groter en zwaarder wordende landbouwverkeer in het buitengebied (bermschade).

We nemen deze zaken mee bij de herijking van het onderhoudsbeleid en de meerjaren onderhoudsprognose.

Openbare verlichting

Financiële structuur

Alle activiteiten ten aanzien van openbare verlichting worden gedekt vanuit de begroting. In 2021 was er geen jaarlijks krediet beschikbaar van € 178.000 voor de vervangingsinvesteringen van masten en armaturen naar LED.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben het areaal goed in stand kunnen houden met de beschikbare middelen. Op kleine schaal hebben we toch verduurzaming kunnen doorvoeren.
- Voor de uitvoering van het jaarplan 2021 zijn vooral oude armaturen vervangen door LED-lampen. Dat levert, per lichtpunt, een energiebesparing van ongeveer 70% op.
- Daarnaast zijn er diverse oude lichtmasten vervangen voor de veiligheid.
- Ook hebben we enkele lichtmasten verplaatst naar aanleiding van gegronde klachten.
- Op een aantal punten zijn lichtmasten toegevoegd vanwege de verkeersveiligheid.

Context en achtergrond

Omschrijving	Eenheden
lichtpunten	10.283 st
Aandeel sox en son	14%
Aandeel PLL	37%
Aandeel LED	41%
Aandeel TL	1%
Aandeel PLC	6%
Aandeel CDO en overige	1%

Trends en ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkeling is dat we steeds beter inzicht krijgen in het areaal. Dit zijn onder andere de onderhoudsbehoefte, restlevensduur en vervangingsopgave. Daarnaast is de mogelijkheid om laadfaciliteiten te koppelen aan openbare verlichting in opkomst. We kijken naar de mogelijkheden binnen de gemeente.

Kunstwerken

Financiële structuur

De dekking van het dagelijks onderhoud van kunstwerken vindt plaats vanuit de begroting. De dekking van het groot onderhoud vindt plaats vanuit een voorziening. De jaarlijkse onttrekking vanuit de voorziening gebeurt conform de vooraf opgestelde en door het college geaccordeerde jaarplannen. In 2021 is een bedrag van € 238.700 toegevoegd aan de voorziening en een bedrag van € 173.360 aangewend. De stand van de voorziening is per 31 december 2021 € 499.545. Vervangingen worden aangemeld bij de perspectiefnota.

Wat hebben we bereikt?

- We hebben een areaal van functionele en veilige kunstwerken. We verbeteren het inzicht in de onderhoudstoestand en de verwachte restlevensduur van de bruggen. In 2021 zijn alle kunstwerken geïnspecteerd en zijn er op een groot aantal kunstwerken aanvullende nadere controles uitgevoerd.
- De vervanging van de Riensluisbrug te Lemmer is voorspoedig en naar wens afgerond.
- Naast het reguliere groot onderhoud zijn ook enkele kleine houten bruggen vervangen door kunststof bruggen.
- Bij de brug in Terkaple is een beperking opgelegd met betrekking tot het maximale gewicht dat over de brug kan rijden. De brug in Terkaple wordt in 2022/2023 vervangen.
- De voorbereidende werkzaamheden voor het vervangen van de elektrische installatie Flevobrug te Lemmer zijn afgerond. De installatie wordt in 2022 vervangen.

Context en achtergrond

Het totale areaal is als volgt samengesteld:

Omschrijving	Eenheden
vaste bruggen	180
duikerbruggen	28
beweegbare bruggen	20
onderdoorgangen	5
sluis	2
viaduct	1

Trends en ontwikkelingen

Er komt een nieuw meerjaren-onderhoudsprogramma. Ook gaan we onderzoek doen naar grenzeloos varen en het innen van bruggeld met het klompje. Het vervangen van de kleinere bruggetjes door kunststof composiet exemplaren wordt verder doorgezet. We nemen deel in een initiatief van een landelijk beheerdersgremium welke inzicht willen krijgen over de omvangrijke onderhouds- en vervangingsopgave.

Riolering

Financiële structuur

Vanuit het vGRP is de dekking aangegeven voor de komende jaren. Een mogelijke onttrekking vanuit de voorziening vindt plaats conform de vooraf opgestelde en door het college geaccordeerde jaarplannen. Het resultaat op de begroting wordt ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht. In 2021 is er € 29.980 uit deze voorziening onttrokken waarna de eindstand per 31 december uitkomt op € 3.734.671.

Wat hebben we bereikt?

- We bouwen een goed werkend rioolsysteem met een beperkt risico op wateroverlast geleidelijk om tot een meer duurzaam rioolsysteem.
- Verder is er een ambitieus vGRP vastgesteld waarbij drie belangrijke speerpunten zijn benoemd:
 - werken aan klimaatadaptatie
 - invulling geven aan het thema duurzaamheid
 - bijdragen aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving
- Het onderhoud aan de riolering is volgens planning uitgevoerd. Rioolinspecties zijn uitgevoerd over 10 % van het areaal en verwerkt in Geovisia. Met behulp van de inspecties zijn nieuwe maatregelen gegenereerd. Deze zijn gefilterd en afgestemd met andere plannen. Hierna zijn de belangrijkste maatregelen verwerkt in het jaarplan voor het komende jaar.

Context en achtergrond

Het totale areaal is als volgt samengesteld:

Omschrijving	Eenheden
Lengte vrij verval riolering	468 km
Lengte persleidingen	210 km
Gemalen	930 stuks

Trends en ontwikkelingen

Een belangrijke trend is dat er een toename is van heftige regenbuien en extreme droogte. In het nieuw opgestelde vGRP is daarop ingespeeld. In de begroting 2021 zijn middelen opgenomen om de hiervoor genoemde thema's uit te werken.

We zijn per 1 januari 2020 lid geworden van de stichting Operatie Steenbreek. Met behulp van deze stichting willen we een verdere vergroening van de stedelijke omgeving realiseren. Bij meer vergroening wordt regenwater beter gebufferd.

Vaarwegen en havens

Financiële structuur

- *Baggeren vaarwegen*

De dagelijkse kosten voor onderzoek en klein baggeronderhoud worden gedekt vanuit de begroting. Daarnaast is er sprake van een voorziening baggeren vaarwegen voor het groot baggeronderhoud. De jaarlijkse onttrekking vanuit de voorziening vindt plaats conform de vooraf opgestelde en door het college geaccordeerde jaarplannen. De stand van de voorziening op 01-01-2021 € 560.316. De jaarlijkse storting is € 175.121. In 2021 is er € 268.414 onttrokken aan de voorziening waardoor de eindstand per 31 december uitkomt op € 467.023. De stand van de voorziening is voldoende om het groot onderhoud voortvloeiende uit het vastgestelde beheerplan het komende jaar te dekken. In 2022 stellen we een nieuw meerjarenplan baggeren op.

- *Oeverconstructies vaarwegen*

De kosten voor klein onderhoud oeverconstructies en aan recreatieve voorzieningen worden gedekt vanuit de begroting. Middels de besluitvorming van de kadernota 2019 is een aanvraag toegekend van € 1.320.000 voor de vervanging van oeverconstructies in 2020. In 2021 is circa 80% vervangen. Het overige deel voeren we uit in 2022.

Wat hebben we bereikt?

- Het grootste deel van ons areaal van vaarwegen (baggeren, oeverconstructies en steigers) bevindt zich in een goede staat. Onze passantenhavens zijn op een goede manier beheerd.
- Conform het jaarplan 'Baggeren vaarwegen 2021' zijn drie havens, twee vaarwegen en water rondom een aanlegdam (de Bokmapôle) gebaggerd. Verder zijn de in het meerjarenplan 'Baggeren' geplande vaarwegen qua diepte gecontroleerd.
- De geplande te vervangen oeverconstructies zijn niet conform het meerjarenplan 'Oeverconstructies' vervangen. De geplande vaarwegen voor 2021 worden in 2022 uitgevoerd.

Context en achtergrond

Het totale areaal is als volgt samengesteld:

Omschrijving	Eenheden
Vaarwegen	72 km
Lengte vaarwegen in baggerbeheer	23 km
Lengte oeverconstructies vaarwegen	23 km
Lengte geulen IJsselmeerwater	6 km
Passantenhavens	5 stuks
Kleine havens	10 stuks
Verhuurde ligoevers	20 stuks

Trends en ontwikkelingen

Jachthavens zijn de 'toegangspoort' vanaf het water naar de verschillende dorpen en steden. In het afgelopen seizoen zien we een toename in het aantal passanten in onze passantenhavens. Dit is op zich bijzonder in de coronaperiode. In de zomer van 2020 was het weer toegestaan om havens aan te doen en is er veelvuldig gebruik gemaakt van het recreëren met pleziervaartuigen.

Ten aanzien van het onderhoud van oeverconstructies van vaarwegen is er sprake van een herverdeling in combinatie met de provincie en het Wetterskip. Hiervoor is een plan opgesteld dat in 2021 verder zal worden uitgewerkt. Mochten we areaal er bij krijgen dan zal dat meegenomen worden in het meerjarenplan oeverconstructies 2023 – 2026 dat in 2022 zal worden opgesteld.

Paragraaf Financiering

De financieringsfunctie (treasuryfunctie) ondersteunt de uitvoering van de programma's. Zij omvat de financiering van de uitgaven en het eventueel uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De financieringsfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Wat zijn onze doelen?

Door middel van de financieringsfunctie worden de volgende doelstellingen nagestreefd:

- Het aantrekken van voldoende financiële middelen en het uitzetten van overtollige gelden om de programma's binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting te kunnen uitvoeren.
- Het beheersbaar houden van financiële risico's, zoals: renterisico, kredietrisico, koersrisico en intern liquiditeitsrisico.
- Het minimaliseren van de in- en externe verwerkingskosten bij het beheren van de geldstromen en de financiële posities.
- Het optimaliseren van het rendement van de beschikbare liquiditeiten, binnen de gegeven wettelijke kaders, respectievelijk de richtlijnen en limieten in dit statuut.
- Het bewaken van een gezonde balansstructuur.

Wat hebben wij gedaan voor deze doelen?

De financieringsfunctie bestaat uit verschillende deelfuncties:

1. financiering
2. uitzettingen
3. renteresultaat

Voor ieder van deze deelfuncties hebben we onze activiteiten van 2021 beschreven.

1. Financiering

We willen de benodigde externe financiering zo beperkt mogelijk houden door primair de beschikbare interne liquiditeiten te gebruiken. Indien we aanvullend gebruik moeten maken van externe financiering, dan trekken we deze tegen zo laag mogelijke kosten aan. Daarbij maken we zoveel als mogelijk gebruik van kortlopende financieringen, omdat de rente voor kortlopende financiering normaliter lager is dan de rente voor langlopende financieringen. Bij het afsluiten van leningen houden we rekening met de, in de uitvoeringsregeling 'Financiering decentrale overheden' vastgestelde, kasgeldlimiet en renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Op 1 januari 2021 bestond de leningenportefeuille uit 16 leningen met een totaalbedrag van € 76,9 miljoen. Er zijn geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken. In 2021 hebben we in totaal € 2,2 miljoen afgelost op bestaande leningen.

Per ultimo 2021 resteren er 16 leningen met een totaalbedrag van € 74,4 miljoen.

bedragen x € 1.000		
Opgenomen leningen	Rekening 2020	Rekening 2021
Stand per 1 januari	79.178	76.941
Aangetrokken nieuwe leningen	-	-
Aflossingen bestaande leningen	- 2.237	- 2.237
Stand per 31 december	76.941	74.704

In 2021 hebben we 2 keer een kortlopende geldlening afgesloten, beide met een looptijd van 4 weken. Deze zijn allemaal bij onze huisbankier BNG afgesloten. Per ultimo 2021 hebben wij geen kortlopende geldleningen lopen. Voor beide afgesloten geldleningen was de rente negatief. Zoals ieder jaar ontvangen wij de laatste weken van het jaar geen algemene uitkering.

De eerste twee maanden van het jaar hebben wij ook nog geen belastingincasso's. Dit leidt tot een tijdelijk liquiditeitstekort waarvoor we kortlopende geldleningen hebben afgesloten.

Renterisiconorm

Wij zijn ruim onder de renterisiconorm gebleven. De norm voor 2021 is bepaald op 20% van de begrotingsomvang van € 135,3 miljoen is € 27,1 miljoen. Er is € 2,2 miljoen afgelost op langlopende geldleningen. Er heeft geen renteherziening plaatsgevonden op de overige langlopende geldleningen.

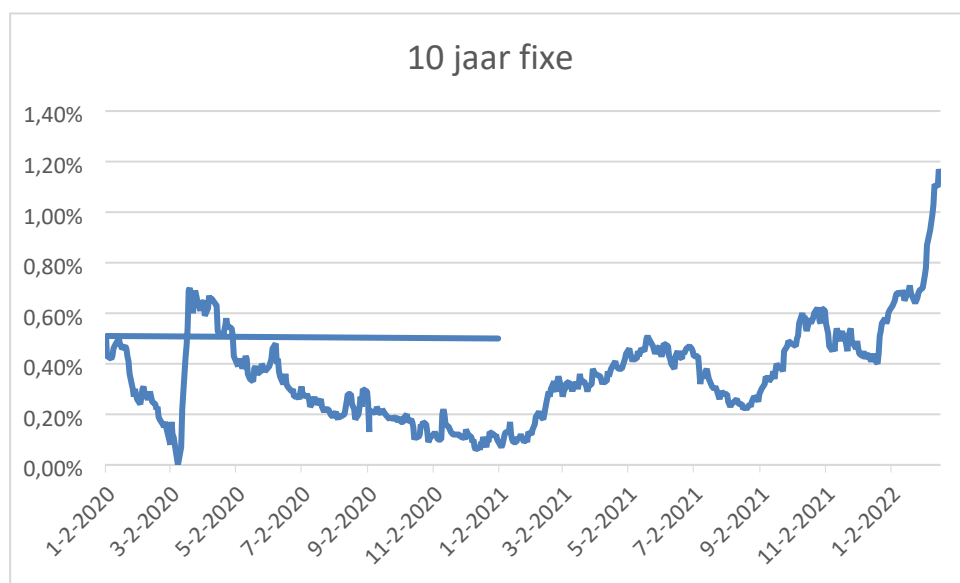
De renterisiconorm betreft dat deel van de langlopende financieringsbehoefte dat maximaal per jaar aan schuldvernieuwing onderhevig is in de vorm van aflossingen en renteherzieningen. Het doel van de renterisiconorm is het risico bij herfinanciering te beheersen. De verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen per jaar niet meer bedragen dan 20% van de begrotingsomvang.

bedragen x € 1.000

Renterisico	Rekening 2020	Rekening 2021
Renterisico vaste schulden		
Renteherziening	-	-
Aflossing	2.237	2.237
Renterisico vaste schulden	2.237	2.237
Toegestane renterisiconorm		
Omvang begroting 2021 (=grondslag)	133.100	135.211
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20,0%	20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	26.620	27.042
Toets renterisiconorm		
Onderschrijding	24.383	24.805
Overschrijding		

Het renteverloop

In onderstaande tabel is het renteverloop te zien over de jaren 2020 en 2021 (tot en met 16 februari 2022) voor de lange rente (10 jaar fixe) bij BNG.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is € 11,5 miljoen. Uit onderstaand overzicht blijkt dat we de kasgeldlimiet niet hebben overschreden. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal van De Fryske Marren bedroeg in 2020 circa € 135,3 miljoen.

De kasgeldlimiet is de limiet voor de toegestane omvang van de netto vlottende schuld (kort geld). Bij overschrijding van deze limiet kan de gemeente door de toezichthouder verplicht worden om een langlopende lening aan te trekken. Daarnaast kan de toezichthouder bepalen dat voor het aantrekken van kortlopende financieringen vooraf toestemming is vereist. Een overschrijding is gedurende maximaal 3 achtereenvolgende kwartalen toegestaan.

bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Netto vlottende schuld				
Omvang vlottende schulden	6.667			
Omvang vlottende middelen	- 7.617	- 6.694	- 12.827	- 14.417
Netto vlottende schuld	- 950	- 6.694	- 12.827	- 14.417
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting 2021 (=grondslag)	135.211	135.211	135.211	135.211
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	11.493	11.493	11.493	11.493
Toets kasgeldlimiet				
Onderschrijding	12.443	18.187	24.320	25.910
Overschrijding				

Liquiditeitspositie

In onderstaande grafiek is het verloop van de liquiditeitspositie te zien ten opzichte van de begroting en de kasgeldlimiet. Het werkelijk verloop is gedurende het jaar voordeliger uitgevallen dan geraamd.

2. Uitzettingen

In 2021 hebben we geen nieuwe geldleningen verstrekt. Wat betreft uitzettingen en garanties uit hoofde van de publieke taak voeren we een terughoudend beleid. Partijen moeten zo veel mogelijk gebruikmaken van reguliere banken. Mocht een lening bij een reguliere bank niet mogelijk zijn dan proberen we zo veel mogelijk zekerheden te verkrijgen. Indien het voornemen bestaat om uit hoofde van de publieke taak een lening te verstrekken voor een bedrag groter dan € 100.000 stellen we de raad vooraf in de gelegenheid zijn wensen en bedenkingen kenbaar te maken. Uitzettingen dienen te worden onderscheiden in uitzettingen en garanties uit hoofde van de publieke taak en uitzettingen uit hoofde van de uitoefening van de treasuryfunctie. Dit laatste is alleen nog maar mogelijk bij de Nederlandse schatkist. Hier wordt geen enkel risico gelopen. We hebben geen uitzettingen meer uit hoofde van de uitoefening van de treasuryfunctie.

3. Renteresultaat

In onderstaand schema wordt inzicht gegeven in het taakveld Treasury. Zo wordt de externe rentelast en rentebaat vermeld, en de rente die aan het grondbedrijf wordt toegerekend. Het restant wordt middels een bij de begroting voorgerecalculeerd omslagrentepercentage aan de overige taakvelden toegerekend. De bespaarde rente over het eigen vermogen en de voorzieningen wordt niet in de renteomslag meegenomen.

bedragen x € 1.000		
Renteschema	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021
Externe rentelasten	- 2.033 N	- 2.037 N
Externe rentebaten	80 V	84 V
Saldo rentelasten en rentebaten	- 1.953 N	- 1.953 N
Rente die aan de grondexploitatie wordt doorberekend	338 V	341 V
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	- 1.615	- 1.612
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- 1.025 N	- 1.047 N
Renteresultaat op het taakveld treasury	- 590	- 566

Context en achtergrond bij deze paragraaf Financiering

Er waren in 2021 geen wijzigingen in de regelgeving

Wettelijke bepalingen voor de treasuryfunctie zijn opgenomen in:

- de BBV
- de wet FiDO (wet Financiering Decentrale Overheden)
- en diverse daaraan gelieerde uitvoeringsregelingen, zoals de RUDDO, Wet Hof en Regeling Schatkistbankieren.

Er waren in 2021 geen wijzigingen in de kaders die de gemeenteraad stelt

De door de gemeenteraad gestelde hoofdlijnen van de treasuryfunctie binnen onze gemeente zijn vastgelegd in artikel 15 van de Financiële verordening. Het college heeft deze kaders nader uitgewerkt in een treasurystatuut. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur voor de uitvoering van de treasuryfunctie vastgelegd.

Het beleid is om geen onnodige risico's te nemen

In de hiervoor genoemde Financiële verordening blijkt duidelijk een terughoudend beleid ten aanzien van de financiering. Zowel bij het aantrekken als uitzetten nemen we geen onnodige risico's en derivaten mogen uitsluitend gebruikt worden voor het beperken van financiële risico's. Om renterisico's en kredietrisico's te beperken zetten we middelen uitsluitend uit tegen vastrentende waarden, dan wel in producten waarbij de hoofdsom tenminste aan het eind van de looptijd in tact is. Om koersrisico's te beperken luiden overeenkomsten voor het aangaan van leningen, het uitzetten van middelen of het verlenen van garanties uitsluitend in euro's.

Paragraaf Bedrijfsvoering

We willen onze klanten zo optimaal mogelijk faciliteren. Actuele onderwerpen en toekomstige ontwikkelingen hebben daarbij onze aandacht.

1. Personeel en organisatie

Medewerkers zijn het belangrijkste kapitaal. Daarom is er een sterke focus op de ontwikkeling van medewerkers. Onze medewerkers zijn een afspiegeling van de diversiteit in onze samenleving.

Kerngegevens

Enkele kerngegevens van de organisatie met als peildatum 1 juni 2021:

Omschrijving	Eenheden
Toegestane formatie	469,25 (excl. griffie) 472,67 (incl. griffie)
Aantal medewerkers in dienst	525 (excl. griffie) 529 (incl. griffie)
Ziekteverzuimpercentage 2021 (excl. zwangerschapsverlof)	5,09% (excl. griffie)
Gemiddelde leeftijd	48,6

Wat hebben we gedaan?

- Het afgelopen jaar hebben wij een stevige basis gelegd als het gaat om het effectief en efficiënt inrichten van de (basis)processen en systemen.
- Daarnaast is een start gemaakt met een cultuurverandering, waarin het leren van elkaar wordt bevorderd.

2. Programma en projectsturing

De stip aan de horizon is een moderne en een vernieuwde begroting 2023 en een geactualiseerde financiële verordening. Hiervoor zijn weloverwogen keuzes nodig, die vragen om een ambtelijk/bestuurlijk projectmatige aanpak. Het oriënteren op landelijke ontwikkelingen, zoals begrotingsapp, benchmarking en open data, willen we in dit project betrekken en heeft een directe relatie met een moderne en vernieuwde begroting 2023.

Wat hebben we gedaan?

- Er zijn vijf vernieuwingsvoorstellen uitgewerkt en opgenomen in een geactualiseerde financiële verordening vastgesteld door de raad op 3 maart 2022. Deze vijf vernieuwingsvoorstellen betreffen verbetering van de leesbaarheid, flexibilisering begrotingswijzigingen, rekening houden met de Sustainable Development Goals, inzicht in de voortgang van de kredieten en een publieksversie van de P&C-documenten.
- In 2021 zijn er twee bijeenkomsten met een afvaardiging van de raad geweest over de doorontwikkeling P&C documenten. In de eerste interactieve bijeenkomst op 25 oktober 2021 is geïnterviewd welke verbeteringen er nodig zijn in de P&C-cyclus om de raad nog beter op strategisch niveau te laten sturen. In de tweede bijeenkomst van 1 december 2021 zijn de vijf vernieuwingsvoorstellen van de planning en control documenten, die voortvloeiden uit de eerste bijeenkomst besproken.

3. Financiën

De coronacrisis heeft ook in 2021 grote invloed gehad op het beleid en de financiën van onze gemeente. We maken, noodgedwongen, andere keuzes dan we vooraf bedacht hebben. Keuzes die ook forse financiële gevolgen hebben op de doelstellingen uit de programmabegroting. Wij hebben ook het afgelopen jaar een bestemmingsreserve corona ingezet voor de corona-gerelateerde uitgaven. Doel was om inzicht te geven in de gevolgen voor de doelstellingen die genoemd zijn in de programma's en de financiële gevolgen. Dit inzicht zorgt ervoor dat we in control kunnen komen en geeft ons, met elkaar, de basis om verder te kijken naar mogelijkheden na de coronacrisis.

Wat hebben we gedaan?

- De raad heeft op 30 juni 2021 de voorjaarsrapportage 2021 vastgesteld met een actualisatie van de extra coronakosten in 2021. Dit met een onderbouwing van de bestemmingsreserve in ramingen voor 34 beleidsvelden. Deze is als uitgangspunt gehanteerd voor de inventarisatie van de werkelijke kosten, toevoeging aan de voorziening debiteuren en gedeelde inkomsten van corona en verwerkt in de nu voorliggende jaarrekening 2021.
- Afgelopen jaar zijn er veel maatregelen ingesteld om corona te bestrijden. Alle corona-gerelateerde kosten en baten hebben we gespecificeerd in onze administratie opgenomen. Ook is er rekening gehouden met de rechtmatigheid en prestatielevering.
- Vanuit de notitie 'Sociaal sterker de crisis uit' van de VNG-commissie Sociale impact COVID-19 wordt de oriëntatie op de coronacrisis verlegd van een fixatie op de korte termijn naar het richten op de langere termijn en de brede maatschappelijke situatie. De ramingen van de coronakosten 2022 in de beleidsvelden zoals benoemd in de crisisnota voorjaar 2020 zullen we de komende maanden uitwerken en in het tweede kwartaal van dit jaar presenteren in de voorjaarsrapportage 2022 aan de raad.

4. Juridische zaken

Juridische zaken (JZ) bewaakt structureel de juridische kwaliteit van de (juridische) gemeentelijke producten.

Wat hebben we gedaan?

- We zijn consultant voor de teams, het college, de burgemeester, de directie en de griffie.
- Het secretariaat van de commissie bezwaarschriften ligt bij JZ.
- We bewaken de voortgang en afhandeling van ingediende klachten. Dit jaar gaven ingediende klachten ook duidelijke signalen over waar knelpunten ontstaan in de organisatie vanwege de coronapandemie.
- We handelen verzoeken af in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en de Wet hergebruik overheidsinformatie (Who).
- JZ is ook het afgelopen jaar weer ingezet in diverse ad hoc zaken om te helpen de coronapandemie in goede banen te leiden. De daarmee gepaard gaande capaciteitsvraag heeft gevolgen gehad voor de reguliere werkzaamheden van JZ.
- Het periodieke afstudeeronderzoek (legal audit) is in 2021 niet doorgegaan, omdat onderzoek en begeleiding op de werkvloer vrijwel onmogelijk was.
- In verband met de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming houdt JZ zich de komende jaren bezig met het privacybeheer. Er is met name aandacht voor de ontwikkeling rond privacybeheer en de Functionaris Gegevensbeheer (FG). Het beleid houden we actueel en medewerkers vragen om ondersteuning bij de interpretatie van de AVG. Verwacht wordt dat het aspect gegevensbescherming in verband met de steeds verder gaande digitalisering steeds meer aandacht vraagt.

5. Rechtmatigheid, administratieve organisatie en interne controle

Vanaf 2022 is het college vanwege een wetswijziging verantwoordelijk voor het opnemen van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Het college moet dit zelfstandig inrichten, uitvoeren, controleren en rapporteren.

Op basis van deze rapportages kan het college een rechtmatigheidsverklaring afgeven waarmee zij aangeeft op het gebied van rechtmatigheid "in control" te zijn. De accountant toets die werkzaamheden vervolgens, om te kunnen controleren en verklaren dat de rechtmatigheidsverklaring van het college een getrouw beeld geeft.

De raad heeft op 3 maart 2022 het controleprotocol en normenkader jaarrekening 2022 vastgesteld met de uitgangspunten voor de rechtmatigheidsverantwoording die met ingang van 2022 wordt opgesteld door het college. Het controleprotocol en normenkader is in het eerste kwartaal van 2022 vastgesteld zodat er direct gestart kan worden met de rechtmatigheidsverantwoording door het college, de accountant treedt hierbij begeleidend op.

6. Informatisering en automatisering

Informatisering, informatiemanagement, informatieveiligheid en automatisering vormen essentiële onderdelen van een kwalitatief hoogwaardige betrouwbare informatievoorziening, bedrijfsvoering en dienstverlening. We werken meer en meer samen met buurgemeenten en in VNG-verband. Denk hierbij aan diverse gezamenlijke aanbestedingen voor collectieve voorzieningen op het gebied van dienstverlening, informatieveiligheid, telefonie en netwerkvoorzieningen.

Wat hebben we gedaan?

- Informatiebehoeften uit de organisatie worden sneller omgezet tot concrete projecten.
- We hebben de organisatie geadviseerd over nieuwe wetgeving vanuit digitalisering en de informatievoorziening.
- Er zijn nieuwe functionaliteiten in gebruik genomen die de organisatie ondersteunt in haar werkprocessen. Drie voorbeelden zijn: een applicatie waarmee de vroeg signalering schulden wordt ondersteund in het sociaal domein; een systeem voor de BOA's, en meer geografische informatie voor onze medewerkers.
- Het inkoop- en contractmanagement voor de ICT-contracten is geprofessionaliseerd.
- We hebben een proef gedaan met "robotisering van processen". De proef is positief geëvalueerd.
- In 2021 zijn we live gegaan met Dieuwke, ons nieuwe social intranet waarin we maximaal kunnen samenwerken en informatie delen.
- We hebben een slimmer proces ingericht voor het aandragen van informatiebehoeften, waarbij de financiering van projecten beter is ingericht.
- Er is software geïmplementeerd om nieuwe wetten uit te voeren zoals de inburgeringswet en de wet verplichte geestelijke gezondheidszorg.
- We hebben voorbereidingen getroffen voor de vervanging van:
 - onze schuldhelpverleningsapplicatie,
 - onze belastingapplicatie,
 - onze gemeentewebsite.
- En we hebben voorbereidingen getroffen voor de Wet Open Overheid.

7. Facilitaire dienstverlening

Facilitair gaat over het huishouden van gemeente De Fryske Marren. We zorgen ervoor dat elk personeels-, college- en/of raadslid alle diensten en middelen tot zijn beschikking heeft om zijn werk goed te kunnen doen.

Wat hebben we gedaan?

- De werkplekken op het gemeentekantoor zijn geüpdatet met nieuwe stoelen.
- Het oude instructielokaal in de kelder is verbouwd tot een magazijn voor de schoonmaak en ICT. Hierdoor is er meer zicht op de binnenkomende en uitgaande stromen.
- Het Servicepunt Balk is ingericht, zodat de inwoners hier op een goede manier ontvangen kunnen worden.
- De BHV-organisatie is onder de loep genomen: de trainingen en bedrijfsnoodplannen zijn aangepast.
- We hebben de werkprocessen aangepast, zodat we op een kwalitatief hoog niveau en proactieve wijze de ontwikkelingen tijdig kunnen oppakken.

8. Inkoop en aanbesteding

Inkoop is steeds meer een middel om een bijdrage te leveren aan het behalen van de vele doelstellingen van de gemeente.

Wat hebben we gedaan?

- We hebben vanuit de centrale inkoopcoördinatie, net zoals voorgaande jaren, de inkoopkalender onderhouden, informatiebijeenkomsten georganiseerd en onze inkoopformats geactualiseerd. Met aandacht voor het voldoen aan de rechtmatigheid en de aanbevelingen uit het accountantsverslag 2020 en managementletter 2021.

- We zagen dat de complexiteit van inkoop en aanbestedingen toenam. Er moeten steeds meer doelstellingen met inkoop worden behaald. We zagen dit jaar met name dat het voldoen aan de wet- en regelgeving veel aandacht vergt. Er is sprake van een verregaande juridisering. Met de uitbreiding van het cluster I&A is er een eerste stap gezet voor het verder professionaliseren van de inkoopfunctie.
- De opgaven uit het Interbestuurlijk programma (IBP) geven invulling aan de ambities van de gemeente op het gebied van thema's als duurzaamheid: samen aan de slag voor het klimaat en naar een vitaal platteland. Dit zorgt ervoor dat de gemeente een enorme opgave heeft rond duurzaamheid –dit vertaalt zich ook richting inkoop.
- De thema's Mensen, Werk en Omgeving in het Coalitieakkoord 2018-2022 bevatten uitgangspunten die verregaande impact hebben op de inkoop. Met als voorbeelden: Werk en inkomen (Social Return/MVI), Werk (de duurzaamheidsvisie, het Midden en Kleinbedrijf stimuleren).

Paragraaf Verbonden partijen

De gemeente is met andere partijen samenwerkingsvormen aangegaan. Deze paragraaf gaat over samenwerkingsvormen, waarbij de gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft. We noemen dit verbonden partijen.

Wat willen wij bereiken?

De belangrijkste redenen om onderdelen van ons takenpakket te laten verlopen via verbonden partijen zijn het door schaalvergroting behalen van efficiencyvoordeel, risicospreiding en een toename van bestuurlijke kracht en effectiviteit. De gemeente moet voldoende inhoudelijk en financieel toezicht te hebben op het uitvoeren van de taak door de verbonden partij. Ook checken we regelmatig of de samenwerking nog voldoet aan de criteria die wij hanteren.

Overzicht verbonden partijen

Gemeente De Fryske Marren heeft bestuurlijke en financiële belangen in de volgende gemeenschappelijke regelingen of vennootschappen:

Naam	FUMO	
Vestigingsplaats	Grou	
Publiek belang	De FUMO (Fryske Ôtfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing) is de regionale uitvoeringsdienst van Fryslân. De FUMO is een gemeenschappelijke regeling van de Friese gemeenten, provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân. De FUMO voert voor de deelnemende organisaties taken uit op het gebied van het omgevingsrecht. Het gaat daarbij minimaal om de basistaken, zoals vastgelegd in het Besluit omgevingsrecht (VTH-milieutaken). Daarnaast kan de FUMO voor individuele deelnemers aanvullende taken uitvoeren. Voor onze gemeente voert de FUMO aanvullende taken uit op het gebied van geluid, bodem, externe veiligheid en BOA-toezicht. Met de komst van de Omgevingswet worden er veranderingen doorgevoerd in het (basis)takenpakket, de werkwijze en de daaraan gekoppelde financiering van de FUMO. De uiteindelijke impact van deze veranderingen is thans nog niet bekend.	
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer in de FUMO is bestuurlijk vertegenwoordigd in het Algemeen bestuur van de FUMO.	
Bijdrage gemeente	Begroot 2021: € 672.768	Werkelijk 2021: € 744.412
Eigen vermogen	Begin 2021: € 1.301.128	Eind 2021: € 1.301.128
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 516.045	Eind 2021: € 622.268
Resultaat	2021: € 173.000	

Naam	Hûs en Hiem welstandsadviesing en monumentenzorg	
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Publiek belang	Hûs en Hiem behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van bouwkunst, monumentenzorg, stedenbouw en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.	
Bestuurlijk belang	Van elke gemeente heeft een collegelid zitting in het algemeen bestuur.	
Bijdrage gemeente	Begroot 2021: € 0, maakt onderdeel uit van diensten derden budget Wabo. Doorberekening bijdrage in de vorm van leges	Werkelijk 2021: €
Eigen vermogen	Begin 2021: € 342.000	Eind 2021: € 355.000
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 0	Eind 2021: € 0
Resultaat	2021: € 96.369	

Naam	Ontwikkelingsmaatschappij Bedrijvenparken A7 Heerenveen-Joure	
Vestigingsplaats	Heerenveen	
Publiek belang	De Ontwikkelingsmaatschappij Bedrijvenparken A7 Heerenveen-Joure (IBF) stimuleert de ontwikkeling van en verzorgt een optimale afstemming op het in het werkingsgebied gelegen bedrijventerrein, overeenkomstig de op 11 maart 2010 afgesloten regeling.	
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door beide voltallige colleges.	
Bijdrage gemeente	Begroot 2021: € 0	Werkelijk 2021: € 0
Eigen vermogen	Begin 2021: € 529.000	Eind 2021: € 1.465.000
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 53.000	Eind 2021: € 129.000
Resultaat	2021: € 935.000	

Naam	Recreatieschap voor het Friese waterland "De Marrekrite"	
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Publiek belang	De Marrekrite behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van een evenwichtige- en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en van andere vormen van recreatie op en aan het water in Fryslân, dat met inachtneming van de belangen van natuur en landschap.	
Bestuurlijk belang	Van elke gemeente heeft een collegelid zitting in het algemeen bestuur.	
Bijdrage gemeente	Begroot 2021: € 163.945	Werkelijk 2021: Waterrecreatie: € 113.874 Landrecreatie/ontw.: € 10.405 Landrecreatie/onderhoud: € 7.560 Baggerbijdrage: € 24.142
Eigen vermogen	Begin 2021: € 5.162.521	Eind 2021: € 4.794.859
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 885.657	Eind 2021: € 1.996.468
Resultaat	2021: € 130.982	

Naam	Veiligheidsregio Fryslân	
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Publiek belang	De VRF behartigt de belangen van de gemeenten in Fryslân op het gebied van: • publieke gezondheidszorg • brandweezorg • geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen • rampen- en crisisbeheersing In het kader van het hiervoor genoemde taakvelden bevordert de VRF de multidisciplinaire samenwerking en coördinatie in de uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Daarnaast richt de VRF zich op het in stand houden en beheren van de gemeenschappelijke meldkamer in Drachten.	
Bestuurlijk belang	Van elke gemeente heeft de burgemeester zitting in het algemeen bestuur.	
Bijdrage gemeente	Begroot 2021: € 5.569.428	Werkelijk 2021: € 5.537.690
Eigen vermogen	Begin 2021: € 6.076.000	Eind 2021: € 9.753.000
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 72.001.000	Eind 2021: € 87.724.000
Resultaat	2021: € 2.985.000	

Naam	Werkvoorzieningschap Fryslân-West	
Vestigingsplaats	Sneek	
Publiek belang	Fryslân-West richt zich op de bedrijfsmatig verantwoorde uitvoering van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van de gesubsidieerde arbeid en het adviseren van de gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid.	
Bestuurlijk belang	Van elke gemeente heeft een collegelid zitting in het algemeen bestuur.	
Bijdrage gemeenten	Begroot 2021: Gemeentelijke: € 346.000 Rijksbijdrage: € 3.104.591	Werkelijk 2021: Gemeentelijke €322.110 Rijksbijdrage: € 3.179.130
Eigen vermogen	Begin 2021: € nog niet bekend	Eind 2021: € nog niet bekend
Vreemd vermogen	Begin 2021: € nog niet bekend	Eind 2021: € nog niet bekend
Resultaat	2021: € nog niet bekend	
Opmerking	In de december circulaire heeft een rijksbijdrage WSW 2021 gestaan. Deze is uitbetaald. Deze was niet geraamd in de begroting. Wij hebben op dit moment nog geen jaarstukken van Empatec ontvangen.	

Naam	Centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Friese Gemeenten	
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Publiek belang	De Centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Friese Gemeenten is belast met de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie. Daarnaast verzorgt deze organisatie de inkoop ten behoeve van uitvoering van deze taken, waardoor één en ander doelmatig en kwalitatief hoogwaardig met de gezamenlijke Friese gemeenten wordt georganiseerd.	
Bestuurlijk belang	Van elke gemeente heeft een collegelid zitting in het portefeuillehouders-overleg.	
Bijdrage gemeenten	Begroot 2021: €	Werkelijk 2021: €
Eigen vermogen	Begin 2021: €	Eind 2021: €
Vreemd vermogen	Begin 2021: €	Eind 2021: €
Resultaat	2021: €	
Opmerking	Wij hebben nog geen jaarstukken ontvangen.	

Deelnemingen

Naam	Afvalsturing Fryslân NV	
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Publiek belang	Het op een efficiënte en milieu hygiënische wijze verzamelen, afvoeren, verwerken en bewerken van huishoudelijk afval, bouw- en sloopafval, bedrijfsafval, het reinigen van openbare ruimtes en het recyclen van afval tot grondstoffen voor diverse productieprocessen.	
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato van aandelenbezit.	
Bijdrage gemeente	In de vorm van tarieven voor afvalinzameling	
Eigen vermogen	Begin 2021: € 61 miljoen	Eind 2021: € 65 miljoen
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 83 miljoen	Eind 2021: € 95 miljoen
Resultaat	2021: € 5 miljoen	
Opmerking		

Naam	NV Bank Nederlandse Gemeenten	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Publiek belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato van aandelenbezit.	
Bijdrage gemeente	Aandelenpakket van $108.436 \times € 2.50 = € 271.090$ 0,19% van aandelenkapitaal Begroot dividend 2021: € 195.000 Werkelijk dividend 2021: € 195.000	
Eigen vermogen	Begin 2021: € 5.097 miljoen	Eind 2021: € 5.062 miljoen
Vreemd vermogen	Begin 2021: € 155.262 miljoen	Eind 2021: € 143.995 miljoen
Resultaat	€ 236 miljoen	

Naam	BV Sportbedrijf De Fryske Marren	
Vestigingsplaats	Joure	
Publiek belang	Het exploiteren van sport-, recreatie- en welzijnsaccommodaties binnen gemeente De Fryske Marren.	
Bestuurlijk belang	Alle aandelen zijn in het bezit van gemeente De Fryske Marren. Het college van burgemeester en wethouders wordt in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vertegenwoordigd door respectievelijk de portefeuillehouder sportzaken en de portefeuillehouder gemeentelijke eigendommen.	
Bijdrage gemeenten	Begroot 2021: € 640.270	Werkelijk 2021: € 640.270
Eigen vermogen	Begin 2021: €	Eind 2021: €
Vreemd vermogen	Begin 2021: €	Eind 2021: €
Resultaat	2021: €	
Opmerking	het jaarverslag later (1 mei) volgt en dus bij de definitieve stukken toegevoegd gaat worden op een later moment.	

Naam	Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.	
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Publiek belang	Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (hierna: OVEF) is een samenwerkingsverband op het gebied van beheer en onderhoud van openbare verlichting en op het gebied van gezamenlijke inkoop duurzame energie. De leden zijn 17 Friese gemeenten en de provincie Fryslân. Afnemers zijn onder meer de VRF, diverse maatschappelijk organisaties en culturele instellingen in Fryslân.	
Bestuurlijk belang	In de algemene ledenvergadering is ieder lid vertegenwoordigd. Stemrecht naar rato van afgenomen dienst, maximaal twee stemmen bij afname van zowel openbare verlichting als energie.	
Bijdrage gemeenten	Begroot 2021: € 0	Werkelijk 2021: € 31.954
Eigen vermogen	Begin 2021: € nnb	Eind 2021: € nnb
Vreemd vermogen	Begin 2021: € nnb	Eind 2021: € nnb
Resultaat	2021: € nnb	
Opmerking	Wij hebben nog geen jaarstukken ontvangen van OVEF. De hier genoemde bijdrage is exclusief het energieverbruik.	

Visie van de gemeente op verbonden partijen

De gemeente heeft in de Nota verbonden partijen de visie ten aanzien van verbonden partijen en de daarmee samenhangende richtlijnen voor het aangaan van een samenwerkingsverband vastgelegd. Centraal daarbij staat telkens het antwoord op de vraag: is dit de geëigende vorm om de doelstelling van de gemeente te realiseren? Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe Nota verbonden partijen, waarin met name de impact van de gewijzigde Wgr op de verbonden partijen in beeld wordt gebracht. Deze nota wordt ter vaststelling in het tweede kwartaal van 2022 aan de raad voorgelegd. Periodiek checken wij of de verbonden partijen nog voldoen aan de criteria die zijn opgenomen in de Nota.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsvormen.
Publiekrechtelijke samenwerking: ja, mits

Ten aanzien van publiekrechtelijke samenwerking is er sprake van een positieve grondhouding die – mede op basis van de Gemeentewet – kan worden geduid als *ja, mits* aan een aantal voorwaarden op het terrein van aansturing, beheer en verantwoording is voldaan.

Privaatrechtelijke samenwerking: nee, tenzij

Wanneer er wel behoefte is aan samenwerking, maar publiekrechtelijke samenwerking is niet mogelijk, dan kan er op privaatrechtelijke basis worden samengewerkt. Hierbij past een grote mate van terughoudendheid, die is te duiden als een grondhouding van *nee, tenzij* er bijzondere redenen zijn om van de regel af te wijken.

De volgende algemene uitgangspunten gelden voor gemeentelijke deelnemingen in afzonderlijke rechtspersonen:

- het participeren in een verbonden partij is alleen toegestaan als daarmee een publiek belang wordt gediend;
- participatie in een privaatrechtelijke rechtsvorm vindt uitsluitend plaats als onderzocht en gemotiveerd is waarom uitvoering van beleidsvoornemens niet in een publieke rechtsvorm kan plaatsvinden;
- de gemeenteraad bepaalt van geval tot geval tot welk bedrag het financiële belang in een privaatrechtelijke rechtsvorm strekt;
- jaarlijks wordt in de paragraaf verbonden partijen, behorende bij de jaarstukken en de begroting, aangegeven welke algemene-, voor de gemeente, relevante ontwikkelingen bij de verbonden partijen hebben plaatsgevonden of naar verwachting zullen gaan plaatsvinden.

Context en achtergrond

Verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard blijft de gemeente beleidsmatig en financieel verantwoordelijk ten aanzien van deze partijen. Als sprake is van financiële deelneming en zeggenschapsparticipatie is sprake van zogenoemde ‘verbonden partijen’. Een financieel belang is een aan de verbonden partij beschikbaar gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat dan wel het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk kan worden gesteld, wanneer de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang bestaat uit zeggenschap. Het kan gaan om zeggenschap in de vorm van vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij of in de vorm van stemrecht. Verbonden partijen kunnen onderverdeeld worden in publiekrechtelijke verbonden partijen en in privaatrechtelijke verbonden partijen. Ook is er een mengvorm, de Publieke Private Samenwerkingsverbanden.

De publiekrechtelijke samenwerking is geregeld in een aparte wet: de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr). Op grond van deze wet kunnen vier vormen van samenwerking worden aangegaan.

De gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam is de zwaarste en meest voorkomende vorm van samenwerking. Een openbaar lichaam heeft als enige rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en controleert het dagelijks bestuur. Privaatrechtelijke verbonden partijen komen vaak voor in de vorm van een stichting of een vennootschap. In artikel 160 van de Gemeentewet zijn de bepalingen over het oprichten van en deelnemen in stichtingen, etc. opgenomen.

Met ingang van 1 juli 2022 treedt er een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking. De kern van deze wijzigingen heeft betrekking op de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen een voorzie in aanvullingen en aanpassingen op bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor de raadsleden om hun kaderstellende en controlerende rol binnen de besluitvorming van gemeenschappelijke organen beter vorm te geven.

Paragraaf Grondbeleid

De gemeente exploiteert zelf gronden voor woningbouw en bedrijvenvestiging. Daarnaast faciliteert de gemeente derden om ontwikkelingen mogelijk te maken. De Nota Grondbeleid voorziet in de beleidsregels en uitgangspunten voor het grondbeleid van de gemeente. In het kader van het zelf exploiteren heeft de gemeente een stevige grondpositie. Voor zover deze gronden niet, of niet geheel, meer voor exploitatie in aanmerking komen waarderen we ze naar agrarische waarde.

Wat hebben we gedaan?

- Het areaal aan 'gronden niet in exploitatie' is in 2021 afgenomen met 1.520 m². Een strook grond van deze grootte van het complex Joure West is omgevormd tot een carpoolplaats. De grond is tegen boekwaarde overgedragen.
- In 2021 hebben wij 80 woningbouwkavels verkocht. Hiermee hebben we het verwachte aantal (74) ruim gehaald.
- In 2021 hebben wij 55.706 m² bouwgrond voor bedrijven verkocht. Op Woudfennen III in Joure en Slotmolen in Sint Nicolaasga is duidelijk boven prognose verkocht. Op De Ekers in Joure is volgens prognose verkocht en op De Ekers 3a verwachten we de eerste verkopen in 2022.
- Conform voorschriften worden de tussentijdse winstnemingen uitgevoerd volgens de P.O.C. (percentage of completion)-methode. Dit jaar is de tussentijdse winstneming afgerond € 1.661.000. Er zijn geen lopende exploitaties definitief afgesloten.
- Bij alle nieuwe plannen laten we vooraf de bodem op PFAS onderzoeken en berekeningen uitvoeren voor stikstofproblematiek. Dit heeft tot nu toe geen beperkingen opgeleverd voor de exploitaties.

Boekwaarden/prognose: Gronden niet in exploitatie

De waarde van de voorraad "gronden niet in exploitatie" is in het afgelopen boekjaar afgenomen met ruim € 5.000 en heeft per ultimo boekjaar een boekwaarde van afgerond € 4,9 miljoen. De gemiddelde boekwaarde per m² bedraagt € 3,34. Op basis van een risico-inventarisatie wordt de hoogte van de 'voorziening gronden niet in exploitatie' bepaald. Omdat alle complexen voor maximaal de agrarische marktwaarde op de balans staan is het risico op deze gronden nihil. Er hoeft daarom geen voorziening te worden getroffen met betrekking tot deze gronden.

Boekwaarden/prognose: Gronden in exploitatie

De boekwaarde van het onderhanden werk (voorraad bouwgrond in exploitatie) is in het boekjaar 2021 afgenomen met afgerond € 12,8 miljoen en bedraagt ultimo 2021 € 4,8 miljoen met een oppervlakte van ruim 217.000 m² netto nog te verkopen bouwterrein. Vijf exploitaties (van de zestien) laten een negatief verwacht exploitatiesaldo zien. Conform het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) treffen we een voorziening ter grootte van het geraamde tekort. De stand van de voorziening is in 2021 afgenomen met een bedrag van afgerond € 95.000. De nieuwe stand van de voorziening per 31-12-2021 is hiermee € 2.799.000. Op grond van de hercalculaties per 31-12-2021 wordt het exploitatiesaldo bij afwikkeling van de verschillende plannen (inclusief de verliesgevende) per saldo geraamd op ruim € 2 miljoen positief. Vorig jaar werd een resultaat verwacht van € 3,4 miljoen positief. De afname is vooral veroorzaakt door verplichte tussentijdse winstnemingen. Voor alle verliesgevende plannen is een voorziening getroffen ter grootte van het totale te verwachten verlies. Wordt deze voorziening verrekend met het te verwachten resultaat dan is de prognose € 4,8 miljoen positief.

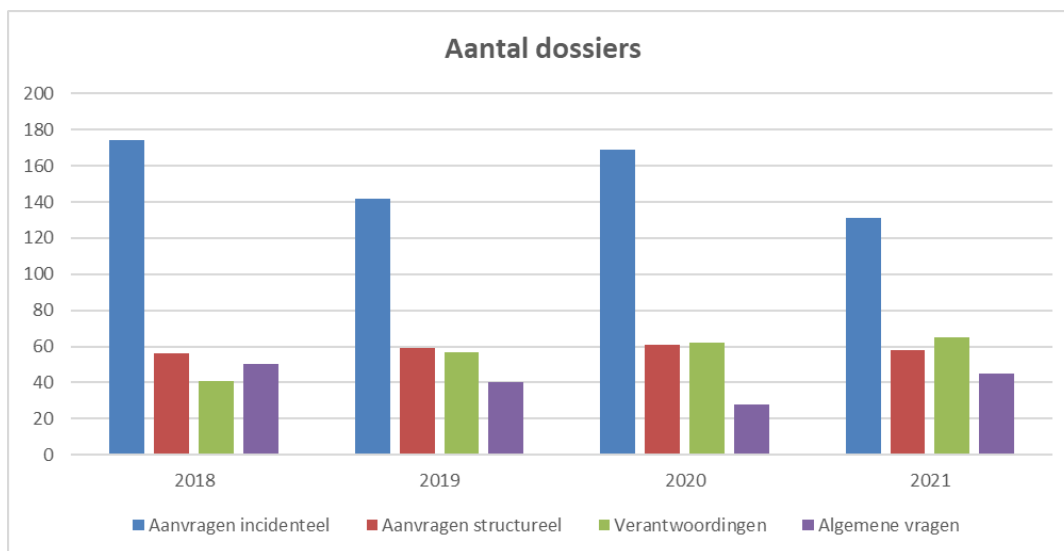
De grondexploitatie sluit in 2021 met een positief resultaat van € 1.697.566. In de begroting was gerekend met een verlies van € 26.194. In het kader van het herstelplan voor de algemene reserve is in de Perspectiefnota 2021 een positief resultaat van € 450.000 opgenomen. Op basis van de najaarsrapportage is hier € 875.000 aan toegevoegd. Daarmee werd bij de najaarsrapportage in totaal een positief resultaat van begroot van € 1.298.806. Het uiteindelijke resultaat is derhalve € 398.760 hoger dan de gewijzigde begroting. Het verschil ten opzichte van de najaarsrapportage is vooral veroorzaakt door de goede verkoopresultaten aan het eind van het jaar. In het jaar 2020 was het financieel resultaat grondexploitatie € 1.729.343 positief.

Paragraaf Subsidies

Door middel van subsidies kan de gemeente activiteiten stimuleren die bijdragen aan de beoogde gemeentelijke doelstellingen en ambities. De raad legt jaarlijks in de programmabegroting vast, welke doelen hij wil bereiken. Subsidie wordt op uiteen verschillende beleidsdoelen verstrekt: van sociaal domein, leefbaarheid en onderwijs tot ruimtelijke ordening en veiligheid, toezicht en handhaving.

Wat hebben we bereikt?

Hieronder een overzicht van de verleende subsidies in de periode 2018-2021:

	2018	2019	2020	2021
Aanvragen incidenteel 2021	174	142	169	131
Aanvragen structureel 2022	56	59	61	58
Verantwoordingen 2020	41	57	62	65
Algemene vragen	50	40	28	45
Totaal	321	298	320	299

NB: Jaren 2018 en 2020 waren gemarkeerd door twee breed opgeschaalde evenementen: "Leeuwarden culturele hoofdstad van Europa", respectievelijk "75 jaar bevrijding De Fryske Marren".

Wat hebben we gedaan?

- Er zijn nieuwe subsidieregelingen gemaakt of zijn subsidieregelingen aangepast.

Nieuwe regelingen 2021:

- Coronafonds 2020
- Steunpakket mentale welzijn en leefstijl
- Tûk Wenjen aanvullende adviesproducten
- Steunpakket naleving CTB-controle.

Aangepaste regeling(en) in 2021:

- Nieuwe richtlijnen vaststelling subsidie n.a.v. coronapandemie
- Peuterwerk en voorschoolse educatie (VVE)

- In 2021 is dertien keer gebruikgemaakt van de hardheidsclausule in de Algemene subsidieverordening en de nadere subsidieregelingen. In drie van deze gevallen ging het om aanvragen die net niet voldeden aan de subsidieregeling, maar waarbij de activiteit inhoudelijk goed aansloot bij de doelstellingen van het beleid.

- Omdat het doel van een subsidieregeling zwaarder weegt dan de procedure, zijn deze aanvragen alsnog in behandeling genomen en toegekend. Bij tien subsidieaanvraag is de hardheidsclausule gebruikt omdat de aanvraag later binnen is gekomen. Ook in dit geval weegt het doel zwaarder dan de procedure, waarna is besloten om de aanvragen in behandeling te nemen en toe te kennen.
 - Door corona werd ontvangen subsidie niet of later gebruikt. Op basis van onze richtlijnen mag een activiteit in overleg worden uitgesteld, als het bedrag wordt gebruikt voor de oorspronkelijk bedoelde activiteit. Bij annuleren wordt de subsidie teruggevorderd, behalve als de organisatie kan aantonen dat zij (een groot deel van de) kosten al heeft gemaakt.
 - Uit het steunpakket “Naleving CTB-controle” heeft onze gemeente 31 subsidieaanvragen ontvangen en 30 hiervan gehonoreerd.
 - Uit het crisisnota heeft de raad € 500.000 beschikbaar gemaakt voor het steunen van lokale organisaties van maatschappelijk belang in de tijd van coronapandemie. Hiervoor werd het “Coronafonds 2020” opgesteld. Het subsidiebureau heeft negentien aanvragen in behandeling genomen. Drie hiervan werden gehonoreerd en de rest is nog in behandeling.
 - Vanaf 2020 worden steeds meer vragen gesteld over maatregelen voor klimaatadaptatie. Op beleidsniveau wordt is in 2021 een aantal subsidieregelingen met voorbereidingsfase begonnen.
 - Deze worden in 2022 operatief.

Subsidieplafonds 2021

Hieronder zijn de vastgestelde subsidieplafonds en begrotingsposts subsidies 2021 weergegeven.

In de laatste kolom staat de rekening 2021.

Omschrijving subsidieplafond	Subsidieplafond 2021 zoals begroot	Rekening 2021
Subsidieregeling Armoedebelief	€ 325.000	€273.935
Subsidieregeling Culturele activiteiten	€ 63.000	€ 38.751
Subsidieregeling Duurzaamheid De Fryske Marren	€ 17.500	€ 500
Subsidieregeling Gezond Opgroeien Onderwijs	€ 30.000	€ 9.590
Subsidieregelingen Inwonersinitiatieven en Meidwaan yn De Fryske Marren	€ 590.000	€ 345.585
Subsidieregeling Innovatiefonds ondersteuning	€ 60.000	-
Subsidieregeling Internationale betrekkingen	€ 5.000	€ 1.250
Subsidieregeling Peuterwerk en Voorschoolse educatie (VVE), hoofdstuk 2 Peuterwerk	€ 271.986	€ 271.980
Subsidieregeling Peuterwerk en Voorschoolse educatie (VVE), hoofdstuk 3 VVE	€ 420.000	€ 420.010
Subsidieregeling Rijksmonumenten De Fryske Marren	€ 18.056	€ 13.300
Subsidieregeling Gemeentelijke Monumenten De Fryske Marren	€ 150.000	€ 30.678
Subsidieregeling Verkeersveiligheid	€ 21.000	-
Steunpakket coronafonds*	€ 500.000	€ 9.900
Steunpakket Mentale Welzijn en leefbaarheid*	€ 390.000	€ 30.565
Steunpakket naleving CTB controle*	€ 95.000	€ 25.208
Totalen	€ 2.956.542	€ 1.471.302

Deze subsidieplafonds (steunpakketten) zijn niet opgenomen in de begroting 2021. Dit zijn later in het jaar vastgesteld en in werking getreden.

Begrotingspostsubsidies 2021

Organisatie	Begrotingssubsidie 2021 zoals begroot	Rekening 2021
Stichting Bibliotheken Mar en Fean	€ 1.013.636	€ 1.013.636
Stichting Vluchtelingenwerk Noord-Nederland	€ 150.000	€ 150.000
Stichting Kulturhûs Oudehaske	€ 94.000	€ 93.366
Stichting Kunstzinnige Vorming It Toanhûs	€ 592.329	€ 592.329
Stichting Erfgoed, Landschap en Natuur	€ 319.473	€ 319.473
Stichting Museum Stedhûs Sleat	€ 43.187	€ 43.187
Stichting Oudheidkamer Lemster Fiifgea	€ 6.123	€ 5.816,95
Stichting Afûk	€ 1.727	€ 1.1727
Stichting Bibliotheekservice Fryslân - platfoarm Lêsbefoarding Frysk (it Tomke projekt)	€ 2.500	€ 2.500
Stichting Cultuurplein DFM	€ 5.000	-
Monumentenstichting	€ 125.000	€ 125.000
VVV Waterland van Friesland	€ 232.305	€ 232.305
Stichting IJswegencentrale Sloten	€ 500	€ 500
Stichting IJswegencentrale Gaasterland	€ 500	€ 500
Stichting IJswegencentrale Skarsterlân	€ 500	€ 500
Stichting Halt	€0.01 per inwoner van gemeente De Fryske Marren. De peildatum is 1 oktober voorafgaand aan het subsidiejaar.	€ 534
Stichting Tûmba, expertisebureau discriminatie en diversiteit	€ 0,37 per inwoner van gemeente De Fryske Marren. De peildatum is 1 oktober voorafgaand aan het subsidiejaar.	€ 19.604
Stichting Fonds Slachtofferhulp	€ 0,25 per inwoner van gemeente De Fryske Marren. De peildatum is 1 oktober voorafgaand aan het subsidiejaar.	€ 13.250
BIZ vereniging WIH Joure – BIZ plan WIH Joure 2017-2022*		€ 68.548
Stichting Dynhus**		€ 47.320
Stichting Limor**		€ 47.320
De Hege Gerzen***		€ 1.600
Stichting Sociaal Goud***		€ 69.600

*Subsidie verleend op grond van artikel 15, Verordening op de heffing en de invordering bedrijven investeringszone kernwinkelgebied Joure

**Buitenwettelijke subsidiedies, eenmalig en incidenteel, niet in de begroting 2021 opgenomen.

***Deze organisaties werden later in het jaar in beschouwing genomen als begrotingssubsidie.

Paragraaf Coronakosten

In de Crisisnota 2020 is de reserve coronakosten vastgesteld door de raad. Zoals genoemd in de raadsmemo van 1 maart 2021 is er per onderdeel van de reserve coronakosten een nieuwe inschatting gemaakt voor de verwachte kosten of gedeerde inkomsten voor 2021 bij de voorjaarsrapportage 2021. Hieronder presenteren we de begroting voor de coronareserve, met de tot en met 31 december 2021 gerealiseerde kosten.

	Begroting 2021	Gerealiseerde kosten 31-12-2021	Gedeerde inkomsten 31-12-2021	Restant 31-12-2021
Programma 1 Bestuur en organisatie				
1. Communicatiemiddelen	10	20	0	-10
2. Openbare orde en veiligheid	0	74	0	-74
3. APV, bijzondere wetten en verkiezingen	165	139	0	26
4. Extra kosten ICT	0	0	0	0
5. Verbonden partijen (GGD)	0	0	0	0
6. Onvoorzien	200	340	0	-86
Totaal programma 1	375	573	0	-198
Programma 2 Ruimte				
7. Duurzaamheid	0	0	0	0
8. Omgevingsvergunningen	0	0	0	0
9. Openbare ruimte	106	263	0	-157
10. Grondbedrijf	0	6	0	-6
Totaal programma 2	106	269	0	-163
Programma 3 Economie				
11. Toeristenbelasting	0	0	0	0
12. Havengelden	0	0	0	0
13. Brug- en sluisgelden	0	0	40	-40
14. Ligoevers	0	0	0	0
15. Precario	40	0	82	-42
16. Huren/pachten gemeentelijke objecten	150	0	0	150
17. Weekmarkten en jaarmarkt	0	0	3	-3
18. Kermissen	38	0	33	5
19. Leges Evenementen	15	0	15	0
20. Lening De Hege Gerzen	5	0	0	5
21. Camping Lemmer	20	6	0	14
22. Voorziening Businesspark	0	0	0	0
Totaal programma 3	268	6	173	89
Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs				
23. Kunstzinnige vorming	171	15	0	156
24. Culturele activiteiten	100	0	0	100
25. Musea	268	0	0	268
26. Media	9	0	0	9
27. Kernenbudget (onderuitputting)	25	19	0	6
28. Sport	120	0	0	120

	Begroting 2021	Gerealiseerde kosten 31-12-2021	Gederfde inkomsten 31-12-2021	Restant 31-12-2021
29. Zwembad	1.100	0	0	1.100
Coronasubsidie Maatschappelijke instellingen	500	14	0	486
Overig programma 4	0	36	0	-36
Totaal programma 4	2.293	84	0	2.209
Programma 5 Sociaal domein				
30. Onderuitputting Wmo maatwerk	0	7	0	-7
31. Extra Uitvoeringskosten Inkomensregelingen	70	0	0	70
32. Armoedebestrijding en bijzondere bijstand	50	0	0	50
33. Re-integratie (Pastiel + vervoerspassen)	90	0	0	90
34. Sociale werkvoorziening WSW	0	0	0	0
Overig programma 5	0	130	0	-130
TONK	0	66	0	-66
Totaal programma 5	210	203	0	7
Totaal	3.251*	1.135	173	1.943

* Bestaat uit saldo 01-01-2021 = 2.086, plus stortingen 2021 (2.265) minus onttrekkingen 2021 (1.100) is 3.251

Er zijn geen uitgaven of gederfde inkomsten bij de nummers 4, 5, 7, 8, 11, 12, 14, 20, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 33 en 34 en worden om die reden hieronder niet toegelicht:

1. Communicatie

De coronacrisis heeft in 2021 behoorlijk wat tijd en aandacht voor communicatiemiddelen gevraagd. We hebben in totaal € 19.556 uitgegeven. Het ging vaak om vervanging van borden en spandoeken en bestikking.

2. Openbare orde en veiligheid

Inzet van extra capaciteit was noodzakelijk. Er is tijdelijk gebruikgemaakt van extra deskundigheid op contractbasis. Zo werd de taak van de Veiligheidsregio's in de loop van de coronaperiode afgeschaald waarna deze rol werd overgenomen door de gemeenten. Daarnaast werd een toenemende polarisatie in de samenleving zichtbaar wat zich uit in openbare-orde-problematiek bij bijvoorbeeld demonstraties en manifestaties. Bovendien zijn er door de corona-inzet reguliere taken blijven liggen die weer opgepakt moeten worden.

3. APV en bijzondere wetten

De coronacrisis zorgde voor een verschuiving van werkzaamheden. Festivals en evenementen gingen niet door. Daar staat tegenover dat wij veel vragen kregen over nieuwe initiatieven, over wat nog wel mogelijk is en over de toekomstige situatie. De organisatoren van evenementen is aanvankelijk gevraagd of ze op willen schorten naar de tweede helft van 2021. In de praktijk bleek er vervolgens niet heel veel mogelijk. Dit is in programma 3 verwerkt (leges evenementen vergunningen, precario). De overige APV-vergunningen zoals leges kinderopvang, standplaats, terras en drank en horecaverunningen hadden minder hinder van de coronamaatregelen.

De Tweede Kamerverkiezing, op 17 maart 2021, is anders verlopen, als gevolg van de coronamaatregelen, dan we gewend waren. Er zijn maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat het voor kiezers veilig was om te stemmen. Ook moesten de stembureauleden veilig hun werk kunnen doen in de stemlokalen. Hiermee is bedrag gemoeid van circa € 139.000.

6. Onvoorzien

Op 3 november 2021 is een principeakkoord CAO-gemeenten 2021-2022 gesloten. Een deel van dit akkoord heeft betrekking op het jaar 2021, namelijk een salarisstijging per 1 december 2021 en een eenmalige uitkering over 2021. De accountant heeft ons verzocht de extra lasten van 2021 nog te verwerken in jaarrekening 2021. De eenmalige uitkering over 2021 bestaat voor een deel uit een coronavergoeding en dit bedrag nemen we mee in de coronakosten. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 140.000. Het resterende bedrag van € 200.000 komt door voorzieningen voor het thuiswerken, deels de inhuur voor tijdelijke handhavingstaken (BOA's) en overige coronakosten met een geringe omvang. Een deel van de inhuurkosten voor tijdelijke handhavingstaken worden door het Rijk gecompenseerd via een specifieke uitkering (SISA). Het totaal voor onvoorzien komt uit op circa € 340.000.

9. Openbare ruimte

- Met extra inhuur, extra reinigen van keten en toiletten en extra auto's zijn de werkzaamheden door de buitendienstmedewerkers coronaproof doorgegaan. De extra kosten hiervoor bedragen € 20.000.
- Er is 350 ton meer restafval ingezameld dan begroot, wat heeft geleid tot extra verwerkingskosten van € 23.000.
- Het inhuren van extra capaciteit voor het vaker legen van afvalbakken en recreatiecontainers heeft geleid tot een financieel nadeel van € 63.000.
- De ruimere openstelling van de milieuterreinen heeft geleid tot extra inhuur van personeel en daarmee een financieel nadeel van € 157.000.

10. Grondbedrijf

Om verlotingen van bouw kavels coronaproof te laten plaatsvinden, zijn er extra kosten gemaakt. Die kosten bedroegen in 2021 € 5.780.

13. Brug- en sluisgelden

Nederland heeft lange tijd op rood gestaan voor onze buitenlandse gasten. Daarnaast zijn grootschalige evenementen, zoals het IFKS en SKS Skûtsjesilen, niet doorgegaan. Dit, tezamen met een koud en nat voorjaar, heeft geleid tot minder bruggelden.

15. Precario

Ook in 2021 heeft de horeca nog altijd te maken met de gevolgen van de coronamaatregelen. Het is nog niet duidelijk wat dit betekent voor het opleggen van de precariobelasting 2021. Begin 2022 nemen wij hier een besluit over. Er wordt een bedrag ad € 82.000 opgenomen inzake coronakosten 2021. Het gemis van deze inkomsten is onderdeel van het compensatiefonds van het Rijk voor coronakosten. Om in aanmerking te komen voor compensatie moeten we dit gemis aan inkomsten wel zichtbaar maken.

16. Huur/pachten gemeentelijke objecten

Wij hebben de inning van de huren en pachten opgeschort. Wij beraden ons nog op een besluit over het al dan niet (deels) kwijtschelden van bepaalde huren. Er liggen een paar verzoeken om kwijtschelding. Ook zijn er huren waarvan de hoogte bepaald wordt door een percentage van de omzet van de huurder. De afrekening daarvan vindt pas plaats halverwege 2022. Wij hebben er nog onvoldoende zicht op in welke mate de huren ook daadwerkelijk betaald/geïnd gaan worden. Tot en met de zomervakantie zijn de sportaccommodaties gesloten geweest als gevolg van de coronamaatregelen. Ondanks dat er nu weer gebruikgemaakt kan worden van de accommodaties zien we toch een zekere terughoudendheid bij de huurders. Ook nu de sportkantines weer open zijn, zijn de omzetten een stuk lager dan begroot. We hebben op dit moment onvoldoende zicht op de te verwachten inkomsten. Of wij een financiële vergoeding van het Rijk tegemoet kunnen zien voor deze gederfde inkomsten is eveneens onduidelijk. De huurverplichtingen van het sportbedrijf vallen hier niet onder. De verantwoording daarvan valt onder programma 4.

17. Weekmarkten en jaarmarkt

Het tekort op het budget Markten en het overschot op het budget Evenementen en volksfeesten strepen we tegen elkaar weg. De weekmarkten gaan nog steeds door, maar de non-food handelaren mochten het eerste halfjaar niet actief zijn op de markten. Hierdoor missen we circa € 2.500 aan inkomsten. De jaarmarkt (Jouster Merke) is niet door gegaan. Daarmee missen we de hiervoor geraamde inkomsten van € 42.000, maar daar staat tegenover dat wij ook geen kosten hebben gemaakt voor de organisatie en ondersteuning. Het budget evenementen en volksfeesten laat een positief saldo zien van € 53.000.

18. Kermissen

De kermis in Lemmer is dit jaar niet door gegaan. De kermis in Joure is dit jaar in aangepaste vorm door gegaan tegen een lagere pachtsom. Hierdoor missen wij voor beide kermissen circa € 32.500 aan inkomsten.

19. Leges evenementen

Er hebben in 2021 vrijwel geen evenementen plaatsgevonden. We missen daardoor, conform de verwachting, € 15.000 aan begrote opbrengsten. De leges die in 2021 wel ontvangen zijn, zijn voornamelijk voor verleende horeca-APV terrasvergunningen, standplaatsen en dergelijke.

21. Camping Lemmer

Door een hogere schoonmaakfrequentie van de sanitairgebouwen in verband met hygiënebepalingen als gevolg van de coronamaatregelen hebben wij extra kosten van circa € 6.000.

23. Kunstzinnige vorming

Het Toanhûs heeft een groot deel van dit jaar niet volledig kunnen draaien. Daarnaast is dit door de aanhoudende 1,5 meter-maatregelen nog steeds niet op het oude niveau. Openbare evenementen zijn deels mogelijk sinds juli 2021 maar aan het eind van het jaar weer stil komen te liggen. Het afgelopen jaar hebben wij de Triangel in Joure tijdelijke ondersteuning geboden. Naast teruggelopen inkomsten door minder activiteiten was ook de bezetting bij veel activiteiten beperkt. Hierdoor zijn activiteiten som onder de kostprijs georganiseerd.

27. Dorpen

Doordat we in de eerste helft van het jaar opnieuw in een lockdown zaten is er weinig georganiseerd in de dorpen. We zien na de zomervakantie het aantal initiatieven behoorlijk oplopen en verwachten een forse inhaalslag. Toch verwachten we nog circa € 19.000 onderbesteding op ons reguliere budget.

Coronasubsidie maatschappelijke instellingen

Uit het beschikbare budget zijn betaalopdrachten gedaan van €8.000 aan Stichting Present, € 2.115 aan het dorpshuis van Idskenhuizen en € 1.900 aan Stichting Kledinguitleen Balk. Verder is er geen geld uit dit budget besteed.

Overig programma 4

Vergoeding ouders noodopvang en niet-gebruikte kinderopvang

In 2021 zijn kosten gemaakt voor de vergoeding aan ouders voor kinderopvang. Ouders die gebruik maakten van een gemeentelijke subsidieplaats ontvingen deze tegemoetkoming via de aanbieder, die deze kosten declareerde bij de gemeente. De gemeente kreeg deze kosten vergoed van het rijk.

Uitvoering Nationaal Programma Onderwijs

Er is in 2021 gestart met de uitvoering van dit programma. Met onderwijsinstanties is gesproken over de behoeften. Een eerste speerpunt is de inzet van extra schoolmaatschappelijk werk. In 2022 vindt verdere uitvoering plaats.

30. Realisatie Wmo maatwerk

Aanbieders kunnen niet in alle gevallen de nodige zorg leveren. Men heeft te maken met het naleven van de RIVM-richtlijnen, personeel valt uit en niet alle cliënten willen of kunnen in meer of mindere mate zorg ontvangen. Er wordt ook nog minder gebruikgemaakt van het collectief vervoer dan voor de coronacrisis. De coulanceregeling voor het collectief Wmo-vervoer is in 2021 gecontinueerd.

Vervoer naar vaccinatielocaties

Er worden kosten gemaakt voor het vervoer van kwetsbare inwoners naar vaccinatielocaties. Deze komen ten laste van Voorzieningen Wmo. Naast de inzet van het vrijwilligersvervoer zijn met de twee gecontracteerde Wmo-vervoerders afspraken gemaakt die overeenkomen met het bestaande contract doelgroepenvervoer.

Overig programma 5

Er zijn minimale kosten gemaakt voor het vergoeden van locaties aan huisartsen om de coronavaccinaties toe te dienen. De kosten die in 2021 gemaakt zijn voor het beschikbaar stellen van deze locaties bedragen € 373.

Daarnaast zijn de volgende eigen locaties kosteloos beschikbaar gesteld: Sporthal Sportfun in Joure en Sporthal de Hege Fonnen in Lemmer. De VNG overlegt op dit moment nog met het ministerie van VWS over de wijze waarop gemeenten compensatie kunnen krijgen voor deze kosten. We houden er rekening mee dat er kosten van huisartsen vergoed moeten worden voor het beschikbaar stellen van extra ruimten in 2021 voor het veilig geven van de griep prik. Vanuit de accountantsverklaring van de zorgaanbieders is een bedrag van circa € 130.000 verwerkt ten laste van de corona-reserve.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2021

bedragen x € 1.000

Activa	31-dec-2020	31-dec-2021
Vaste Activa		
Immateriële vaste activa	687	630
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief		
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	687	630
Materiële vaste activa	105.796	111.894
Investerings met een economisch nut ***	64.689	66.415
Investerings met economisch nut waarvoor heffing wordt geheven	17.349	18.677
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	23.356	26.401
In erfpacht uitgegeven gronden ***	401	401
Financiële vaste activa	6.898	6.472
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	380	380
Kapitaalverstrekking aan gemeenschappelijke regelingen		
Overige langlopende leningen	6.518	6.092
Totaal vaste activa	113.381	118.997
Vlottende Activa		
Voorraden	14.721	1.992
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	14.697	1.973
Gereed product en handelsgoederen	24	19
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	19.571	17.695
Vorderingen op openbare lichamen	6.613	8.060
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	9.334	7.074
Overige vorderingen	3.625	2.561
Liquide middelen	569	705
Kassaldi	5	9
Banksaldi	564	696
Overlopende activa	7.462	3.110
Nog te ontvangen overheidsgeld met een specifiek bestedingsdoel	-	89
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	7.462	3.021
Totaal vlottende activa	41.323	23.502
Totaal Activa	155.703	142.499
Recht verliescompensatie Vpb	-	725.916

*** toelichting:

Beginbalans 31-12-2020 in erfpacht uitgegeven gronden (vorig jaar niet in exploitatie genomen gronden) verlaagd met € 4.484.000 en investeringen met een economisch nut verhoogd met € 4.484.000. Dit is een herschikking van de beginbalans.

bedragen x € 1.000

Passiva	31-dec-2020	31-dec-2021
Vaste passiva		
Eigen vermogen	39.492	38.789
Algemene reserve	9.318	12.831
Bestemmingsreserve	21.224	20.813
Gerealiseerd resultaat	8.950	5.145
Voorzieningen	12.341	13.141
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	7.231	5.992
Voorziening ter egalisering van kosten	1.415	3.408
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	3.695	3.741
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	76.978	74.740
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	60.941	58.704
Onderhandse leningen van openbare lichamen	16.000	16.000
Waarborgsommen	37	36
Totaal vaste passiva	128.811	126.671
Vlottende Passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	15.875	7.721
Overige kasgeldleningen	10.000	-
Overige schulden	5.875	7.721
Overlopende passiva	11.018	8.106
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend tot betaling komen	2.051	3.200
Ontvangen voorschot op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel vh Rijk	8.112	4.241
Ontvangen voorschot op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van overige Ned overheid	340	399
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	515	266
Totaal vlottende passiva	26.459	15.828
Totaal Passiva	155.270	142.499
Gewaarborgde geldleningen	32.266	24.557

Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In deze verordening zijn de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vastgesteld.

De verordening (Financiële verordening gemeente De Fryske Marren 2021 Herzien) is op 15 december 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. De verordening trad met terugwerkende kracht in werking op 1 januari 2021 en verving de op 31 maart 2021 vastgestelde Financiële verordening gemeente De Fryske Marren 2021.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, nemen we mee indien ze voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt het volgende. Er geldt een vaste eigen bijdrage per periode/maand. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK het aantal personen beoordelen met de eigen Wmo-administratie. De gemeente levert de zorgberichten rechtstreeks aan bij het CAK. Door de systematiek te kiezen van het innen en afdragen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen volledige zekerheid over omvang van de eigen bijdragen kunnen krijgen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente moet deze onzekerheid in de jaarstukken noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente. Personeelslasten rekenen we in principe toe aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij denken we aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Immateriële vaste activa

De immateriële activa waarderen we tegen verkrijgings- respectievelijk vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling voegen we toe aan de boekwaarde van het actief waar ze betrekking op hebben en afgeschreven in dezelfde termijn als het betreffende actief. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV).

Bijdragen aan activa in eigendom van derden die voldoen aan de voorwaarden gesteld in Artikel 61 van het BBV worden geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschafkosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat de rente is geactiveerd.

De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Bij de waardering is nodig rekening te houden met een (verwachte) duurzame waardevermindering. Ligt de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder de € 25.000 dan wordt deze niet geactiveerd maar rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht. We starten met afschrijven de maand volgend op de eerste investering.

De volgende materiële vaste activa worden lineair afgeschreven in:

- 1. Gebouwen en inrichting**
 - a. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten, bedrijfsgebouwen, kantoren en schoolgebouwen;
 - b. 25 jaar: renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, bedrijfsgebouwen, kantoren en schoolgebouwen;
 - c. 15 jaar: technische installatie in woonruimten, bedrijfsgebouwen, kantoren en schoolgebouwen;
 - d. 15 jaar: meubilair en inrichting.
- 2. Vervoermiddelen**
 - a. 15 jaar: motorvoertuigen;
 - b. 7 jaar: vrachtauto's, bestelauto's, personenauto's tractoren, maaimachines en overige tractiemiddelen.
- 3. Machines, apparaten, installaties en overige**
 - a. 5 jaar: soft- en hardware
 - b. max 10 jaar: overige machines, apparaten, installaties e.d. De indien de verwachte levensduur korter is dan 10 jaar dan wordt het actief afgeschreven gedurende de verwachte levensduur
- 4. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken**
 - a. 25 jaar: aanleg en reconstructie wegen, straten, fiets- en voetpaden en aanleg sportvelden
 - b. 15 jaar: renovatie sportvelden, aanleg kunstgrasvelden
 - c. 40 jaar: betonnen fietspaden, walbeschoeiing, remmingswerken, bruggen, tunnels, viaducten e.d.
 - d. 60 jaar: kunststof walbeschoeiing.
- 5. Rioleringswerken**
 - a. 60 jaar: aanleg riolering en relining
 - b. 40 jaar: bouwkundige werken
 - c. 15 jaar: technisch werken
- 6. Overige**
 - a. Overige materiële vaste activa worden afgeschreven gedurende de verwachte levensduur van het actief.

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2020 worden gedaan.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. De verstrekte bijdragen in activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdrage verminderd met de afschrijvingen.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

De voorraad bouwgronden in exploitatie is gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde, verminderd met de voorziening toekomstige verliezen. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, zoals grondaankopen en kosten bouw- en woonrijp maken.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: baten en lasten -en het daaruit vloeiende resultaat- worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient er winst te worden genomen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie 'grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens de percentage of completion methode ertoe leidt dat in eerdere jaren te veel winst is genomen, dan neemt de gemeente de eerder te veel genomen winst terug. Subsidiebatens en de daarbij behorende subsidiabele kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Gereed product en handelsgoederen

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening bepalen we op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen / resultaat na bestemming

Baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Het hier gepresenteerde resultaat is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves

Reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Een specificatie hiervan is te vinden in de toelichting op de balans.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid hieromtrent uiteengezet.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer

Onder vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer worden verstaan de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan een jaar

De netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan een jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Algemene uitkering

Op basis van een stellige uitspraak van de commissie BBV dienen gemeenten de algemene uitkering in de jaarrekening te verantwoorden conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar. Gemeente De Fryske Marren hanteert voor de verantwoording van de algemene uitkering de laatste verzamelstaat gemeentefonds met betrekking tot 2021. Deze is gebaseerd op het Accres van de september circulaire (conform BBV), maar hierbij zijn de eenheden ge-update op basis van de decembercirculaire.

Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

bedragen x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2021	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2021
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	687	-	-	- 57	-	630
Totaal	687	-	-	- 57	-	630

De bijdrage aan activa in eigendom van derden bestaat voor het grootste deel uit een extra krediet voor de multifunctionele accommodatie in Oudemirdum.

Materiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2021	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2021
Maatschappelijk nut						
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	21.288	5.180	- 367	- 1.777	-	24.324
Bedrijfsgebouwen	107	-	-	- 3	-	104
Machines, apparaten en installaties	373	197	-	- 77	-	493
Overig	1.588	-	-	- 108	-	1.480
Totaal Maatschappelijk nut	23.356	5.377	- 367	- 1.965	-	26.401
Economisch nut						
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	3.134	18	-	- 262	-	2.889
Gronden en Terreinen	4.045	6	-	- 50	-	4.001
Gronden en Terreinen erfpacht	401	-	-	-	-	401
Bedrijfsgebouwen	46.143	2.811	- 150	- 2.318	-	46.486
Woonruimten	2	-	-	- 2	-	-
Machines, apparaten en installaties	3.358	2.411	-	- 659	-	5.110
Vervoermiddelen	1.147	283	-	- 460	-	969
Gronden niet in expl blijven agrarisch	4.671	44	- 49	-	-	4.666
Gronden niet in exploitatie overig	214	17	- 17	-	-	214
Overig	1.975	302	-	- 197	-	2.080
Totaal Economisch nut	65.090	5.893	- 216	- 3.950	-	66.817
Economisch nut, dekking door heffing						
DdH; GWW werken	17.191	2.235	-	- 872	-	18.554
DdH; Machines, apparaten en installaties	158	-	-	- 35	-	123
Totaal Economisch nut, dekking door heffing	17.349	2.235	-	- 907	-	18.677
Totaal	105.796	13.504	- 584	- 6.822	-	111.894

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken bedragen dit jaar € 5,2 miljoen. Dit is € 1,7 miljoen meer dan verleden jaar. Ook dit jaar heeft de grootste investering betrekking op wegen, namelijk het vervangen van wegen (€ 1 miljoen). De investeringen voor de minirotonde Broek-Zuid en de afwikkeling van het knooppunt Joure bedroegen respectievelijk € 0,4 en € 0,2 miljoen. Op waterbouwkundig terrein is er dit jaar geïnvesteerd in de Riensluisbrug (€ 0,8 miljoen) en de renovatie van de kade bij Balk (€ 0,8 miljoen). Investerings in het kader van de oeverconstructies bedroegen dit jaar € 0,4 miljoen.

De verminderingen hebben te maken met door ons ontvangen subsidies, met name van de Provincie Fryslân. Het gaat hierbij dan vooral om een bijdrage in de kosten voor de minirotonde Broek-Zuid en het knooppunt Joure (Roazebosk).

Machines, apparaten en installaties

Voor de vervanging van de elektronische installatie van de Riensluisbrug is dit jaar € 0,2 miljoen uitgegeven.

Materiële vaste activa met economisch nut

Alle investeringen in materiële vaste activa met economische nut worden geactiveerd en afgeschreven conform de afschrijvingstermijnen die in de financiële verordening staan.

Bedrijfsgebouwen

Dit jaar is gestart met de renovatie van de Wumkesskoale en uitbreiding van de Westermarskoale. De investeringsbedragen dit jaar bedroegen respectievelijk € 1,8 en € 0,5 miljoen. Daarnaast is er een bedrag van € 0,4 miljoen geïnvesteerd in het milieuterrein in Balk.

Van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is een bijdrage van € 0,15 miljoen ontvangen voor de ventilatie in de Wumkesskoale.

Machines, apparaten en installaties

In 2021 is, in het kader van duurzaamheid, geïnvesteerd in zonnepanelen en warmtepompen bij Swimfun. De investeringen daarvoor bedroegen in totaal € 1,7 miljoen. Daarnaast is er, net als vorig jaar geïnvesteerd in grotere machines zoals een veegmachine en tractoren, in totaal voor € 0,7 miljoen. Machines, apparaten e.d. worden in principe in 10 jaar afgeschreven. Indien de verwachte levensduur korter is dan 10 jaar, dan wordt het actief afgeschreven gedurende de verwachte levensduur.

Vervoermiddelen

Er is in 2021 voor bijna € 0,3 miljoen geïnvesteerd in diverse vervoermiddelen. De gemiddelde afschrijvingstermijn van vervoermiddelen bedraagt 7 jaar.

Overig

In 2021 zijn er minicontainers voor oud-papier vervangen. De kosten hiervoor bedroegen € 0,3 miljoen

Investerings met economisch nut waarvoor heffing wordt geheven

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Er zijn op verschillende locaties rioleringen vervangen of aangelegd voor ruim € 2,2 miljoen.

Niet in exploitatie genomen gronden

bedragen x € 1.000

Voorraad bouwgrond niet in exploitatie	Bruto oppervlakte (in m ²)	2020	2021
Balans per 1 januari	1.607.308	5.397	4.885
Toename			
Grondverwerving	-	-	-
Diverse voorbereidingskosten	-	-	-
Rentebijrschrijving	-	-	-
Totaal toename	-	-	-
Afname			
Verkopen en overboekingen naar exploitatie	- 144.781	- 512	- 5
Afwaarderingen	-	-	-
Totaal afname	- 144.781		
Balans per 31 december excl. voorziening hertaxatie	1.462.527	4.885	4.880
Voorziening			
Voorziening hertaxatie		- 0	- 0
Balans per 31 december incl. voorziening	1.462.527	4.885	4.880

De totale boekwaarde van de niet in exploitatie zijnde gronden bedraagt per 31-12-2021 € 4.880.000. Dit is gemiddeld € 3,34 per m². Hiermee is de boekwaarde lager dan de (agrarische) marktwaaarde. Met betrekking tot deze gronden wordt dus geen financieel risico gelopen.

Financiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2021	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2021
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	380	-	-	-	-	380
Overige langlopende leningen	6.518	-	-	- 426	-	6.092
Totaal	6.898	-	-	- 426	-	6.472

In 2021 hebben wij geen nieuwe langlopende geldleningen verstrekt.

Vlottende activa

Voorraden

bedragen x € 1.000

Voorraden	31-dec-2020	31-dec-2021
Gereed product en handelsgoederen		
Voorraad intern	24	19
Totaal Gereed product en handelsgoederen	24	19
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie		
Bouwgrond in exploitatie	17.590	4.772
Voorziening verliezen grondexploitatie	- 2.893	- 2.799
Totaal Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	14.697	1.973
Totaal	14.721	1.992

De interne voorraad zijn de waarde documenten van publiekszaken zoals medische verklaringen, paspoorten en rijbewijzen.

Bouwgronden in exploitatie

bedragen x € 1.000

Voorraad bouwgrond in exploitatie	Netto oppervlakte (in m2)	2020	2021
Balans per 1 januari	330.551	20.615	17.590
Toename			
Grondverwerving	5.068	190	
Diverse voorbereidingskosten	-	1.060	1.679
Rentebijbeschrijving	-	402	341
Totaal toename	5.068	1.652	2.020
Afname			
Opbrengst verkopen	- 118.195	- 5.095	- 16.499
Uit exploitatie gehaalde (deel)plannen	-	-	
Winstneming complexen en overige bijdragen	-	418	1.661
Totaal afname	- 118.195	- 4.677	- 14.838
Balans per 31 december vóór reservering	217.424	17.590	4.772
Voorziening			
Voorziening toekomstige verliezen		- 2.893	- 2.799
Balans per 31 december incl. voorziening	217.424	14.697	1.973

Boekwaarden per grondexploitatie

x € 1.000

Boekwaarde verloop grondexploitaties	Boekwaarde de 31-12- 2020	Investeren	Opbrengsten	Effect winst- uitname 2021	Boekwaarde 31-12-2021	Verlies- voorziening verliesgevende projecten	Balans- waarde 31-12-2021
Bakhuizen, De Burde	25	16	324	41	-242	-	-242
Balk, Op 'e Golfbaan	-406	1	250	137	-518	-	-518
Oudega, It Stalt	81	133	456	109	-134	-	-134
Balk, Boslust Noordoost	-	190	563	372	-1	-	-1
Lemmer, Tramdijs O.	-2.720	49	1.581	-45	-4.297	-	-4.297
Bantega	113	3	-	-5	111	-	111

Oosterzee West	448	35	-	-	482	235	247
Haskerhorne	-27	6	-	11	-10	-	-10
Joure, Lyts Luchtenveld	-239	4	118	49	-304	-	-304
Joure, Broek Zuid	11.619	447	9.099	566	3.533		3.533
Joure, Wylde-hoarne 3	31	60	556	38	-427	-	-427
Rottum, Nij Sân Rotten	1.580	153	343	-	1.391	1.322	68
Bedr. terr. De Ekers	1.176	87	413	-	850	1.010	-160
Bedr. terr. De Ekers 3a	243	678	-	-	921	18	903
Bedr. terr. Woudfennen	3.438	82	960	389	2.987	-	2.950
Bedr. terr. Slotmolen	2.228	74	1.836	-	466	213	253
TOTAAL ***	17.590	2.020	16.499	1.661	4.809	2.799	1.973

*** toelichting: aansluiting boekwaarde 31-12-2020: € 17.590.000 -/- verliesvoorziening € 2.893.000 = € 14.697.000.

Specificatie van het verwacht resultaat per grondexploitatie:

Bedragen x € 1.000		
<u>Verwacht resultaat per grex</u>	Raming resultaat per 31-12-2021 (eindwaarde)	Eindwaarde ultimo:
Complexen in exploitatie		
Bakhuizen De Burde fase 1	90	2025
Balk Op 'e Golfbaan	435	2022
Oudega, It Stalt	78	2023
Balk Boslust Noordoost	325	2026
Lemmer Tramdijs-oost	1.271	2026
Bantega uitbreiding	33	2022
Oosterzee West	-235	2024
Haskerhorne	0	2022
Joure, Lyts Luchtenveld	178	2022
Joure, Broek Zuid	1.617	2028
Wyldehoarne 3	469	2023
Rottum Nij sân rotten	-1.322	2024
Bedrijventerrein De Ekers	-1.010	2025
Bedrijventerrein De Ekers 3A	-18	2027
Woudfennen III	276	2035
bedrijventerrein Slotmolen	-213	2027
Totaal	1.973	

Algemeen

Opgemerkt moet worden dat het uiteindelijke resultaat van de grondcomplexen afhankelijk is van een aantal onzekere factoren. Vooral de fasering van de complexen en de realisatie van de geplande verkopen zullen van invloed zijn op het uiteindelijke resultaat van deze grondcomplexen.

Voorziening toekomstige verliezen

Voor de verliesgevende exploitaties wordt conform de BBV-voorschriften een voorziening getroffen. De grootte van de voorziening is gelijk aan het totaal van de te verwachten verliezen. Als effect van de herzieningen komt er een bedrag van afgerond € 95.000 vrij van deze voorziening, ten gunste van het jaar 2021. De nieuwe stand van de voorziening per 31-12-2021 is daarmee € 2.799.000.

10-jaarstermijn (zie ook paragraaf overige gegevens; vaststelling jaarstukken en resultaatbestemming)

Binnen de grondexploitaties van gemeente De Fryske Marren is één project met een looptijd langer dan 10 jaar. Dit betreft het bedrijventerrein Woudfennen III te Joure. Per 31-12-2021 is de resterende looptijd 14 jaar. Deze looptijd is gebaseerd op rapportages van externe partijen over het uitgiftetempo van de bedrijventerreinen in onze gemeente en recente verkoopresultaten.

De notitie grondexploitatie (BBV) vereist van de gemeente, als er sprake is van een overschrijding van de 10-jaarstermijn, dat de overschrijding formeel bekrachtigd wordt door de raad en gemotiveerd wordt middels onderbouwde beheersmaatregelen. De volgende risico-beperkende maatregelen zijn genomen:

- Voor de bedrijventerreinen is een risicoprofiel opgesteld. De resultaten van dit profiel zijn opgenomen in het weerstandsvermogen;

- Voor de uitgifteprogramma's van de bedrijventerreinen wordt gebruik gemaakt van het rapport 'Advies uitgiftetempo bedrijventerreinen gemeente De Fryske Marren' opgesteld door de Stec Groep (februari 2019);
- Het rapport "bureau Louter (2021) bedrijventerreinen in Fryslân, vraagprognoses tot en met 2035" van Louter;
- het gehele plan is al bouwrijp gemaakt (geen financiële risico's meer bij de aanleg);
- vanaf 10 jaar na 31-12-2021 wordt nog slechts 5.500 m² als gronduitgifte geprogrammeerd.

De afgelopen jaren heeft onze raad dan ook deze overschrijdingen bekrachtigd met een raadsbesluit. Voor het laatst op 30 juni 2021. In de raad van 13 juli 2022 aanstaande zal de raad gevraagd worden de overschrijding van de 10-jaarstermijn van de genoemde exploitatie opnieuw te bekrachtigen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

bedragen x € 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-dec-2020	31-dec-2021
Vorderingen op openbare lichamen	6.613	8.060
Overige vorderingen	3.625	2.561
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	9.334	7.074
Totaal	19.571	17.695

Het bedrag op de post 'vorderingen op openbare lichamen' heeft bijna geheel betrekking op een vordering op de Belastingdienst naar aanleiding van het teruggaaf uit het BTW-compensatiefonds. Het bedrag bij 'overige vorderingen' bevat het openstaande debiteurensaldo verrekend met de voorziening voor dubieuze debiteuren. Deze voorziening is, net als verleden jaar, hoger dan de voorgaande jaren omdat rekening moet worden gehouden met effecten van de coronacrisis. De voorziening is nu iets meer dan € 1,1 miljoen. Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. In onderstaande tabel ziet u de berekening over 2021. Per 1 juli 2021 is een wijziging doorgevoerd in de berekening van het drempelbedrag. Voor onze gemeente is het drempelbedrag verhoogd van 0,75% naar 2% van de begrotingsomvang. In 2021 worden daarom twee drempelbedragen gehanteerd, één voor het eerste halfjaar en één voor het tweede halfjaar.

bedragen x € 1.000

Schatkistbankieren	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	58.035	60.098	58.983	56.742
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	645	660	641	617
Drempelbedrag				
Begrotingstotaal verslagjaar	135.300	135.300	135.300	135.300
Percentage drempelbedrag	0,75%	0,75%	2,00%	2,00%
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	135.300	135.300	135.300	135.300
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-	-	-	-
Drempelbedrag	1.015	1.015	2.706	2.706
Ruimte onder het drempelbedrag	370	354	2.065	2.089
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Liquide middelen

bedragen x € 1.000

Liquide middelen	31-dec-2020	31-dec-2021
Banksaldi	564	696
Kassaldi	5	9
Totaal	569	705

Overlopende activa

bedragen x € 1.000

Overlopende activa	31-dec-2020	31-dec-2021
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	7.462	3.021
Nog te ontvangen overheidsgeld met een specifiek bestedingsdoel	-	89
Totaal	7.462	3.110

Bij de Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen gaat het om 2 grote posten. Ten eerste om een vooruitontvangen bedrag voor de TOZO (€ 1,6 miljoen). Ten tweede om de nog op te leggen Toeristenbelasting 2021 (€ 960.000). De aanslag wordt altijd het volgende jaar opgelegd.

De specificatie van nog te ontvangen overheidsgeld met een specifiek bestedingsdoel is als volgt:

bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	31-dec-2020	Ontvangst	Besteding	31-dec-2021
Het Rijk				
Kwijtschelding kinderopvangproblematiek			- 36	36
Kwijtschelding belastingen toeslagenproblematiek			- 11	11
Totaal Het Rijk	-	-	- 47	47
Overige Nederlandse overheidslichamen				
VRF: Tijdelijke controle coronatoegangsbewijzen			- 42	42
Totaal Overige Nederlands overheidslichamen	-	-	- 42	42
Totaal	-	-	- 89	89

Vaste passiva

Reserves

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 1-1-2021	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2021
Algemene reserve				
Reserve Weerstandvermogen	8.300	-	-	8.300
Vrije Algemene Reserve	1.018	11.637	- 8.124	4.531
Totaal Algemene reserve	9.318	11.637	- 8.124	12.831
Bestemmingsreserve				
Reserve Extra kosten corona virus	2.086	2.265	- 2.409	1.943
Reserve Kapitaallasten	9.245	-	- 321	8.924
Reserve Onderhanden werk	9.894	3.251	- 3.198	9.947
Totaal Bestemmingsreserve	21.224	5.516	- 5.927	20.813
Gerealiseerd resultaat				

Gerealiseerd resultaat	8.950	5.145	- 8.950	5.145
Totaal Gerealiseerd resultaat	8.950	5.145	- 8.950	4.834
Totaal	39.492	22.298	- 23.001	38.789

Algemene reserves

Vrije algemene reserve

Volledig vrij besteedbaar gedeelte van de algemene reserve.

Reserve weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is bedoeld voor het opvangen van niet begrote tegenvallers. Zie voor meer informatie de paragraaf Weerstandsvermogen in het jaarverslag.

Bestemmingsreserves

Reserve Extra kosten coronavirus

Deze reserve is bedoeld voor de extra kosten die gemaakt worden door het coronavirus. Zie voor meer informatie de paragraaf coronakosten in het jaarverslag. Het voorstel is deze reserve op te heffen en valt vrij ten gunste van de Vrije Algemene Reserve (onderdeel van de resultaatbestemming).

Reserve Kapitaallasten

Investerings met een economisch nut mogen niet in een keer ten laste van de reserves worden gebracht. Om toch de gevormde reserves in het kader van deze investeringen in te kunnen zetten worden de jaarlijkse kapitaallasten door deze reserve afgedekt. Investerings met maatschappelijk nut, voor zover ze gedekt worden door reserves, vallen sinds 2017 ook onder deze reserve.

Reserve Onderhanden werk

In deze reserve zijn de concrete beslagen op de algemene reserve ondergebracht. Aan deze reserve koppelen we een scala aan activiteiten. Niet bestede middelen vloeien terug naar de vrije algemene reserve.

Gerealiseerde resultaat

Het rekeningresultaat 2020 bedroeg € 8.950.000. Een deel van het resultaat is veroorzaakt door het laten vrijvallen van de voorzieningen Vastgoed en Wegen voor een totaalbedrag van € 2.088.000.

Er is besloten € 2.266.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve coronakosten, € 1.251.000 en € 836.000 toe te voegen aan de reserve onderhanden werk en een bedrag van € 4.598.000 toe te voegen aan de vrije algemene reserve.

Voorzieningen

bedragen x € 1.000					
Voorzieningen	Saldo 1-1-2021	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Vrijval	Saldo 31-12- 2021
Voorziening gelden v derden met specifieke best.					
Voorziening Derdengelden	6	-	-	-	6
Voorziening Egalisatie Riolerings	3.689	76	- 30	-	3.735
Totaal Voorziening gelden v derden met specifieke best.	3.695	76	- 30	-	3.741
Voorziening vr verplichtingen, verliezen & risico's					
Voorziening Afwikkeling grondexploitaties	962	-	- 278	-	684
Voorziening Personeel	183	50	- 233	-	-
Voorziening Wethouders pensioen/wachtgeld	6.087	-	- 407	- 371	5.308
Totaal Voorziening vr verplichtingen, verliezen & risico's	7.231	50	- 918	- 371	5.992

Voorziening ter egalisatie van de kosten					
Voorziening Baggeren	560	175	- 268	-	467
Voorziening groot onderhoud Swimfun	420	239	- 581	-	77
Voorziening kunstwerken	435	238	- 173	-	500
Voorziening Vastgoed	-	2.699	- 334	-	2.364
Totaal Voorziening ter egalisatie van de kosten	1.415	3.350	- 1.357	-	3.408
Totaal	12.341	3.476	- 2.305	- 371	13.141

Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is

Voorziening derdengelden

Deze voorziening betreft de 'Hellinggelden' uit de voormalige gemeente Lemsterland. Het bedrag is destijds ontvangen van de opgeheven stichting De Helling en dient besteed te worden aan culturele activiteiten. In 2021 zijn er geen bestedingen geweest.

Voorziening egalisering riolering

Het nieuwe vGRP (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) is in 2019 vastgesteld. Ook stellen we jaarlijks een jaarplan op. Deze wordt vastgesteld door het college. De voorziening wordt gebruikt om de verschillen tussen baten en lasten in de exploitatie op te vangen. Jaarlijks wordt het saldo in de voorziening gestort of onttrokken.

Voorziening verplichtingen, verliezen & risico's

Afwikkeling grondexploitaties

Deze voorziening is ingesteld voor de afwikkeling van afgesloten grondexploitaties. Op deze wijze houden we grondexploitaties niet onnodig lang open.

Personeel

Onder deze voorziening zijn die verplichtingen opgenomen welke niet het karakter hebben van een 'arbeid gerelateerde verplichting met een jaarlijks gelijkblijvend volume'.

Het betreft salarissen, WW- en WGA-verplichtingen voor voormalig personeel. De WW- en WGA-verplichtingen worden p.m. geraamd. Per balansdatum zijn er geen salarisverplichtingen meer voor voormalig personeel.

Wethouders pensioen/wachtgeld

Deze voorziening is gevormd om toekomstige verplichtingen inzake wachtgelden en pensioenen te kunnen voldoen. De onderbouwing bestaat uit berekeningen die door een externe partij zijn gemaakt. De pensioenen worden voor 100% voorzien.

Onderhoudsegalisatie voorziening

Baggeren

De voorziening baggeren is ingesteld ter egalisatie van de kosten die voortvloeien uit het beheerplan baggeren. Dit beheerplan is door de raad in 2018 vastgesteld en heeft een looptijd van 2019 t/m 2022. Het college stelt jaarlijks een jaarplan vast gebaseerd op het beheerplan. De werkzaamheden worden uitgevoerd volgens dit jaarplan. In de paragraaf kapitaallasten leggen we verantwoording af over de uitgevoerde werkzaamheden.

Groot onderhoud Swimfun

De voorziening Swimfun maakt onderdeel uit van de voorziening vastgoed. Het onderhoud wordt uitgevoerd op basis van het in 2020 vastgestelde meerjaren onderhoudsplan.

Voorziening kunstwerken

De voorziening kunstwerken is ingesteld om de kosten van het onderhoud van civieltechnische kunstwerken te egaliseren. Het gaat hierbij het om kunstwerken zoals vaste en beweegbare bruggen, duikers en tunnels, een sluis en een viaduct. Het is de verantwoordelijkheid van onze gemeente dat deze kunstwerken goed en veilig blijven functioneren. In 2019 heeft de raad een nieuw beheerplan vastgesteld voor de periode 2020-2023, dit wordt herzien in 2024.

Vastgoed

Omdat het beheerplan vastgoed niet meer actueel was is de voorziening voor het onderhoud van vastgoed in de jaarrekening 2020 vrijgevallen. Het beschikbare bedrag ad € 1.251.000 is in de reserve onderhanden werk gestort. Het nieuwe beheerplan vastgoed is in december 2021 vastgesteld door de raad. Hiermee voldoen we weer aan de eisen die de BBV stelt aan een voorziening en is de voorziening weer ingesteld. Het in de reserve onderhanden werk beschikbare bedrag is als éénmalige extra storting weer toegevoegd aan deze voorziening. Bovendien heeft de raad bij het vaststellen van het beheerplan besloten om naast de structurele storting een éénmalige extra storting te doen van € 747.848 om het toekomstige onderhoud uit te kunnen voeren.

Wegen

De voorziening wegen is bij de jaarrekening 2020 vrijgevallen wegens het ontbreken van een actueel beheerplan. Het nieuwe beheerplan zal in de loop van 2022 aan de raad ter vaststelling aangeboden.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar

bedragen x € 1.000		
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van langer dan één jaar	31-dec-2020	31-dec-2021
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	60.941	58.704
Onderhandse leningen van openbare lichamen	16.000	16.000
Waarborgsommen	37	36
Totaal	76.978	74.740

De onderhandse leningen lopen grotendeels bij de BNG Bank, een klein deel bij medeoverheden en andere financiële instellingen. De gemiddelde rentelast in 2021 bedraagt 2,63 %. De totale rentelast voor het jaar 2021 met betrekking tot de vast schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 1.997.000. De waarborgsommen hebben wij ontvangen voor diverse sleutels en pasjes Daarnaast is er een waarborgsom ontvangen die was opgenomen in een huurovereenkomst.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

bedragen x € 1.000		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-dec-2020	31-dec-2021
Overige kasgeldleningen	10.000	-
Overige schulden	5.875	7.721
Totaal	15.875	7.721

De kortlopende geldleningen presenteren we onder overige kasgeldleningen en het saldo is per 31 december nihil. De overige schulden bestaan uit de post crediteuren en uit aangegane verplichtingen voor werkzaamheden die al zijn gestart/uitgevoerd maar waar de factuur nog niet voor ontvangen is.

Overlopende passiva

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-2020	31-dec-2021
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	515	266
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend tot betaling komen	2.051	3.200
Ontvangen voorschot op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van overige Ned overheid	340	399
Ontvangen voorschot op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel vh Rijk	8.112	4.241
Totaal	11.018	8.106

Het gaat hierbij met name om subsidies en specifieke uitkeringen die zijn ontvangen van het Rijk of andere overheden. Voor een specificatie van deze posten zie onderstaande tabellen.

Specificatie ontvangen overheidsgeld met een specifiek bestedingsdoel

bedragen x € 1.000

Ontvangen voorschot op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	31-dec-2020	Ontvangst	Besteding	31-dec-2021
Het Rijk				
NASB middelen	67			67
OAB	773	749	557	965
Spukregeling 2020	108		108	-
Stumilering verkeersveiligheidsmaatregelen	1.228		199	1.029
Koplopersgemeente clientondersteuning	194		64	130
Ondersteuning gedupeerden toeslagenaffaire	15	13	25	3
Huisvesting kwetsbare groepen	95		95	-
Regeling energiedeductie	80		65	15
Spuk BTW 20 en 21		311	311	-
Tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving		150	65	85
Reductie energiegebruik woningen		100	10	90
Preventieakkoord		30		30
Nationaal Programma Onderwijs; wegwerken corona-achterstand onderwijs		139		139
Sportakkoord		68		68
Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden		1.088	1.088	-
Ventilatie scholen		150	150	
Vooruitontvangen voor TOZO-regeling	5.553	1.620	5.553	1.620
Totaal Het Rijk	8.113	4.418	8.290	4.241
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Centrum Balk	158		58	100
Kleine kernen 2019 2020	17			17
Kleine kernen 2021		105	77	28
Cultuurtoerisme Tsûkemar	34	36		70
Greidhoeke, provincie Fryslân	32	18	7	43
Roazebosk/omgeving knooppunt Joure	98		64	34
Verkeerseducatie		52	6	46
Gidsgelden		60		60
BIZ	1	66	66	1
Totaal Overige Nederlands overheidslichamen	340	337	278	399
Totaal	8.453	4.755	8.568	4.640

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

bedragen x € 1.000

Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen	Oorspr. Lening	Percentage borg	Restant geldlening 1-1-2021	Vermeerderingen	Verminderingen	Restant geldlening 31-12-2021
Verzorgingsinstellingen	13.599	100%	2.025	-	- 135	1.890
Woningcorporaties	116.885	100%	29.595	-	- 7.522	22.073
Sportverenigingen	1.402	100%	132	-	- 24	108
Overig	5.994	100%	513	-	- 27	486
Totaal	137.880		32.265	-	- 7.708	24.557

De gemeente heeft aan diverse instellingen en verenigingen waarborgen verstrekt voor uitstaande leningen. Per ultimo 2021 is dit voor een totaal bedrag van € 24,6 miljoen. Het risico op deze waarborgen schatten we in op zeer gering. Ondanks de corona-crisis hebben alle partijen zich nog aan hun betalingsverplichting kunnen voldoen. Er is geen voorziening in de balans opgenomen. De leningen aan de zorginstellingen worden voor 100% gegarandeerd. Bij de overige leningen verschilt dit per lening. Indien mogelijk wordt zoveel mogelijk gebruikt gemaakt van andere borgstellingen zoals waarborgfondsen. De door de gemeente gewaarborgde geldleningen zijn opgenomen tegen de schuldrestanten per ultimo boekjaar.

Langlopende inkoopverplichtingen ten laste van de exploitatie > € 200.000

Langlopende inkoopverplichtingen ten laste van de exploitatie > € 200.000	
Ricoh Nederland BV	Multifunctionals
Taxicentrale Witteveen BV	Leerlingenvervoer, gym- en zwemvervoer, Wmo vervoer
Centraal Beheer Achmea	Verzekeringen, aansprakelijkheid
Deloitte Accountants BV	Accountancy werkzaamheden
BP Europa SE - BP Nederland	Levering brandstoffen
Ziut B.V.	Openbare verlichting, onderhoud OV lichtmasten
Stichting Kredietbank Nederland	Schulddienstverlening
Raetsheren van Orden b.v.	Wagenparkverzekering MVO. Brandverzekering Europese
Zuidweg & Partners	Schulddienstverlening
Hectas Noord Nederland	Schoonmaakonderhoud
Scholten Awater B.V	Hardware (werkplekapparatuur)
ABService Bv	Inhuur personeel
AB Fryslan	Inhuur personeel
Reijn (tot 01-10-2021)	Inhuur personeel
Tempo Team Group BV (vanaf 01-10-2021)	Inhuur personeel
Stichting Fier Fryslan	LTA opvang kwetsbare jongeren
Scania Beers BV	Preventief onderhoudscontract zijladers
Stichting Thuiszorg Zuidwest Friesland	Huishoudelijke Hulp Wmo
DA&A Driessen BV	Inhuur personeel
Eneco Business BV	Energie - leverantie
Facilicom Facility Solutions	DBFMO Brede School Joure Zuid - exploitatie en onderhoudsbijdrage
Ziezzo Payroll BV	Inhuur personeel
Ziezzo Overheid B.V.	Inhuur personeel
DVEP Energie	Elektriciteit - leverantie
COMPAREX Nederland B.V.	Standaard MS Office, Vmware licenties - raamovereenkomst
Kinder- & Jeugdtherapeuticum	Jeugdzorg
Centralpoint Nijmegen (EA professionele hardware)	Levering SAN en servers (prof. hardware) raamovereenkomst

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de partijen waar de gemeente de belangrijkste financiële verplichtingen is aangegaan voor een aantal toekomstige jaren.

WNT-verantwoording 2021

De Wet Normering Topinkomens, de WNT, is van toepassing op gemeente De Fryske Marren. Het voor gemeente De Fryske Marren toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000. Dit is het algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functieervulling.

Wet normering topinkomens 2021		
bedragen x € 1		
Functiegegevens	H. van Dijk - Beekman	D.J. Cazemier
	Griffier	Gemeentesecretaris/ Algemeen Directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2021	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.026	120.641
Beloningen betaalbaar op termijn	20.375	21.366
Subtotaal	128.400	142.008
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	128.400	142.008
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2020		
bedragen x € 1		
Functiegegevens	H. van Dijk - Beekman	D.J. Cazemier
	Griffier	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2020	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	104.195	114.567
Beloningen betaalbaar op termijn	20.858	20.372
Subtotaal	125.053	134.938
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	201.000
Bezoldiging	125.053	134.938

Overzicht van baten en lasten

Baten en lasten afzonderlijk

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
Lasten					
1. Bestuur en organisatie	- 7.788	- 8.183	- 8.130	53 V	- 7.850
2. Ruimte	- 36.715	- 43.714	- 41.511	2.203 V	- 39.906
3. Economie	- 971	- 1.617	- 1.184	433 V	- 1.042
4. Leefbaarheid en onderwijs	- 12.888	- 14.017	- 13.415	602 V	- 12.786
5. Sociaal domein	- 52.243	- 54.272	- 54.197	75 V	- 58.222
Totaal Lasten	- 110.605	- 121.803	- 118.437	3.366 V	- 119.805
Baten					
1. Bestuur en organisatie	708	708	1.133	425 V	545
2. Ruimte	18.515	21.051	23.310	2.259 V	23.931
3. Economie	91	91	34	- 57 N	37
4. Leefbaarheid en onderwijs	1.649	1.649	2.566	916 V	1.205
5. Sociaal domein	15.705	16.339	17.795	1.456 V	23.000
Totaal Baten	36.668	39.838	44.838	5.000 V	48.718
Programma's	- 73.937	- 81.965	- 73.599	8.366 V	- 71.087
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien					
Lasten					
Algemene dekkingsmiddelen volgens BBV	- 120	- 778	- 755	23 V	239
Overhead	- 23.792	- 25.095	- 25.271	- 176 N	- 23.199
Heffing Vpb	- 15	- 5	- 150	- 145 N	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	- 679	- 445	- 689	- 244 N	- 975
Totaal Lasten	- 24.606	- 26.323	- 26.865	- 542 N	- 23.935
Baten					
Algemene dekkingsmiddelen volgens BBV	91.617	94.610	95.986	1.376 V	90.462
Overhead	115	346	1.252	906 V	1.198
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.809	2.517	2.524	7 V	2.665
Totaal Baten	94.542	97.473	99.761	2.288 V	94.325
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	69.936	71.151	72.897	1.746 V	70.390
Saldo van baten en lasten	- 4.002	- 10.815	- 703	10.112 V	- 697
Mutatie reserves					
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	- 16.107	- 17.153	- 1.046 N	- 14.937
Onttrekkingen	4.115	28.095	23.001	- 5.093 N	24.584
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N	9.647
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N	9.647
Resultaat	113	1.173	5.145	3.973 V	8.950

Baten en lasten gesaldeerd

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil	Rekening 2020
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
1. Bestuur en organisatie	- 7.080	- 7.475	- 6.997	478 V	- 7.305
2. Ruimte	- 18.200	- 22.663	- 18.201	4.462 V	- 15.974
3. Economie	- 880	- 1.527	- 1.150	376 V	- 1.005
4. Leefbaarheid en onderwijs	- 11.239	- 12.368	- 10.850	1.518 V	- 11.581
5. Sociaal domein	- 36.538	- 37.933	- 36.401	1.531 V	- 35.222
Programma's	- 73.937	- 81.965	- 73.599	8.366 V	- 71.087
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien					
Algemene dekkingsmiddelen volgens BBV	91.498	93.832	95.230	1.399 V	90.701
Overhead	- 23.676	- 24.748	- 24.018	730 V	- 22.001
Heffing Vpb	- 15	- 5	- 150	- 145 N	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.130	2.072	1.835	- 237 N	1.690
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	69.936	71.151	72.897	1.746 V	70.390
Saldo van baten en lasten	- 4.002	- 10.815	- 703	10.112 V	- 697
Mutatie reserves					
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N	9.647
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N	9.647
Resultaat	113	1.173	5.145	3.973 V	8.950

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting	Vershil
1. Bestuur en organisatie	
Wethouderspensionen	597 V
Overige verschillen	- 3 N
Totaal 1. Bestuur en organisatie	594 V
2. Ruimte	
Wonen	- 458 N
Openbare ruimte	57 V
Grondbedrijf	399 V
Overige verschillen	- 67 N
Totaal 2. Ruimte	- 69 N
3. Economie	
Overige verschillen	62 V
Totaal 3. Economie	62 V
4. Leefbaarheid en onderwijs	
Voorzieningen	263 V
Onderwijs	126 V
Totaal 4. Leefbaarheid en onderwijs	389 V
5. Sociaal domein	
Samenleving en sociaal wijkteam	111 V

Wmo Maatwerkvoorzieningen	- 312 N
Inkomstenregelingen en participatie	1.338 V
Conflictzorg en gezondheidszorg	103 V
Sociaal domein Algemeen	65 V
Overige verschillen	53 V
Totaal 5. Sociaal domein	1.358 V
Financiën, algemene dekkingsmiddelen en overhead	
Algemene uitkering	1.500 V
Overhead	730 V
Overige verschillen programma	- 591 N
Totaal Financiën, algemene dekkingsmiddelen en overhead	1.639 V
Totaal afwijkingen	3.973 V

Analyse begrotingsafwijkingen

Voor een analyse van de begrotingsafwijkingen wordt u verwezen naar de raadprogramma's waar de afwijkingen worden toegelicht.

Incidentele baten en lasten

Het structureel en incidenteel resultaat van de jaarrekening.

bedragen x € 1.000

Structureel saldo jaarrekening		Rekening 2021
Saldo baten en lasten		- 703
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		5.848
Incidenteel rekeningresultat		5.145
Incidentele baten en lasten		
Incidentele onttrekkingen aan reserves	21.134	
Incidentele toevoegingen aan reserves	- 16.107	
Eenmalige projecten	- 6.198	
Incidentele vrijval voorzieningen	137	
Incidentele dotaties voorzieningen	- 1.251	
Incidentele bate rijk coronacompensatie	1.427	
Incidentele bate grondbedrijf	1.735	
Incidentele bate verkoop terreinen en overhoekjes	616	
Totaal incidentele baten en lasten		1.493
Structureel rekeningresultaat		3.652

Er wordt structureel een onttrekking aan de Reserve Kapitaallasten gedaan ten gunste ter dekking van kapitaallasten. In 2021 is onttrekking opgenomen van € 321.000.

Incidentele baten en lasten.

Het onttrekken van € 3,1 miljoen aan de algemene reserve in de kadernota 2020 was nodig om een sluitend meerjarenperspectief te presenteren.

In de perspectiefnota 2021 is in het kader van een herstelplan AR vanuit de exploitatie € 1,6 miljoen teruggestort in de algemene reserve. Daarnaast zijn er extra dotaties aan de voorzieningen gedaan van € 1,3 miljoen.

De incidentele baten bestaan verder uit de resultaten van het grondbedrijf (€ 1,7 miljoen), de compensatieregelingen COVID'19 van het Rijk (€ 1,4 miljoen) en verkoop terreinen en overhoekjes (€ 0,6 miljoen).

SiSa-bijlage

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 1-3-2022								
Verstreker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving Gemeenten	Besteding (jaar T-1, 15-31 december 2020)	Besteding (jaar T, 1 januari-30 september 2021)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator 'nee' is ingevuld	
			Aard controle R Indicator: A7/01 € 0	Aard controle R Indicator: A7/02 € 62.101	Aard controle n.v.t. Indicator: A7/03 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: A7/04 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: A7/05 Ja	
JenV	A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen Veiligheidsregio's	Naam veiligheidsregio	Besteding (jaar T)	Besteding volgens besluit van de veiligheidsregio uitgevoerd (Ja/nee)	Cumulative besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/01 Veiligheidsregio Fryslân	Aard controle R Indicator: A12B/02 € 41.791	Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/03 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/04 € 41.791	Aard controle n.v.t. Indicator: A12B/05 Ja	
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Besteding (T-1) - betreft nog niet verantwoorde bedragen over 2020	Aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden (als gemeld door Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen aan de gemeente) (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulative besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen c (artikel 3)	
			Aard controle R Indicator: B2/01 € 0	Aard controle R Indicator: B2/02 42	Aard controle R Indicator: B2/03 53	Aard controle R Indicator: B2/04 € 1.394	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05 € 1.394	
			Normbedragen voor a, b en d (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2	Normbedrag voor e (Ja/Nee) (vanaf 2021) Nee: indicator B2/13 en B2/14 / Ja: indicator B2/21 en B2/22	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07 Nee	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/08 Nee			
			Reeks 1 Aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (jaar T) Keuze werkelijke kosten Aard controle D2 Indicator: B2/09	Reeks 1 Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpakken (t/m jaar T) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/10	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b en d (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11	Reeks 1 Cumulative besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b en d (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/12		
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/13	Cumulative besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/14				
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/15 € 15.960	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden cumulatief (t/m jaar T) Keuze normbedragen Aard controle n.v.t. Indicator: B2/16 € 20.140	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17 € 3.468	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (t/m jaar T) Keuze normbedragen Aard controle n.v.t. Indicator: B2/18 € 3.468	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/19 € 0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (t/m jaar T) Keuze normbedragen Aard controle n.v.t. Indicator: B2/20 € 0
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21 € 0	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerde), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) Keuze normbedragen Aard controle n.v.t. Indicator: B2/22 € 0				

BZK	C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Aantal woningen dat bereikt is met het project (t/m jaar T)	Aantal woningen waar energiebesparende maatregelen plaatsvinden (t/m jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C1/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/03	
			Ja	1.075	752	
			Projectnaam/nummer per project	Besteding (jaar T) per project	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) aan afwijkingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C1/04	Aard controle R Indicator: C1/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C1/06	Aard controle R Indicator: C1/07
			1 2019-622669	€ 64.573	Nee	
			2			
			3			
			4			
			Kopie projectnaam/nummer	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T)	Toelichting op afwijkingen	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)
BZK	C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten
			Aard controle R Indicator: C31/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C31/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C31/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C31/05
			€ 94.640	€ 94.640	€ 0	Ja
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikkingnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01	Aard controle R Indicator: C32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03	Aard controle D2 Indicator: C32/04
			1 SUVIS21-01141213	€ 516.894	€ 516.894	Ja
			2			
			3			
			4			
BZK	C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Beschikkingnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Aantal bereikte woningen
			Aard controle n.v.t. Indicator: C43/01	Aard controle R Indicator: C43/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/04
			RREW2020-00450668	€ 10.030	€ 10.030	125
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslag enaffaire	Aantal gedupeerden (artikel 1, lid 2)	Berekening bedrag uitvoeringskosten	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle R Indicator: C62/02	Aard controle R Indicator: C62/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04
			61	€ 9.150	€ 2.048	Nee
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04
			€ 369.074	€ 0	€ 0	€ 839.826
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aard controle R Indicator: D8/08
			1			
			2			
			3			
			4			

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhouden COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgesteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/05	Aard controle R Indicator: D14/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/07	Aard controle R Indicator: D14/08		
			1					
			2					
			3					
			4					
			5					
IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Aard controle R Indicator: E20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 390.647	€ 390.647	€ 191.927	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08		
			1	101 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden aantal in meters	Nee			
			2	105 Verbreden van fietspaden aantal in meters	Nee	95		
			3	108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee			
			4	122 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee			
			5	123 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer) aantal in st	Nee			
			6	124 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen aantal in meters	Ja	425		
			7	131 Aanleg van een snelheidsremmende plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt aantal in st	Nee			
			8	132 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom aantal in st	Ja	1		
			9	205 Verbreden van fietspaden aantal in meters	Nee			
			10	208 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee			
			11	209 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Nee			
			12	222 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee	2		
			13	223 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer) aantal in st	Nee			
			14					
			15					
16								
17								
EZK	F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle R Indicator: F9/01	Aard controle R Indicator: F9/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F9/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F9/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F9/05	
			1	EAW-20-01655631	€ 20.638	€ 20.638	Ja	
			2					
			3					
			4					
			5					
			6					
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: F9/06					
Ja								
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentede el 2021 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 9.715.772	€ 114.104	€ 782.296	€ 971	€ 179.137	€ 15.747
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) Gemeente Participatiewet (PW)
			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	Gemeente I.6 Wet werk en inkomens kunstenaars (WWIK)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Gemeente I.7 Participatiewet (PW)
			Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 398.808	€ 234.657	€ 0	€ 654.942	€ 0	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Gemeente Participatiewet (PW)					
Aard controle D2 Indicator: G2/13	Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14							
€ 0	Ja							

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking <i>Aard controle R Indicator: G3/01</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicator: G3/02</i>	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicator: G3/03</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicator: G3/04</i>	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicator: G3/05</i>	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) <i>Aard controle R Indicator: G3/06</i>
			€ 8.630	€ 15.801	€ 158.159	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) <i>Aard controle R Indicator: G3/07</i>	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) <i>Aard controle R Indicator: G3/08</i>	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G3/09</i>	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G3/10</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11</i>	
						Ja		
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking <i>Aard controle R Indicator: G4/02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud <i>Aard controle R Indicator: G4/03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) <i>Aard controle R Indicator: G4/04</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) <i>Aard controle R Indicator: G4/05</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 131	€ 0	€ 88.837	€ 69.315	€ 8.602
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 379	€ 0	€ 24.020	€ 0	€ 308
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 1.006.119	€ 93.285	€ 40.031	€ 4.391	€ 78
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 515.732	€ 22.814	€ 1.966	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 277.821	€ 0	€ 558	€ 0	€ 0
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/09</i>		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	155	12	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	153	4	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	86	0	Ja		
			Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G4/11</i>	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo <i>Aard controle D2 Indicator: G4/12</i>	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>			
				€ 0	0			
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/14</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing <i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig <i>Aard controle R Indicator: G4/16</i>	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) <i>Aard controle R Indicator: G4/17</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/18</i>
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G12/01</i>	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: G12/02</i>	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03</i>			
			€ 35.484	€ 0	1			

VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerend sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
			Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
			€ 311.461	€ 553.055				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
			1 650020 C 301 Gymlokaal Herman Gorterstraat 3 Balk	€ 681		€ 681,00		
			2 650030 C 306 Gymlokaal Wijckelenweg 172a Sloten	€ 911		€ 911		
			3 650040 C 101 Sporthal De Trime Balk	€ 4.499		€ 4.499		
			4 650050 C 201 Sportzaal Echten	€ 1.890		€ 1.890		
			5 650060 C104 SCC De Hege Fonnen Lemmer	€ 9.589		€ 9.589		
			6 650070 C103 Sportzaal It Tsjiljan Langweer	€ 3.740		€ 3.740		
			7 650080 C 102 Sporthal De Stuit Joure	€ 6.554		€ 6.554		
			8 650090 C 105 Sporthal Doniahel Sint Nicolaasga	€ 3.441		€ 3.441		
			9 650100 C 305 Gymlokaal Streek 97 Sintjohannesga	€ 621		€ 621		
			10 650110 C 307 Gymlokaal Kerklaan 76 Sint Nicolaasga	€ 844		€ 844		
			11 650120 C 202 Sportzaal Woudfennen Joure	€ 493		€ 493		
			12 650130 C 203 Sportzaal It Kamke Terheme	€ 303		€ 303		
			13 650140 C 106 C401 Sportfun en Swimfun Joure	€ 7.137		€ 7.137		
			14 650170 Sportcomplexen en -velden	€ 52.186		€ 52.186		
			15 650180 C 5 Kleedgebouwen	€ 251		€ 251		
			16 650190 Beheer binnensport	€ 31.071		€ 31.071		
			17 Areaaluitbreiding binnensportaccommodaties	€ 3.631		€ 3.631		
			18 Beheer en onderhoud buitensportaccommodaties	€ 23.492		€ 23.492		
			19 Voorbereidingskosten realisering sportaccommodaties	€ 5.139		€ 5.139		
			20 Sporthal De Trime, Balk	€ 976	€ 976			
			21 Sporthal De Stuit, Joure	€ 0	€ 0			
			22 Sporthal It Tsjiljan, Langweer	€ 37	€ 37			
			23 Sporthal It Kampke	€ 183	€ 183			
			24 Gymlokaal Herman Gorterstraat, Balk	€ 74	€ 74			
			25 Gymlokaal Streek, Sintjohannesga	€ 191	€ 191			
			26 Gymlokaal De Foarmeling, Sloten	€ 962	€ 962			
			27 Kleedgebouw 1 Sint Nicolaasga	€ 1.789	€ 1.789			
			28 Kleedgebouw 2 Sint Nicolaasga	€ 829	€ 829			
			29 Verduurzamen sportbedrijf swimfun	€ 300.914	€ 300.914			
			30 Sportbedrijf Swimfun	€ 90.627		€ 90.627		
			31					
			32					
			33					
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/03	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/04	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1 1035487	€ 127.713		€ 60.000		€ 90.000
			2					
			3					
			4					
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
			1 1035487	Nee				
			2					
			3					
			4					
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03			
			€ 0	Ja	Nee			
VWS	H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	Betreft jaar	Beschikingsnummer / naam	Totale besteding			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H16/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/02	Aard controle R Indicator: H16/03			
			1 2020	SPUKUZ21203	€ 296.000			
			2 2021	SPUKUZ21R2281	€ 791.865			
			Naam locatie	Totale toezegging per locatie	Besteding per locatie	Verschil toezegging vs. Besteding per locatie (automatisch berekend)	Betreft jaar?	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H16/04	Aard controle R Indicator: H16/05	Aard controle R Indicator: H16/06	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/07	Aard controle R Indicator: H16/08	
			1 Zwembad Joure (Sportbedrijf)	€ 296.000	€ 296.000	€ 0	2020	
			2 Zwembad Joure (Sportbedrijf)	€ 791.865	€ 791.865	€ 0	2021	
			3					
			4					

FRL	FRL8C	Stimulering kleine maatschappelijk initiatieven Iepen Mienskipfuns	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Fryslân			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/02	Aard controle R Indicator: FRL8C/03	Aard controle R Indicator: FRL8C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/06
1	1847440			Stimulering kleine maatschappelijke initiatieven Iepen Mienskipfuns 2021	€ 76.788	€ 0	€ 76.788	
2								
3								
4								
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/07	Aard controle R Indicator: FRL8C/08	Aard controle R Indicator: FRL8C/09	Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/10	Aard controle n.v.t. Indicator: FRL8C/11	
1	1847440			€ 76.788		€ 76.788	Nee	
2								
3								
4								

Overzicht van baten en lasten per taakveld

bedragen x € 1.000

Taakvelden per hoofdtakveld	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
0. Bestuur en ondersteuning	- 29.238	- 32.228	- 32.858	- 630 N
0.1 Bestuur	- 2.239	- 2.365	- 2.060	305 V
0.2 Burgerzaken	- 1.432	- 1.432	- 1.578	- 146 N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 514	- 2.602	- 2.789	- 187 N
0.4 Overhead	- 23.792	- 25.095	- 25.271	- 176 N
0.5 Treasury	17	- 670	- 651	20 V
0.61 OZB woningen	- 29	-	-	-
0.62 OZB niet-woningen	- 108	- 108	- 105	3 V
0.8 Overige baten en lasten	- 1.127	49	- 255	- 304 N
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 15	- 5	- 150	- 145 N
1. Veiligheid	- 4.117	- 4.386	- 4.492	- 106 N
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 3.061	- 3.283	- 3.265	19 V
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 1.056	- 1.103	- 1.228	- 125 N
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 10.721	- 13.147	- 10.949	2.198 V
2.1 Verkeer en vervoer	- 8.968	- 11.449	- 9.260	2.189 V
2.2 Parkeren	- 10	- 10	- 5	5 V
2.3 Recreatieve havens	- 276	- 276	- 276	-
2.4 Economische havens en waterwegen	- 1.178	- 1.124	- 1.106	18 V
2.5 Openbaar vervoer	- 289	- 288	- 301	- 14 N
3. Economie	- 1.410	- 2.248	- 2.699	- 451 N
3.1 Economische ontwikkeling	- 548	- 1.363	- 612	751 V
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 149	- 149	- 1.366	- 1.217 N
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 224	- 224	- 224	- 0 N
3.4 Economische promotie	- 489	- 513	- 498	15 V
4. Onderwijs	- 6.152	- 7.055	- 5.385	1.670 V
4.1 Openbaar basisonderwijs	- 308	- 422	- 312	110 V
4.2 Onderwijshuisvesting	- 3.365	- 4.175	- 2.385	1.790 V
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken	- 2.479	- 2.458	- 2.688	- 230 N
5. Sport, cultuur en recreatie	- 13.342	- 14.344	- 14.680	- 336 N
5.1 Sportbeleid en activering	- 628	- 660	- 1.734	- 1.074 N
5.2 Sportaccommodaties	- 4.547	- 4.669	- 4.457	212 V
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 900	- 924	- 865	60 V
5.4 Musea	- 449	- 637	- 456	181 V
5.5 Cultureel erfgoed	- 437	- 487	- 277	210 V
5.6 Media	- 1.112	- 1.108	- 1.120	- 12 N
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 5.268	- 5.859	- 5.771	88 V
6. Sociaal domein	- 51.648	- 53.523	- 53.564	- 41 N
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 4.623	- 4.191	- 4.283	- 92 N
6.2 Wijkteams	- 1.023	- 1.166	- 1.071	95 V
6.3 Inkomensregelingen	- 17.739	- 18.730	- 18.427	303 V
6.4 Begeleide participatie	- 3.315	- 3.563	- 3.656	- 93 N
6.5 Arbeidsparticipatie	- 2.649	- 2.754	- 2.749	5 V
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	- 1.193	- 1.442	- 1.302	140 V
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 8.687	- 9.339	- 8.858	481 V
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 10.820	- 10.760	- 12.074	- 1.313 N

6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 1.598	- 1.578	- 1.144	434 V
7. Volksgezondheid en milieu	- 13.689	- 15.561	- 14.939	622 V
7.1 Volksgezondheid	- 2.255	- 2.453	- 2.352	101 V
7.2 Riolering	- 4.184	- 4.394	- 4.171	223 V
7.3 Afval	- 5.434	- 6.003	- 6.397	- 394 N
7.4 Milieubeheer	- 1.167	- 2.019	- 1.262	757 V
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 649	- 692	- 757	- 65 N
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	- 4.895	- 5.633	- 5.735	- 102 N
8.1 Ruimtelijke ordening	- 739	- 1.044	- 792	253 V
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 900	- 826	- 937	- 112 N
8.3 Wonen en bouwen	- 3.256	- 3.763	- 4.006	- 243 N
Totaal Lasten	- 135.211	- 148.126	- 145.302	2.824 V
Baten				
0. Bestuur en ondersteuning	93.138	96.742	98.643	1.902 V
0.1 Bestuur	-	-	377	377 V
0.2 Burgerzaken	672	672	636	- 36 N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	175	1.055	332	- 723 N
0.4 Overhead	115	346	1.252	906 V
0.5 Treasury	377	276	280	4 V
0.61 OZB woningen	9.688	9.688	9.706	18 V
0.62 OZB niet-woningen	1.712	1.652	1.589	- 63 N
0.64 Belastingen overig	158	158	66	- 92 N
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	79.683	82.836	84.344	1.508 V
0.8 Overige baten en lasten	559	59	62	3 V
1. Veiligheid	36	36	121	85 V
1.2 Openbare orde en veiligheid	36	36	121	85 V
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.037	1.037	968	- 69 N
2.1 Verkeer en vervoer	686	686	477	- 209 N
2.4 Economische havens en waterwegen	282	282	427	145 V
2.5 Openbaar vervoer	69	69	64	- 5 N
3. Economie	2.310	2.518	3.852	1.334 V
3.1 Economische ontwikkeling	9	9	9	0 V
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	-	1.366	1.366 V
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	51	51	15	- 36 N
3.4 Economische promotie	2.250	2.458	2.462	4 V
4. Onderwijs	1.347	1.347	935	- 413 N
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	16	16 V
4.2 Onderwijshuisvesting	1.047	1.047	195	- 851 N
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken	301	301	724	423 V
5. Sport, cultuur en recreatie	2.576	2.551	3.900	1.349 V
5.1 Sportbeleid en activering	-	-	1.088	1.088 V
5.2 Sportaccommodaties	1.618	1.467	1.520	53 V
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	56	56	73	17 V
5.4 Musea	2	2	-	- 2 N
5.5 Cultureel erfgoed	36	36	63	27 V
5.6 Media	76	102	128	25 V
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	787	887	1.028	141 V
6. Sociaal domein	15.717	16.351	17.980	1.629 V

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	18	18	288	270 V
6.3 Inkomensregelingen	15.376	16.011	17.311	1.300 V
6.5 Arbeidsparticipatie	2	2	1	- 1 N
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	20	20	13	- 8 N
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	300	300	368	68 V
7. Volksgezondheid en milieu	12.814	12.838	13.439	601 V
7.1 Volksgezondheid	-	-	- 59	- 59 N
7.2 Riolering	5.426	5.426	5.518	92 V
7.3 Afval	6.887	7.061	7.523	463 V
7.4 Milieubeheer	-	-	21	21 V
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	501	351	437	86 V
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vern.	2.234	3.891	4.761	870 V
8.1 Ruimtelijke ordening	30	30	153	124 V
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.026	2.273	2.635	362 V
8.3 Wonen en bouwen	1.179	1.589	1.973	385 V
Totaal Baten	131.210	137.311	144.599	7.288 V
Saldo van baten en lasten	- 4.002	- 10.815	- 703	10.112 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
0. Bestuur en ondersteuning	-	- 16.107	- 17.153	- 1.046 N
0.10 Mutaties reserves	-	- 16.107	- 17.153	- 1.046 N
Totaal Toevoegingen	-	- 16.107	- 17.153	- 1.046 N
Onttrekkingen				
0. Bestuur en ondersteuning	4.115	28.095	23.001	- 5.093 N
0.10 Mutaties reserves	4.115	28.095	23.001	- 5.093 N
Totaal Onttrekkingen	4.115	28.095	23.001	- 5.093 N
Mutatie reserves	4.115	11.988	5.848	- 6.139 N
Resultaat	113	1.173	5.145	3.973 V

Overige gegevens

Vaststelling jaarstukken en resultaatbestemming

Wij stellen u voor:

- Het jaarverslag en jaarrekening 2021 inclusief de bijlagen vast te stellen met een saldo van € 5.145.000 positief;
- De voorgestelde resultaatbestemmingen van € 3.202.000 vast te stellen (onderdelen a t/m h in jaarstukken 2021 op pagina 10);
- De coronareserve op te heffen en een bedrag van € 1.943.000 toe te voegen aan de Vrije Algemene Reserve via de resultaatbestemming (onderdeel i in jaarstukken 2021 op pagina 10);
- Het resterende deel ad € 3.886.000 toe te voegen aan de Vrije Algemene Reserve (onderdeel k in jaarstukken 2021 op pagina 10);
- De verrekening tussen de vrije algemene reserve en de reserve weerstandsvermogen van € 300.000 vast te stellen (onderdeel j in jaarstukken op pagina 10);
- De kredieten uit de reeds door het college vastgestelde jaarplan wegen beschikbaar stellen ten laste van de reserve Onderhanden werk;
- De einddatum van de exploitatie van het bedrijventerreinen Woudfennen III vast te stellen op 31-12-2035, met een resterende looptijd van 14 jaar;
- Het overzicht met de stand van zaken van de kredieten ter kennisname aan te bieden.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van gemeente De Fryske Marren op 13 juli 2022.

Voorzitter

Griffier

Controleverklaring

Bijlagen

Beleidsindicatoren

In deze bijlage staan de verplichte beleidsindicatoren opgenomen afkomstig van de site waarstaatjegemeente.nl. De referentiejaar zijn niet altijd even actueel. De directe beïnvloedbaarheid van onze gemeente op deze verplichte beleidsindicatoren is vaak minimaal. Het kan voorkomen dat het Rijk indicatoren in een bepaald jaar niet vermeldt of de berekeningsmethodiek van de beleidsindicatoren wijzigt. Hierdoor is een vergelijking met de begroting of het voorgaande boekjaar niet altijd mogelijk.

Programma 1 Bestuur en organisatie

Beleidsindicatoren		Eenheid	Periode	Realisatie	Streefwaarden			
					2021	2022	2023	2024
01.	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2020	0,5				
02.	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2020	2,3				
03.	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2020	0,9	1,3	1,3	1,3	1,3
04.	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2020	4,4				
05.	Verwijzingen Halt	per 10.000 inw., 12-17 jr	2020	3				
07.	Jongeren met delict voor rechter	%, 12-21 jr	2020	1				
10.	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2021	9,13				
11.	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2021	10,22				
12.	Overhead	% van totale lasten	2021	16,7				

Programma 2 Ruimte

Beleidsindicatoren		Eenheid		Realisatie	Streefwaarden			
					2021	2022	2023	2024
13.	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2021	635				
14.	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2021	788				
15.	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2021	258				
16.	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2020	6	4,6	4,6	4,6	4,6
17.	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2019	162				
18.	Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	33,9	31	31	31	31
19.	Demografische druk	%	2021	83,7				

Programma 3 Economie

Beleidsindicatoren		Eenheid		Realisatie	Streefwaarden			
					2021	2022	2023	2024
20.	Functiemenging	%	2020	47,5				
21.	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw, 15-64 jr	2020	187,3	185	190	195	200
22.	Banen	per 1.000 inw, 15-64 jr	2020	673,7	684	684	684	684

Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs

Beleidsindicatoren		Eenheid		Realisatie	Streefwaarden			
					2021	2022	2023	2024
23.	Niet-sporters	%	2020	49,1				
24.	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%, 12-23 jr	2020	1,2				
25.	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2020	0	0	0	0	0
26.	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	2	1	1	1	1

Programma 5 Sociaal domein

Beleidsindicatoren		Eenheid		Realisatie	Streefwaarden			
					2021	2022	2023	2024
27.	Jongeren met jeugdhulp	%, tot 18 jr	2021	8,1	8,4	8,4	8,4	8,4
28.	Netto arbeidsparticipatie	%	2020	70,1				
29.	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw, 15-65 jr	2020	226,1				
30.	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw, 18 jr eo	2021	217,3				
31.	Achterstand onder jeugd-Kinderen in uitkeringsgezin	%	2020	4				
32.	Achterstand onder jeugd-Werkloze jongeren	%	2020	2				
33.	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2021	510				
34.	Jongeren met jeugdreclassering	%, 12-22 jr	2021	0,1				
35.	Jongeren met jeugdbescherming	%, tot 18 jr	2021	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

Kerngegevens

In onderstaande overzichten staan kengetallen weergegeven voor onze gemeente. De genoemde waarden en de definitie van de categorieën zijn voor zover mogelijk overgenomen uit de verzamelstaat uitkeringen gemeentefonds.

Sociale structuur	31-12-2020	31-12-2021
Aantal inwoners (in aantallen)		
• 0 t/m 17 jaar	10.201	10.014
• 18 t/m 64 jaar	29.329	29.447
• 65 jaar en ouder	12.034	12.317
Totaal aantal inwoners	51.564	51.778
Aantal inwoners (procentueel)		
• 0 t/m 17 jaar	19,8%	19,3%
• 18 t/m 64 jaar	56,9%	56,9%
• 65 jaar en ouder	23,3%	23,8%
Totaal aantal inwoners	100,0%	100,0%
Uitkeringen		
• Bijstandsonvangers	844	746
• Uitkeringsontvangers	2.610	2.493
• Minderheden	920	970
Bedrijfsvestigingen		
• bedrijfsvestigingen	6.710	6.842

Fysieke structuur	31-12-2020	31-12-2021
Oppervlakte gemeente (in hectare)		
• Binnenwater	6.711	6.713
• Buitenwater	13.094	13.094
• Land	35.105	35.104
Totaal oppervlakte gemeente	54.910	54.911
Aantal wooneenheden		
• Woonruimten	25.099	25.375
Totaal aantal wooneenheden	25.099	25.375
Lengte wegen en watergangen (in kilometers)		
• Wegen	739	739
• Waterwegen	72	72
• Rioleringen	635	635
Oppervlakte groen (in m2)		
• Stedelijk groen	2.700.000	2.700.000
• Landschappelijk groen	5.300.000	5.300.000

bedragen x € 1.000

Financiële structuur	31-12-2020	31-12-2021
Exploitatie		
• Uitgaven	- 143.740	- 145.302
• Inkomsten	143.043	144.599
• Opbrengst belastingen en heffingen		
- Onroerende zaakbelastingen	10.938	11.295
- Afvalstoffenheffing	5.681	6.077
- Rioolrechten	5.011	5.088
• Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	79.143	84.344
Balans		
• Eigen vermogen	39.492	38.789
• Voorzieningen	12.341	13.141
• Vaste schulden	76.978	74.740

bedragen x € 1

Financiële structuur (bedrag per inwoner)	31-12-2020	31-12-2021
Exploitatie		
• Uitgaven	- 2.788	- 2.806
• Inkomsten	2.774	2.793
• Opbrengst belastingen en heffingen		
- Onroerende zaakbelastingen	212	218
- Afvalstoffenheffing	110	117
- Rioolrechten	97	98
• Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	1.535	1.629
Balans		
• Eigen vermogen	766	749
• Voorzieningen	239	254
• Vaste schulden	1.493	1.443

Overzicht afgesloten kredieten

In 2021 zijn de volgende kredieten afgesloten:

- 1-M Evalueren visie De Fryske Marren
- 1-M 75 jaar bevrijding
- Ford Transit (JP19/35)
- Ford Transit (JP19/64)
- Bestelbus accommodatiebeheer (JP20/62)
- Personenauto binnendienst (JP20/79)
- Tractor Infra (JP20/101)
- Tractor Infra (JP20/104)
- Maaiaarm Infra (JP20/304)
- 1-M fossielvrij vastgoed 2030 (voorbereiding)
- 1-M Onderzoek landhoofden Teernstrabrug te Balk
- Minicontainers oud papier (KN17/42)
- Vervanging brugdek Riensluisbrug (KN17/38)
- Vervanging wegen 2019 (KN18/1 nr. 19 en 20)
- Vervanging bruggen 2020 (KN19/25)
- 1-M Onderzoek sluismuren Lemstersluis
- JP'17 Vervanging gemaal Joure en overige dorpen
- JP'18 Riolering Joure Omkromte
- JP'19 Vervanging riolering Gietersevaart
- JP'20 Bantega vervanging riolering kern
- JP'20 Echten vervanging riolering Middenweg
- JP'20 Joure omleggen persleiding Pasteurweg
- JP'20 Joure vervanging riolering Omkromte
- JP'20 Sloten rwa-riool van der Walplein
- JP'20 Ombouw telemetrie randvoorzieningen
- JP'20 Vervangen gemalen diverse locaties
- JP'20 Verv. schakelkast/leidingwerk rioolgemalen
- JP'21 Aanleg bilgewaterstations
- JP'21 Vervanging besturingen en -kasten
- JP'21 Lemmer Ooievaarsnest RWA-riool
- JP'21 Rohel verwijderen gemaal
- Warmtepompen Swimfun (KN19/27)
- Veilige sport- en spelmaterialen (KN19/36)
- Zonnepanelen De Hege Fonnen (KN15, 2016)
- Opwaarderen hoek Hollewei-Gaestwei Bakhuisen
- 1-M-P Cultuurhistorisch raamwerk dorpen DFM
- 1-M-P Planvorming herinr Geert Knolweg Joure
- Aanpassing Zeedijk-Sluisweg Lemmer (KN19/11)
- Herinrichting Meerweg-Tsjamkedykje Balk (KN19/10)
- Beweegbare palen Kortestreek Lemmer (KN19/15)
- 1-M Streefbeeld Kleiweidegebied
- Balk - Boslust Noordoost (niet in expl)
- Balk - Verbindingsweg (blijvend agrarisch)
- Realisatie gronddepots
- Entree Museum Joure
- Vrz afronding Sintjohannesga (van 8104044)
- Verlengen rondweg Spaans Babcock Balk (KN19/9)
- Westermarskoalle Joure eerste inrichting (PN21/27)
- 1-M Huur lokalen De Arke 2019 (KN18/1)
- 1-M Voorber kred nieuwbouw school Echten (KN19/70)
- 1-M Constrfout asbest De Schakel Rotsterh(KN19/70)
- 1-M Tarissing Oudehaske eerste inrichting (PN21/27)
- 1-M Inpassing sociale wijkteams (KN17/71)
- 1-M Milieutaken
- Herinrichting museum Sloten (PN21/32)
- 1-M Schuldhulpverlening 2019 (KN18/2)

EMU-saldo

Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie van de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie van de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. In de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is bepaald dat de verschillende overheidslagen een gelijkwaardige inspanningsverplichting hebben om te voldoen aan de Europese begrotingseisen en daarmee bij te dragen aan een gunstige budgettaire positie voor Nederland.

In onderstaande tabel de berekening van het EMU-saldo voor onze gemeente. Het saldo is positief. Wij hebben daarom een positieve bijdrage geleverd aan het toegestane EMU-tekort.

bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)		Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 1.928	1.502	1.499
2.	(-) Mutatie (im)materiële vaste activa	374	5.341	- 6.103
3.	(+) Mutatie voorzieningen	192	- 1.418	- 1.287
4.	(-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.477	- 541	12.699
5.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo		1.115	4.884	6.808